

NAFARROAKO PARLAMENTUKO

ALDIZKARI OFIZIALA

VII. legegintzaldia

Iruña, 2008ko otsailaren 12a

13-1. ZK.

A U R K I B I D E A

G SAILA:

Txostenak, deialdiak eta Parlamentuko informazioa:

—“Nafarroako administrazio publikoen jarduna adingabeak babesteko” izeneko txosten berezia, Nafarroako arartekoaren bulegoak egin [\(2. or.\)](#).

(Txostena Aldizkari Ofizialaren bi aletan argitaratzen da, 13-1 eta 13-2. zenbakietan).

G saila:
TXOSTENAK, DEIALDIAK ETA PARLAMENTUKO INFORMAZIOA

“Nafarroako administrazio publikoen jarduna adingabeak babesteko” izeneko txosten berezia, Nafarroako arartekoaren bulegoak egina.

Nafarroako Parlamentuko Mahaiak, 2008ko otsailaren 4an eginiko bilkuran, Eledunen Batzarri entzun ondoren, ondoko erabakia hartu zuen, besteak beste:

1. Nafarroako Arartekoaren Bulegoak eginiko “Nafarroako administrazio publikoen jarduna adingabeak babesteko” izeneko txosten bereziaren berri izan duela adieraztea.

2. Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofizialean argitara dadin agintzea.

3. Aipatu txostena Foru Araubide Batzordeko bilera batean aurkez dadin xedatzea.

Iruñean, 2008ko otsailaren 4an

Lehendakaria: Elena Torres Miranda

“Nafarroako administrazio publikoen jarduna adingabeak babesteko” izeneko txosten berezia, Nafarroako arartekoaren bulegoak egina

13-1 ALEKO AURKIBIDEA

0. Aitzinsolasa (4. or.). 1. Txosten berezia egiteko arrazoiak (4. or.). 2. Txostenaren helburuak eta norainokoa (5. or.). 3. Zer erakunde eta organorentzat egin dugu txostena? (6. or.). 4. Lana egiteko erabilitako metodologia (6. or.). 5. Arau esparrua (7. or.). 5.1. Aitzinsolasa (7. or.). 5.2. Administrazio publikoaren jardunaren oinarria (8. or.). 5.3. Haurren eskubideen katalogoa (9. or.). 5.4. Jardunaren printzipioak (10. or.). 5.5. 1/1996 Lege Organikotik aurrera izandako berrikuntza nagusiak (12. or.).	5.5.1. Arrisku eta babesgabetasun egoerak (12. or.). 5.5.2. Familian eta etxeetan hartzea (15. or.). 5.5.3. Adingabeak administrazioak zaintzea (17. or.). 5.6. Adingabeak babesteko eskumenen gauzatzea nafarroan (18. or.). 5.7. Ondorioa (21. or.). 6. Babes sarea (22. or.). 6.1. Lehen mailako sarea (24. or.). 6.1.1. Oinarrizko gizarte zerbitzuak (24. or.). 6.1.2. Oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programaren baliabideak (24. or.). 6.1.3. Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldeak (HNAL) (26. or.). 6.2. Sare espezializatua (30. or.). 6.2.1. Adin Txikikoak Babesteko Atala (30. or.). 6.2.2. Ikerkuntzarako, Ebaluaziorako eta Esku Hartzeko Kanpo Lantaldea (34. or.). 6.2.3. Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatua Laguntzeko Kanpo Lantaldea (34. or.). 6.2.4. Nerabeak Hezteko Programa Laguntzeko Kanpo Lantaldea (35. or.). 6.2.5. Ingurune Irekiko Taldea (35. or.). 6.2.6. Familia hartzaileak (35. or.). 6.2.7. A) Harrera etxeak (37. or.). 6.2.8. B) Eguneko zentroa (38. or.). 6.2.9. C) Elkartzeko guneak (38. or.).

- 6.2.10. Baliabide espezializatuen laburpena (39. or.).
- 6.2.11. Baliabide ekonomikoak (40. or.).
- 6.2.12. Espazio fisikoa (lokalak) eta bertze bitarteko material batzuk (43. or.).
- 7. Lehen mailako prebentzioa eta esku-hartzea (47. or.).
  - 7.1. Lehen mailako prebentzioa (47. or.).
    - 7.1.1. Esparru teorikoa (47. or.).
    - 7.1.2. Egungo egoera (48. or.).
    - 7.1.3. Hobetu beharrekoak (51. or.).
  - 7.2. Babesgabetasun eta arrisku egoerak garaiz antzematea eta oinarritzko gizarte zerbitzuei jakinaraztea (51. or.).
    - 7.2.1. Esparru teorikoa (51. or.).
    - 7.2.2. Egungo egoera (55. or.).
    - 7.2.3. Hobetu beharrekoak (58. or.).
  - 7.3. Hasiera bateko ebaluazioa eta kasua hurrak babesteko zerbitzuetara bideratzea (59. or.).
    - 7.3.1. Esparru teorikoa (59. or.).
    - 7.3.2. Egungo egoera (60. or.).
    - 7.3.3. Hobetu beharrekoak (68. or.).
  - 7.4. Babesgabetasun txikiko eta neurrizkoko egoeretan esku hartzea (68. or.).
    - 7.4.1. Esparru teorikoa (68. or.).
    - 7.4.2. Egungo egoera (72. or.).
    - 7.4.3. Hobetu beharrekoak (77. or.).

0. AITZINSOLASA

Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeko 14.3. artikulua honako hau xedatzen du: "Arartekoa haurren eta nerabeen eskubideak babesteaz arduratuko da, eta, horretarako, beharrezkoak diren neurriak hartuko ditu, honakoak bertzeak bertze: a) Jardutea, bere kabuz edo norbaitek eskubideen urraketari buruzko kexa jarri duelako. b) Nafarroako Foru Komunitateko administrazioari jardun dezan eskatzea, foru lege honekin zerikusia duten gaietan. c) Nafarroako Foru Komunitateko haurrek eta nerabeek duten egoera baloratzea, legean jasotako programak eta jarduketak benetan bete daitezen."

Legeak ezartzen duen agindua betetze aldera, María Jesús Aranda Lasheras Nafarroako arartekoak eta haren aholkulari taldeak txosten berezi honen proiektua prestatu zuten, eta, hortaz, haiena da merezimendua, eta halabeharrezkoa (eta esker onekoa) da onartzea.

Egungo arartekoak kargua hartu ondoren, txostena amaitu eta Nafarroako Parlamentuan aurkezteari ekin genion. Halere, Nafarroako Parlamentuari helarazi aurretik, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuari egoki zeritzon oharrak eta iradokizunak egiteko eskatu genion, guztiz bidezkoa eta gizalegezkoa baitzen eta lehengo arartekoak konpromisoa hartu baitzuen Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria kontseilariarekin (ikus 4. puntua).

Txostenaren azkeneko idatzaldia egiteko, Nafarroako Gobernuo Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuak idatziz zein ahoz egin zituen ekarpenak izan ditugu kontuan eta, hartara, hobeto arrazoitu ditugu txostenaren hasierako proiektuko zenbait iritzi eta ondorio.

Azkenik, azken atalean esanguratsuenak iruditu zaizkigun ondorioak eta gomendioak nabarmendu ditugu.

Bestalde, zera argitu beharra dago: txostenaren xedea ez da Nafarroako adingabeen babesgabetasun egoerei buruz analisi estatistikoa egitea; aitzitik, arartekoaren eginkizunaren ildoan, txostenaren helburua Nafarroako administrazio publikoaren jarduna (batez ere, eskumen arrazoiak direla eta, Foru Komunitateko administrazioaren jarduna) ikuskatzea da, legediak haiei agintzen dien aldetik adingabeak babesgabetasun egoeren eta egoera arriskutsuen aurka babesteko funtsezko eginkizuna.

Bada, lerro hauen bitartez, eskerrik beroena eman nahi diegu txostena sustatu eta ahalegin

handiz landu zutenei, eta baita Nafarroako Gobernuo Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuari ere, bere jardunaren berri leialtasunez adierazteko laguntzagatik eta arduragatik. Bestalde, espero dugu txosteneko gomendioei eta iradokizunei esker, Nafarroako Parlamentuak hobeto jakinen duela Nafarroako administrazio publikoek adingabeak babesteko egiten duten lanaren berri eta administraziook aurrera egiten dutela hain egiteko garrantzitsua betetzen; izan ere, haien lanak berebiziko eragina du haurrengan zein gazteengan, eta, horrenbestez, baita Nafarroako etorkizuneari.

1. TXOSTEN BEREZIA EGITEKO ARRAZOIAK

Nafarroako arartekoa 2001. urtean jarri zen abian, eta, orduetik, erakundeak aparteko arreta jarri du adingabeak lagundu eta babestearekin zerikusia duen gai orotan eta haien eskubideen sustapenean eta babesean.

Bertzeak bertze, honako hauek izan dira alor honetako jarduerarik esanguratsuenak:

- 2003. urtean "adingabeen aurkako sexu abusuen eta tratu txarren arloan laguntza emateari, horretarako prozedurari eta jarraipena egiteari" buruzko gomendioa eman zuten, Nafarroako Gobernuak bultzatzeko alor honetan esku hartzeko protokoloa lehenbailehen aurkeztera.

- 2003an proposamena egin zuten, Nafarroako agintari publikoei gomendatzeko adingabeak babesteari buruzko foru legea aldarrikatu eta maila txikiagoko araudiak testu bakarrean bat egin zitzaten.

- 2004an txosten berezi bat aurkeztu zuten Nafarroako Parlamentuaren aurrean, "Haurrentzako nortasun bat. 0 eta 3 urte arteko haurren hezkuntza Nafarroan" izenekoa.

- 2004an "Haurren eskubideak" izenburuko dibulgaziozko argitalpena plazaratu ere egin zuten, Nafarroako Unibertsitatearen laguntzaz egindakoa.

Jarduerok administrazio publikoek adingabeei eman behar dieten laguntzaren eta babesaren alderdi jakin batzuetan jarri zuten arreta, baina osatu egin behar ziren ezinbestean, adingabeak babesteko Nafarroako sistemaren funtzionamendua aztertu eta ebaluatu ondoren.

Alde horretatik, adingabeak babesteko sistemaren funtzionamendua haurrei aitortutako eskubideak zenbateraino erabili eta bermatzen diren zehazteko adierazlerik esanguratsuenak da, eta baita agintari publikoek alor honetan onartu behar

dituzten betebeharrak zenbateraino onartzen dituzten neurtzeko ere.

2005eko abenduaren 5ean, Nafarroako Parlamentuak Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko 15/2005 Foru Legea onartu zuen eta, Foru Legeko 14.3. artikulua bitartez, eginkizun esanguratsua egokitu zion arartekoari haurren eta nerabeen eskubideak babestu behararen alorrean; gainera, haren ondorioz, gaur egun hain kontuzkoa eta garrantzitsua den gaia boladan dago berriro, Espainian Adingabeak juridikoki babesteari buruzko urtarillaren 15eko 1/1996 Lege Organikoa onartu izanak adierazten duenez.

Hain zuzen ere, abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeko 14.3. artikulua arartekoari egokitzen dio haurren eta nerabeen eskubideak babesteko ardura eta, horretarako, beharrezkoak diren neurriak hartzeko, hala nola, jardutea, bere kabuz edo inork eskubideen urraketari buruzko kexa jarri delako; Nafarroako Foru Komunitateko administrazioari jardun dezan eskatzea, foru lege honekin zerikusia duten gaietan; Nafarroako Foru Komunitateko haurrek eta nerabeek duten egoera baloratzea urteko txostenean; eta Nafarroako Foru Komunitateko administrazioari legean jasotako programak eta jarduketak benetan bete daitezela eskatzea.

Ekimen horiek guztiak gizarteak adingabeen inguruan duen ikuspegi berriaren adierazgarri baino ez dira. Izan ere, gizarteak subjektu aktibo, parte hartzaile eta sortzailatzat hartzen ditu adingabeak orain, beren ingurune pertsonala eta soziala aldatu eta beren beharrei erantzuten parte hartzeko gaitasuna duten subjektutzat, eta, azkenean, beharrok dira haien eskubideen eta babesaren ardatza.

Bestalde, adingabeak gero eta auzi gehiagotan nahasi dira azken urteotan, arazo eta behar berriak sortu dira alor honetan, gizarteak kontzientzia hartu du pixkana-pixkana gaiari buruz eta, ondorioz, subjektu juridikorik ahulenak babestu beharra sortu da eta, hori guztia dela-eta, are beharrezkoagoa da halako lan bat egitea.

Azkenik, Nafarroako Gobernuak eta Nafarroako Parlamentuko Gizarte Gaien Batzordeak Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Plana onartu zuten, hurrenez hurren, 2001eko azaroaren 19an eta 2002ko irailaren 17an, eta, hari jarraiki, adingabeak babesteko sistema publikoari buruzko azterketak Planak xedatzen dituen programa eta jarduera batzuk zenbateraino gauzatu diren ere hartu behar du kontuan.

2. TXOSTENAREN HELBURUAK ETA NORAINOKOA

Txosten bereziaren funtsezko helburua Nafarroako administrazio publikoek adingabeak babesteko eginkizuna nola betetzen duten ebaluatzea da, eta, horretarako, Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planaren egitura osatzen duten hainbat programa eta jardunbide aztertuko ditugu.

Bereziki, honako hauek dira txosten bereziaren helburu espezifikoak, oro har:

- Ebaluatzea Nafarroako administrazio publikoek egokitasunez egiten duten adingabeen eskubideak urratu egiten diren egoerei (indarkeria fisikoari, abandonu fisikoari edo emozionalari eta abarri) aurrea hartzeko eta haiek antzemateko egin beharrekoa:

- Halako egoeretan jarraitu beharreko prozedura, argibide edo protokolorik dagoen eta egokia den.

- Esku hartzen duten zerbitzuak eta estamentuak (gizarte, osasun, hezkuntza... zerbitzuak, Polizia, etab.) egokiro koordinatuta dauden.

- Informazio sistema estatistikoa eta kontrol eta ebaluazio sistema.

- Baliabiderik dagoen eta, egotekotan, baliabideak nahikoak diren.

- Ebaluatzea zer-nolako lana egiten duten Nafarroako administrazio publikoek aipatu egoeretan esku hartu eta adingabeen eskubideak babesteko prozedura jarraitu bitartean:

- Ikerketa eta biderapen fasea, erabakiak hartzeko sistema, etab.

- Erabakiak hartzeko irizpide teknikorik, protokolorik, etab. dagoen.

- Adingabeen eskubideak babesteko neurriak aplikatu eta betearazteko plangintza.

- Bideratzen diren neurrien, laguntza teknikoaren, baliabideen eta planen jarraipena.

- ◊ Familiar esku hartzea.

- ◊ Familiar hartzea.

- ◊ Etxeetan hartzea.

- ◊ Adoptatu aurretik hartzea.

- Zerbitzuen kontrola eta ebaluazioa.

Egin beharreko lana mamitsua eta luzea da, gauza asko hartu behar baitira kontuan eta behar bezala analizatu. Hori dela-eta, eta gauza horiek guztiak halako zehaztasunaz eta sakonta-

sunaz landu nahi ditugula-eta, txostena ez da arituko adingabeei kalte egiten dieten bertze arazo jakin batzuez, hala nola, epaileek zigortu egiten dituzten adingabeenez, bakarrik dauden adingabe atzerritarrenez eta nazioarteko adopzio prozesuekin lotutakoez; batetik, bakarrik dauden adingabe atzerritarren arazoak gero eta agerikoagoak dira Nafarroan, eta, bertzetik, nazioarteko adopzio prozesuek gero eta gehiago kezkatzen dituzte Nafarroako familiak, gero eta gehiagok hartzen dutelako esku halako prozesuetan.

Bestalde, alde zuzenetik ohartarazi beharra dago txosten berezia, funtsean, 2006. urteko bigarren sei hilabeteetan bildutako datuak erabiliz egin dugula; orduan, Nafarroako Gobernuo Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuko Familia Zuzendaritza Nagusia 2005-2006 aldiaren ebaluazioa eta Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planaren ebaluazio orokorra prestatzen ari zen.

3. ZER ERAKUNDE ETA ORGANORENTZAT EGIN DUGU TXOSTENA?

- Nafarroako Gobernuo Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuarentzat.
- Oinarrizko udal gizarte zerbitzuentzat eta bertze toki erakundeen mendekoentzat.
- Adingabeak babesten esku hartzen duten zentro eta bulego publikoentzat eta pribatuentzat.

4. LANA EGITEKO ERABILITAKO METODOLOGIA

a) 2006ko ekainean eta abenduan, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria kontseilariarekin harremanetan jarri eta elkarrizketatzea:

- Txostenaren helburu orokorrak jakinaraztea.
- Behin behineko txostena helarazteko konpromisoa, alegazioak aurkezteko.

b) 2006ko uztailaren 26an, Familia Zuzendaritza Nagusiko Azterlan eta Koordinazio Ataleko buruarekin elkarrizketatzea:

- Txostenaren helburu orokorrak jakinaraztea.
- Erabili beharreko metodologiaren berri ematea.
- Elkarrizketa erdi egituratua, politiken, planen, sistemen eta bitartekoen garapena zenbaterainokoa den jakiteko.

• Informazioa eta dokumentazioa eskatzea (ikus eranskina), batez ere, honakoa:

- Datu orokorrak, Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planean bildutako batzuk erabiliz prestatutakoak.
- Esku hartzeko jarraibideei eta prozesuei buruzko datuak:
  - ◊ Urratzeak antzematekoei buruzkoak.
  - ◊ Epeei buruzkoak.
  - ◊ Ebaluazioaren kalitate teknikoari buruzkoak.
  - ◊ Prozeduraren bermeei buruzkoak.
  - ◊ Esku hartzeko jarraibide orokorreari buruzkoak.
  - ◊ Informazio eta ebaluazio sistemei buruzkoak.
  - ◊ Isilekotasunari buruzkoak.
  - ◊ Azken emaitzei buruzkoak.
- Familia Zuzendaritza Nagusiaren 2004ko eta 2005eko oroitidazkiak.

c) 2006ko ekainean eta irailean, informatzaile esanguratsuekin elkarrizketatu eta biltzea:

- Informazioa eskatzea.
- Metodoa:
  - Informatzaile esanguratsuak aukeratzea: lehen mailako gizarte zerbitzuetako langileak, adingabeen babesaren eremuan jarduten diren teknikariak, familia epaitegietako langileak, adingabeen fiskaltzakoak eta halako egoeretan esku hartzen duten zuzenbide arloko profesionalak.
  - Horiek guztiek egiten duten lanean izandako esperientziaren berri eman eta antzematen dituzten arazoei aurre egiteko proposamenak egitea.
  - Lanari, nork bere esparruan, honako profesional hauek egindako ekarpenak eranstea: Maite García Areso Milagrosako auzoko unitateko gizarte langileak, lehen eta bigarren mailako prebentzioari eta lehen mailako sarearen bidezko laguntzari buruz; Txus Santamaría Iruñeko Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldeko kideak, Iruñeko HNALren esperientziari eta jardunari buruz; Alberto Jauregi pedagogo eta Sandiusterriko komunitateko lantaldeko kideak, lehen mailako prebentzioari buruz; eta José Luis Eslava adimen osasunaren lantaldeko psikologoak, laguntza espezializatuari buruz.

d) 2006ko abenduan, familia hartzaileen lagin bati inkesta egitea:

- Neurriaren kalitatea ebaluatzea.
- Metodoa:
  - Magale Nafarroako Familia Hartzaileen Elkar-tearekin biltzea.
  - Familia hartzaileen lagina aukeratzea.
  - Neurriaren funtzionamenduari buruzko inkesta igortzea (ikus eranskina).

e) 2007ko urtarrilean, adingabeen babesari buruzko espedienteak aztertzea:

- Zerbitzuaren kalitatea ebaluatzea.
- Metodoa:
  - Lagin adierazgarria aukeratzea.
  - Arrazoiak eta jatorria.
  - Lagundutako herritarrak.
  - Hartutako neurriak.
  - Esku hartzeko epeak.
  - Adingabeak nora bideratu diren azkenean.

f) 2006ko abenduan, harrera etxeak ikuskatzea:

• Harrera etxe eta apartamentuen lagin baten ezaugarri fisikoak eta antolaketazkoak bertatik bertara egiaztatzea.

- Metodoa:
  - Etxeak eta apartamentuak aukeratzea.
  - Haiek kudeatzen dituzten erakundeekin eta elkarteekin elkarriketatzea.
  - Etxeak eta zerbitzuak zuzenean bisitatzea (ikus bisitetan ebaluatu beharreko gauzei eta adingabeei etxeen funtzionamenduaz egin beharreko inkestari buruzko eranskina).

g) Azterketa juridikoa:

- Egungo araudiaren analisi laburra.
- Bibliografia (zerrenda).
- Hobetu beharreko esparruak antzematea:
  - Prozedurak.
  - Eskakizunak.
  - Bermeei buruzko araubidea.
- Metodoa:
  - Arartekoaren erakundeko langileek zuzenean egitea.

5. ARAU ESPARRUA

5.1. AITZINSOLASA

Oro har, “babes” terminoaren bidez izendatzen dira zuzenbide publikoak (Estatuko eta Foru Komunitateko administrazio zuzenbideak, zuzenbide prozesalak eta zigor zuzenbideak) eta zuzenbide pribatuak (zuzenbide zibilak) hartzen dituzten neurriak adindunen berezko jarduteko gaitasuna eta autonomia pertsonala ez dutenak babesteko.

Termino adingabeen esparrura mugatu eta joz gero haiek direla zaintza neurrien onuradun edo hartzaileak, “adingabeak babestea” kontzeptu edo izendapen generikoak biltzen ditu administrazioak hartzen dituen neurriak haurren existentzia beharrei erantzuteko. Zehazkiago, adingabeen beharrei erantzuteko hartzen ditu neurriok; izan ere, Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legearen izena eta bertze hainbat gorabehera, aintzat hartu beharreko kontzeptu juridikoa “adingabe” da, eta adingabeak 18 urtetik beherakoak dira.

Azken batean, adingabeak dira administrazioak halako egoeretan hartzen dituen neurrien hartzaileak, eta administrazioak hori egiteko oinarria da adingabeak babesgabe daudela. Hau da, administrazioak hori egiteak ez luke izan zentzurik adingabeak ez baleude babesgabe, familiak ordezkatu egiten dituelako; azken batean, familiartean dute adingabeek beren burua garatzeko eskubide ukazina, eta administrazioak ezin du inola ere ez tar-tean sartu.

Administrazioa hasten da adingabeak babes-ten familiak adingabearen oinarritzko beharrei erantzun ezin dienean eta, ondorioz, haren bizitza edo garapena eta gizarteratzea arriskuan jartzen duenean. Helburua adingabeak arrisku larrian ez egotea da, eta txikiak direnetik bazterkeria egoeretan ez erortzea.

Adingabeak babestea ongintzaren arduraren tradiziozionala izan da, eta, hortaz, ezin erran daiteke orain dela gutxi arte administrazioak alor honetan berez esku hartu duenik, hau da, behar bezalako programazioari jarraiki, behar bezalako aurrekontua bideratuz eta beharrezko giza baliabideak eta baliabide materialak bideratu eta behar bezala antolatuz, politika publikoak planifikatu, garatu eta gauzatzeko, xede jakin batzuk lortze aldera, hain zuzen ere, adingabeen babesgabetasun egoerak konpontze aldera.

5.2. ADMINISTRAZIO PUBLIKOAREN JARDU-NAREN OINARRIA

Administrazio publikoaren jardunaren oinarria adingabeak izaera osoko herritartzat eta eskubideen subjektu diren gizakitzat hartzea da. Ikuspegi horri esker, eta haurrei eta adingabeei aparteko babesa eman behar diren inguruko ikuspegiari esker, Nazio Batuen Biltzarrak Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmena onartu zuen, 1989ko azaroaren 20an. Urtebete gero, Espainiak berretsi zuen.

Nazioarteko bitarteko juridiko gisa, Hitzarmenak berrikuntza esanguratsuak ekarri zituen:

– Lehenengo aldiz, haurren oinarritzko eskubideen legezko definizioa mundu osoan onartzea ekarri zuen.

– Giza eskubideen bi belaunaldiak (eskubide zibil eta politikoak eta eskubide ekonomikoak, kulturalak eta sozialak) biltzen ditu, eta ez ditu bereizten; aitzitik, horiek guztiak bat egitera behartzen du, eskubide bat ere bertezetatik bereiz ezin eskatu eta errespetatzeko moduan. Planteamendua orohartzailea dela erran daiteke, eta giza eskubideak, oro har, garatu eta errespetatzeko bidea urratzen ere lagun dezake.

– Haurren inguruko ikuspegi berri baten hasiera ekarri zuen: ez ditu biltzen babeserako haien eskubide tradizionalak bakarrik; parte hartzeko eta iritzia emateko eskubideak ere onartzen ditu. Helburua ez da biktima diren haurrak babestea soilik, haur guztiek erabil ditzaketen eskubide positiboak aitortzea ere baizik.

– Inplizituki bada ere, Gobernuz Kanpoko Era-kundeek (GKEek) eginkizun formala dutela onartu zuen giza eskubideei buruzko nazioarteko lehenengo ituna izan zen, Hitzarmenaren aplikazioaren jarraipena egiteko egokitu baitzien.

Hitz egineen dugu geroago Hitzarmenak berak adingabeei aitortzen dizkien eskubideen zerrendari buruz, baina gatozen oraingoz barne antolamendu juridikora. 1978ko abenduaren 27an, Espainiako Konstituzioa onartu zuten, batetik, herritarren oinarritzko eskubideak arautzeko (alegia, funtsezko eskubideak edo nortasunak berezkoak dituenak eta inola ere ez direnak botere publikoek ematearen ondorio, baizik eta haiek onartu eta bermatu beharrekoak) eta, bertzetik, hainbat askatasun publiko arautu eta Estatuaren edozein esku-sartzetik babestutako herritarren jardun esparru jakin batzuk onartzeko.

Alde horretatik, 1978ko Konstituzioak ez zituen herritarren eskubideak eta askatasunak aldarrikatu eta onartu bakarrik egin, haien funtsezko edukia mugatuz; aitzitik, haiek babesteko arauzko berme-

ak eta berme instituzionalak eta judizialak zehatz-mehatz arautu ere egin zituen. Bermeon ikuspegi-tik, honako eskubide hauek bereizten ditugu:

• **Babes osoko edo indartuko eskubideak** (I. tituluko II. kapituluko 1. atala). Zuzenean dira eragingarriak, 53.1. artikuluko aldarrikatzen duenez, eta 168.1. artikuluko xedatzen duen prozedura indartuaren bidez bakarrik alda daitezke arauz. Lege Organikoaren mailako arau baten bidez soilik gara daitezke arauz, eta lehentasunez eta era sumarioan babestu beharrekoak dira justizia auzitegietan eta Konstituzioak babesten ditu.

• **Babes arrunteko eskubideak** (I. tituluko II. kapituluko 2. atala). Horiek ere zuzenean eragingarriak dira, 53.1. artikuluko aldarrikatzen duenez, eta hortaz, justizia auzitegietan eska daitezke, legediak alde aurretik garatu beharrik gabe. Justizia auzitegiak onartzen dituen Konstituzioko aginduan oinarritu daitezke dena delako arazoa konpontzeko. Legearen mailako arau baten bidez garatu behar dira arauz, eta Konstituzio Auzitegiari dagokio kontrolatzea Konstituzioak dena delako eskubideari buruz onartzen duen funtsezko edukia errespetatzen duen legediak.

• **Babes mugatuko eskubideak** (I. tituluko II. kapitulua). Aurrekoak ez bezala, ez dira zuzenean eragingarriak, baina onartzen dituzten Konstituzioko aginduak arauzkoak dira eztabaidarik gabe, ez programatikoak soilik, eta, horrenbestez, eskubideon onarpenak, errespetuak eta babesak oinarritu behar du legegintza positiboa eta epaileen eta botere publikoen jarduna. Konstituzio Auzitegiak, onartzen dituzten Konstituzioko aginduetan oinarrituz, jaramonik egiten ez dien edo urratzen dituen araua Konstituzioaren aurkakoak dela ebatz dezake.

Komeni da gogora ekartzea pertsonaren oinarritzko eskubideak babesteko konstituzio antolamenduak nabarmentzen duela eskubideok eta haiek babesteko agindua pertsona orori, eskubideen subjektu orori buruzkoak direla, haien adina eta egoera gorabehera.

Gure antolamenduak adingabeen jarduteko gaitasuna mugatzen du; oinarritzko eskubide batzuen erabilera berezia da, nortasunaren bereizmen, garapen eta heldutasun maila desberdina delako adinaren arabera; eta legediak hainbat neurri eta erakunde arautzen ditu, adingabeak ordezkatu eta babesteko. Horregatik guztiagatik, batzuetan, adingabeak Konstituzioak onartzen dituen eskubide guztien jabe direla "ahazten" dugu, aipatu konstituzio antolamenduari bat, eskubideok eskatzeko modukoak diren arren.

5.3. HAURREN ESKUBIDEEN KATALOGOA

Orain arte azaldutako arauen edukian oinarrituz, haurren edo adingabeen eskubideen azalpen edo katalogo laburra egin dezakegu. Konstituzioak kontzeptuak eta babesa inplizituki antolatzen dituen moduarekin bat, "nortasunaren berezko banakako eskubideak" eta "banakako gizarte eskubideak" bereiziko ditugu; banakako gizarte eskubideak dira banakoaren eskubideak taldean bizi den aldetik.

Nortasunaren berezko eskubideak, berriz, bi motatan sailkatuko ditugu, nortasunaren zer alderdiri buruzkoak diren: pertsona fisikoaren eskubideak eta eskubide intelektualak.

Banakako gizarte eskubideak hiru ikuspegitik aztertu behar dira, familiaren, eskolaren eta gizartearen beraren ikuspegitik, aipatu banakako eskubide bakoitza adingabearen eremu guztietan aplikatu eta gauzatzeari kalte egin gabe.

1) Nortasunaren berezko eskubideak

• 1. a) Honako hauek dira pertsona fisikoaren eskubideak:

– Bizitzeko eskubidea. Horretarako, ahal dela, adingabeak bizirik irautea bermatu behar da, eta inolaz ere ezin zaio heriotza zigorra ezarri.

– Segurtasun fisikorako eskubidea. Debebatuta dago adingabeak edonola torturatu edo adingabeak gizatasunik gabeko tratua edo tratu iraingarria ematea.

– Askatasunerako eta segurtasunerako eskubidea. Adingabe bati ere ezin zaio kendu askatasuna legez kontra edo apetaz. Eskubideok adingabeak buruzko zigor zuzenbidea osatzen duten printzipioekin bat soilik mugatu daitezke. Gainera, berariaz debebatuta dago haurrak legez kontra lekualdatu eta atxikitzea, baita haurrak nolahi bahitu eta saltzea eta adingabeak eskean ibiltzeko erabiltzea ere.

– Sexu ukigabetasunerako eskubidea. Legegi-leak adingabea ados ez zegoela jotzen duen egoeretan bermatu behar da, adina dela-eta, hark ez duelako adostasuna bere kabuz eratzeko gutxieneko ulermena eta nahimena.

• 1. b) Eskubide intelektualak:

– Segurtasun moralerako eskubidea. Adingabeak eskubidea dute pertsona ororen berezko duintasunak merezi duen errespetuaz trata ditzaten eta tratu txar psikikoen aurka babes ditzaten.

– Ohorerako eta intimitaterako eskubidea. Inolaz ere ezin da onartu eskubideon babesaren

esparruan apetzeko edo legez kontrako esku-sartzerik izatea.

– Pentsamendu, kontzientzia eta erlijio askatasunerako eskubidea.

– Nork bere iritzia emateko eskubidea eta, zehazki, norberarengan eragina duten auziei buruz iritzia emateko eskubidea, kontuan har dezaten.

– Informazioa askatasunerako eskubidea. Botere publikoek zaindu behar dute komunikabideak haurren ongizatea susta dezaten eta komunikabideak saia daitezten, bereziki, adingabeentzako informazioak Konstituzioko balioen errespetua bultzatzen.

– Hezkuntzarako eskubidea eta adingabeek beren nortasuna erabat garatzeko, oinarritzko eskubideen eta askatasunen eta elkarrekin bizitzeko printzipio demokratikoen errespetuan oinarrituz. Oinarritzko irakaskuntza derrigorrezkoa eta doakoa izatea ziurtatu behar da.

– Aisialdirako eskubidea. Adingabeek jolasteko eta atsegin hartzeko eskubidea dute, beren adinekoren berezko jokoetan aritzeko eta kultur eta arte bizitzan parte hartzeko.

– Sexu askatasunerako eskubidea. Berez banakoaren askatasuna adierazteko askatasuna dela jo behar da, eta barne borondatea norberaren kabuz eratzeko prozesua eta barne borondate hori adierazteko bideak norberaren kabuz gauzatzeko biltzen ditu. Hori dela-eta, indarkeriarik baina adingabea ados egon gabe egiten direnak (hala nola, abusuak) eta sexu erasoak ezberdin babesten ditugu, adingabeen prostituzioaren eta adingabeak ikuskizun eta material pornografikoetarako erabiltzearen inguruko jokabideak zigorren bidez bereziki babesteari kalte egin gabe.

– Sexu ukigabetasunerako eskubidea. Legegi-leak adingabea ados ez zegoela jotzen duen egoeretan bermatu behar da, adina dela-eta, hark ez duelako adostasuna bere kabuz eratzeko gutxieneko ulermena eta nahimena.

2) Banakako gizarte eskubideak

• 2. a) Familiartean

– Nork bere nortasun biologikoa zein den jakitzeko eskubidea.

– Izen-abizenak izateko eskubidea.

– Familiarekin egoteko eskubidea. Hari dagokio adingabeak zaindu eta garatzeko ardura nagusia.

– Familiak bateratzeko eskubidea. Bertze estatu batean bizi diren gurasoen seme-alaba adingabeek haiekin batzeko eskubidea dute.

• 2. b) Eskolan

Eskolan, gaur, haurra ez da hezkuntzarako eskubidearen subjektu bakarrik, hezkuntzaren gai ere baizik, eta hezkuntzaren edukiek haren oinarritzko eskubideak eta askatasunak bermatu behar ditu:

– Bere gaitasunak eta ahalmen fisikoak eta adimenezkoak garatzeko.

– Konstituzioko balioen eta bertzeren eskubideen errespetuan hez ditzaten.

– Norberaren kulturari eta kultur nortasunari buruzko eta bertze zibilizazio batzuei buruzko eza-gutzaz jabetzekoa, gizarte plural batean ulerkortasun, bake eta tolerantzia giroan bizitzeko.

• 2. c) Gizartean, oro har

– Naziotasunerako eskubidea.

– Botere publikoek babes ditzaten eta gizarte laguntza izan dezaten, guraso edo tutorerik ez badute edo haiek ezin badute beren gain hartu adingabeak zaintzeko agindua.

– Berdintasunerako eta diskriminaziorik ezera-ko eskubidea.

– Desberdintasunerako eskubidea. Ezgaitasun fisiko, psikiko edo zentzumenezkoren bat duten adingabeek eta egoera sozial eta kultural zailean daudenek desberdintasunerako, beren kultur nortasunaren errespeturako eta diskriminazio positiborako eskubidea dute, berdintasunik eza berdintzeko.

– Osasunerako eskubidea.

– Gizarte babeserako eskubidea, gizarte zerbitzuen onuradunak izatekoa eta esplotazio ekonomikoaren eta beren hezkuntza eta garapena oztopatzen duen edozein lan egin beharraren aurka babestuta egotekoa. Adingabeei buruzko neurriak hartzen dituztenean, botere eta erakunde publikoek haien interesa babestea izan behar dute lehen-tasuntzat, babesa merezi duen bertze bidezko edozein interes baino gehiago.

– Biltzeko eskubidea.

– Elkartzeko eskubidea.

– Errehabilitaziorako eta gizarteratzeko eskubidea. Abusuen, abandonuaren edo bestelako tratu txarren edo esplotazio bideen biktima izan diren adingabeek errehabilitaziorako eta gizarteratzeko eskubidea dute.

– Zigor arloan beren adinaren arabera trata ditzaten. Adingabeak adingabeei buruzko zigor zuzenbidearen esparruan zigortu behar dira, eta hark prebentzio berezian eta, helduei buruzkoak ez bezala, “adingabeak oraindik hezi” egin daitezkeen funtsezko printzipioan oinarritu behar du.

5.4. JARDUNAREN PRINTZPIOAK

Aipatu arauen (Haurren eskubideei buruzko Hitzarmenaren eta Espainiako Konstituzioaren) edukiari kalte egin gabe, indarrean dagoen gaineko esparru juridikoarekin bat (funtsean, Kode Zibileko VII. tituluko V. kapituluarekin, adopzioari eta adingabeak babesteko bertze modu batzuei buruzkoarekin (172.-180. artikuluekin) bat; Kode Zibila eta Prozedura zibilaren Legea adopzioari eta adingabeak babesteko bertze modu batzuei dago-kienez aldatzeko azaroaren 11ko 21/1987 Legearekin bat; eta, bereziki, Adingabeen babes juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoarekin bat), administrazioak honako printzipio gidari hauek hartu behar ditu kontuan esparru honetan jarduteko; printzipiook 1/1996 Lege Organikoko 11.2. artikulua xedatzen ditu:

– Adingabeen interesaren nagusitasuna.

– Adingabeek jatorriko familia ingurunean jarraitzea, beren intereserako komenigarria ez bada izan ezik.

– Adingabeak familiartean egotea eta gizarteratzea.

– Adingabeen garapen pertsonalari kalte egiten dioten egoera guztiei aurrea hartzea.

– Herritarrek adingabeen babesgabetasunaren kontzientzia hartzea.

– Gizartearen parte hartzea eta elkartasuna sustatzea.

– Babes jarduna zuzenbide aldetik segurua, objektiboa eta inpartziala izatea eta neurriak jakintza arlo askotako kide anitzen artean hartzen dituztela ziurtatzea.

Nafarroan, gainera, Haurrentzako eta nerabe-entzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legea ere nabarmendu beharra dago. 3. artikulua printzipiook bildu eta zenbaitetan mugatu ere egiten ditu, eta zenbait erreferentzia eransten ditu: haurrei buruzko neurri guztiek hezitzaileak eta gizarteratzaileak izan behar dutela; adingabeak zentrotan laguntzeak bertze aukerarik ez dagoenean aplikatu beharreko konponbidea izan behar duela eta, ahal den neurrian, behin-behinekoa izan behar duela; alor honetan jarduten diren adminis-

trazio publikoek eta erakunde pribatuak lankidetzan aritu eta koordinatu egin behar dutela; tolerantzia, elkartasuna, errespetua eta berdintasuna sustatu behar direla adingabeen artean; adingabeen onerako eta haiek babesteko neurriek isilekoak izan behar dutela; eta, azkenik, adingabe bakoitza laguntzeko baliabideen aukerak eraginkorra izan behar duela.

Arituko gara aurrerago 15/2005 Foru Legeaz, baina gatozen Adingabeen babes juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoaren edukira. Bi bloke bereizten ditu: alde batetik, adingabeen eskubideen katalogo edo zerrenda eta eskubideok eraginkorrak izateko eta botere publikoek adingabeen babesgabetasun sozialari aurre egiteko egin beharrekoa antolatze hainbat neurri; eta, bertze aldetik, Kode Zibilaren eta Prozedura zibilaren Legearen erreforma bera adingabeei dagokienez.

Aurreko lege testuek adingabeak babesteko neurriak epaileen eskumenetik kanpo uzteko joera izan dute, eta Lege Organikoa ere ildo beretik dator: esku hartzeko mekanismoak sinplifikatzen saiatzen da, eta, hori dela-eta, administrazioaren eginkizuna gero eta nagusiago da. Horretarako, jarduteko gaitasun handia egokitzen dio.

Hartara, bizkorrago esku hartzeko bide ematen du. Kontuan hartuta zein esparruz ari garen, askotan guztiz beharrezkoa da, neurriak eraginkorrak izateko eta adingabeen babesgabetasun egoerei zinez erantzuteko.

Dena dela, behar den segurtasun juridikoa eta alderdi guztien eskubideak errespetatu beharra dela-eta, hainbat betebeharrak ezartzen ditu, jarduna koordinatzeko, eta, horretarako, Ministerio Fiskalari erabateko zaintza lanak egokitzen dizkio. Hain zuzen ere, ezartzen du adingabeen tutoretza, zaintza eta harrera eratu, aldatu eta amaitzearen inguruko egoera eta gorabehera guztiak jakinarazi behar zaizkiola hari, eta hark, sei hilean behin gutxienez, administrazioaren zaintzapean edo tutoretzapean dauden adingabe guztien egoera egiaztatu behar duela eta beharrezko jotzen dituen babes neurriak sustatu behar dituela epailearen aurrean.

Bestalde, zuzenbide estatuaren berezko eskumenen esparruan, hauren eskubideez erabakitze-ko ardura nagusia epaileei dagokie, bereziki, gatazken arteko interesa dagoen egoeretan. Hala ere, kontuan izan beharra dago, epaileek osatutako organoek administrazioaren erabakiak berrikusten dituztenean, berrikusketa bigarren mailakoa dela eta, horrenbestez, hasiera batean behinik behin, administrazioak ez duela behar epaileek

osatzen dituzten organoek baimena ematea alde aurretik neurririk hartu edo esku hartzeko. Alde horretatik, ohikoa da zalutasun eta segurtasun juridikoaren arteko dikotomia, eta, nolabait, legegileek lehenaren alde egin dute, kontuan izanik adingabeen eskubideak eta interesak babesteko beharrezko neurriek berehalakoak izan behar dutela ezinbestean.

Aztertzen ari garen arau esparruaren bertze elementu nabarmengarri bat da legedi osoa adingabeen interes gorenak burutzen duela, aurreko erreformek ekindako bideari eta gure gizartean izan diren gizarte eta kultur aldaketari jarraiki, hauren eskubideen inguruko ikuspegia nabarmen aldatu baita.

Ildo horretan, nabarmentzekoa da “adingabeen interes goren” kontzeptua, eta bidezko bertze edozein interesi gailentzen zaiola; izan ere, adingabeak lehen mailakoak izatea dakar, haien eguneroko bizitzari edo etorkizunari buruz erabakitzeari dagokionez. Hori dela-eta, adingabeen onerako neurriak hartzeko, botere publikoek haien ongizatea zaindu baino gehiago egin behar dute; alegia, haien iritziak aintzat hartu behar dituzte –adingabeek eskubidea dute entzun egin ditzaten–, eta baita haien borondatea ere, eta, ahal dela, adingabeen erabakimena errespetatu behar dute haien familiarterako harremanetan eta abarretan eragina duten esparruetan, bai familiarri dagokionez eta bai adingabeei buruzko edozein prozedura administrazioari edo judizialari dagokionez.

Ikuskera horrekin bat, eta aipatu printzipio gidariekin bat, 1/1996 Lege Organikoak adingabeek jatorriko familia ingurunean jarraitzeari ematen dio lehentasuna, beren intereserako komenigarria ez bada izan ezik, eta adingabeak familiarteran egotea eta gizarteratzea eta adingabeen garapen pertsonalari kalte egiten dioten egoera guztiei aurrea hartzea bultzatzen du, Europako egungo gizarte politikak bideratzen dituzten arau orokorrei eta, zehazki, halako egoerei aurrea hartzeari eta, komunitatearen laguntza baliabideak erabiliz, adingabeek beren ingurunean jarraitzeari buruzko jarraiki.

Aipatu ereduaren eta ikuskeraren ildoan, Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeak arau horiexek biltzen ditu, alor honetako jarduna burutu behar duten printzipio gidariei buruz aritu garenean erran dugun bezala. Hain zuzen ere, 3. artikulua biltzen ditu, baina Foru Legeko artikulua guztietan barrena ere sumatzen dira: 31. artikulua eta hurrengoek prebentzioaz dihardute; 15. artikulua, administrazioaren esku-hartzearen subsidiarotasunaz; 38. artiku-

luak, adingabeen interesa eta eskubideak babes-teko neurriei buruzko irizpideez; 16.3., 22.3., 39.k), 51.4., 60.4., 60.6. eta 84.3. artikuluek, Ministerio Fiskalak esku hartzeaz eta harekiko harremanaz; eta 35.f), 42.1., 52.1., 58.c) eta 60.4. artikuluek, epaileek esku hartzeaz.

Dena dela, gogoan izan beharra dago, juridiko-ak baino ez diren bermeei kalte egin gabe, adingabeen eskubideak babesteko, haien eskubideak eraginkortasunez babesteko, haurren oinarriko beharrei erantzun egiten zaiela ziurtatu behar dela eta haurren behar sozialen lehentasunak zehaztu behar direla. Izan ere, adingabeen eskubideak bermatzeko, haurren garapen librea eragotzi edo mugatzen duten gizarteko baldintzak aldatu behar dira, eta, horretarako, bermerik onena da adingabeak familia eta gizarte ingurune egokian egotea, behar bezala hazi eta gara daitezen bultzatzeko.

5.5. 1/1996 LEGE ORGANIKOTIK AURRERA IZANDAKO BERRIKUNTZA NAGUSIAK

5.5.1. Arrisku eta babesgabetasun egoerak

Esku hartzeko erduei buruz eta, zehazki, arrisku eta babesgabetasun egoerei aurrea hartzeari eta, komunitatearen laguntza baliabideak erabiliz, adingabeek beren ingurunean jarraitzeari buruz aritu gara lehen. Bada, horiek guztiak praktikoki bermatzeko, 1/1996 Lege Organikoak bereizkuntza bat egin zuen, berrikuntza edo ekarpen nagusietan lehena: arriskua eta babesgabetasuna bereiztea.

Babesgabetasuna Kode Zibila eta Prozedura zibilaren Legea adopzioari eta adingabeak babesteko bertzeko modu batzuei dagokienez aldatzeko azaroaren 11ko 21/1987 Legeak tipifikatu zuen lehenengo aldiz, ordu arte "abandonu" kontzeptua erabiltzen baitzen. Aurrerapauso garrantzitsua izan zen hura, baina are garrantzitsuagoa izan da orain, adingabeen babesgabetasun sozialeko egoeren artean bereizteari esker; izan ere, administrazioak ezberdin esku hartuko du, eta esku-hartzearen ondorioak ezberdinak izanen dira, adingabea arriskuan edo babesgabe dagoen.

5.5.1.1. Arriskua

Arrisku egoera arautzea, nolabait, babesgabetasuna tipifikatu ondoren sortu zen gabezia bat bete beharrendo ondorio izan zen. Izan ere, babesgabetasuna askotarikoa izan daiteke: egoera batzuk ez dira bertze batzuk bezain larriak, eta, beraz, ez da beharrezkoa haurrak familiarendik bereiztea, baina, hala ere, arriskutsuak dira haien garapen pertsonalarentzat.

Azken batean, adingabeak arrisku egoeran egotea da haien garapen pertsonalari edo sozialari kalte egitea, baina, hasiera batean, ez familiarendik bereizteko eta, hortaz, adingabeen tutoretza dena delako lurraldean haiek babesteko eskumena duen erakunde publikoak bere gain hartu behar izateko bezain larriki. Aitzitik, halako egoeretan, erakunde publikoen esku-hartzeak adingabeen familiarteko egituraren bertan dauden arrisku faktoreak desagerraraztea izan behar du helburu.

Alde horretatik, Espainiako araudiari jarraikitzen zaio Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legea. Hain zuzen, 34.3. artikulua arrisku egoera zer den zehazten du, eta 45. artikulua adibideen bitartez azaldu edo argitu eta arrisku egoeratzat zein hartzen dituen zehazten du.

Arrisku egoera zer den definitzeko, kontzeptu zehaztugabeak darabiltza neurri batean, baina, halere, haiek interpretatzeko bideak behar bezain zabalak dira, eta administrazio publikoak behar bezala ebalua dezake, kasuan-kasuan, adingabeen garapen pertsonala eta soziala norainoko arriskuan dauden, edo zenbaterainoko kaltea egiten zaien. Hartara, egoera hain larria ez bada eta beharrezkoa ez bada adingabea familiarendik bereiztera behartzea, esku-hartzearen helburuak zailtasunak desagerrarazi, txikiagotu edo berdintzea izan behar du, adingabea babesgabe ez geratzeko; edonola ere, litekeena da, gainera, egoera aztertu ostean, gurasoek beren borondatez adingabeak zaintzeko neurriren bat eska dezaten hitzartzea familiarekin.

Haurrak eta nerabeak babesteko foru dekretuaren proiektua egin berri du Nafarroako Gobernuak Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuak, eta hura osatzeko ekarpenak biltzen ari da orain. Ildo horretan, proiektuak gai honi buruzko arau zehatzak xedatzen ditu, eta, horretarako, arrisku egoerak sailkatu eta deskribatzen ditu; gainera, arrisku txikiko, neurrizko arriskuko eta arrisku larriko egoerak bereizten ditu, honako ezaugarri hauen arabera:

- Arrisku txikiko egoeretan, hurrei ez zaie minik egin edo, egin bazaie, mina txikia da, eta ez da aurrez ikusten minik egingen zaienik edo, egiten bazaie, mina handia izan denik.
- Neurrizko arriskuko egoeretan, hurrei min handia egin zaie edo min handia egingen zaiela aurrez ikusten da baina haurren garapena ez dago arriskuan eta ez da tratamendu espezializaturik behar, edo/eta haurren garapenari min handia

egin zaio edo min handia eginen zaiola aurrez ikusten da baina familia osatzeko iragarpena ona da, gurasoek beren arazoan kontzientzia dutelako eta haurren egoera hobetzen laguntzeko behar bezain prest daudelako.

- Arrisku larriko egoeretan, behin-behinean edo behin betiko, gurasoek ezin dute bete haurrak zaintzeko betebeharra, ez dute betetzen haurrak zaintzeko betebeharra edo haurrak oso-oso desgokiro tratatzen dituzte. Ondorioz, haurrei min handia egin diete edo min handia eginen dietela aurrez ikusten da, eta, hori dela-eta, haien garapena arrisku larrian dago edo arrisku larrian egonen dela aurrez ikusten da eta tratamendu espezializatu bat behar da edo behar izanen dela aurrez ikusten da.

Ondoren, foru dekretuaren proiektuak arrisku egoerak ebaluatzeko irizpide ugari ezartzen ditu, eta, haien arabera, eta kasuan kasuko babesgabetasun egoeraren arabera, azkenean, xedeak, programak eta hartu beharreko babes neurrien mailak xedatzen ditu.

Aipatu testuak ezartzen dituen programei dagokienez, nabarmendu beharra dago, adingabeen babesgabetasun egoeraren larritasunaren arabera, gurasoak zenbateraino dauden prest arazoa konpontzen laguntzeko eta familiaren egoera aldatzeari buruzko aurreikuspenaren arabera, foru dekretuaren proiektuak honako hauek bereizten dituela:

- Adingabeak babesteko programak, arrisku egoeran dauden adingabeak familiarengandik ez bereizteko.

- Adingabeak familiarengandik aldi baterako bereizi eta ondoren bateratzeko programak, haien segurtasuna babesteko eta familiarengana itzultzeko bide ematen duten baldintzak sortzeko.

- Adingabeak jatorriko familiarengandik behin betiko bereizteko programak, familia egoki eta egonkor batekin bizi daitezen bultzatzeko.

- Adingabeak beren kabuz bizitzen laguntzeko prestakuntza programak, bizimodu autonomo erabatekoa izateko beharrezko abileziak izan edo, ezgaitasunen bat badute, haien tutoretza haiek zaintzeko eskumena duten erakundeei egokitzeko.

Azkenik, foru dekretuaren proiektuari buruzko testuak honako maila hauek xedatzen ditu babes neurriei dagokienez, babesgabetasun egoeraren ezaugarrien eta mailaren arabera:

- Arrisku txikiko eta neurritzko arriskuko egoeretan, esku-hartzearen helburuak, nagusiki, lehen

mailako prebentzioa izan behar du, kasuan kasukoa.

- Arrisku larriko egoeretan, gurasoen, tutoreen edo zaintzaileen laguntza izanez gero eta ez bada beharrezkoa adingabeak haiengandik bereiztea, esku-hartzearen helburuak familiak laguntzea izan behar du, ziurtatzearen haiek erantzuten dietela behar bezala adingabeen beharrei.

- Arrisku larriko egoeretan, gurasoen edo tutoreen laguntza izanez gero baina beharrezkoa izanez gero adingabeak haiengandik bereiztea, haien eskariari erantzun behar zaio eta adingabeak zaintzeko betebeharra onartu behar da.

- Arrisku larriko egoeretan, babesgabetasun egoera foru legediak aipatzen duen arrazoi baten ondorio bada, adingabeak babesgabetasun egoeran dauden adierazpena egin behar da eta Nafarroako Foru Komunitateko administrazioko erakunde eskudunak bere gain hartu behar du haien tutoretza.

5.5.1.2. Babesgabetasuna

Arrisku egoeretan ez bezala, babesgabetasun egoeretan, gertakariak larriak direla-eta, adingabeak familiarengandik bereizi eta haien tutoretza erakunde publiko bati egokitzea komeni da. Horretarako, gurasoei, tutoreei edo zaintzaileei haien gainean duten guraso ahala edo tutoretza arrunta kendu behar zaie. Mekanismo horrek “tutoretza automatiko” izena du, lege bidez, erakunde publikoek egokitzen zaielako babesgabetasun egoeraren bat jazotzen denean.

Adingabeen tutoretza erakunde publiko bati egokitu ondoren, babes neurririk egokiena (adingabeak familian ala etxeetan hartzea) hartu behar da, eta, 48 orduko epean, Ministerio Fiskalari eta haien gurasoei, tutoreei edo zaintzaileei babesgabetasun ebazpena jakinarazi behar zaie; gurasoei, tutoreei edo zaintzaileei, ahal dela, zuzenean jakinarazi behar zaie, eta administrazioak esku hartzeko zioak, erabakiaren balizko ondorioak eta hartutako neurriak zein diren eta zer errekurtso aurkez ditzaketen azaldu behar zaie.

Kode Zibilak dioenez, babesgabetasun egoerak dira “egitez gertatzen direnak, adingabeen zaintzari buruz legeek ezartzen dituzten babeseginbeharrak ez-betetzeagatik edo eginbehar horien egikaritzea ezinezko nahiz desegoki izateagatik, adingabeei ez zaienean ematen nahitaezko duten laguntza moral edo materiala”

Definizio hori bera ematen du Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeko 34.4. artikulua, eta 50. artikulua babes-

gabetasun egoeratzat har daitezkeen hainbat egoera aipatzen ditu; gainera, m) atalaren arabera, honako hau ere babesgabetasun egoeratzat jo daiteke: “adingabeak zaintzeko legeek ezarritako babestu beharra ez betetzeagatik edo ezin bete izateagatik edo gaizki betetzeagatik egitez sortzen den bertzeko egoera, ondorio gisa ekartzen duena haiek behar duten laguntzaz gabetzea”.

Legeak (hala nola, Kode Zibileko 172. artikulua) kontzeptu juridiko zehaztugabeak aipatzen baditu, egoerak adibideen bitartez azaltzen dira, agian, ulertezagoak izan daitezkeen, haiek aplikatu behar dituzten teknikariek ez baitaude ohituta halako interpretazio juridikoekin, baina teknika arriskutsua da, dena delako adibidea edo egoera automatikoki aplikatuz gero, zer kontzepturi dagoen eta kasuan-kasuan zer gorabehera jazotzen diren kontuan hartu gabe, bidegabekeriak gerta baitaitezke.

Illo horretan, definizioak dioenarekin bat, babesgabetasuna egitekoa den aldetik, hura aplikatzeko dilema nagusia da kontzeptua hertsiki interpretatu behar den, asmoa edo nahitasuna kontuan hartu gabe eta arrazoiaren dolozkotasuna, erruzkotasuna edo ezustekotasuna gorabehera, ala, aitzitik, gorabehera guztiak aintzat hartu behar diren eta interpretazioak dakartzan emaitza bidegabeetan aparteko arreta jarri behar den. Adibidez, bada, bere esku ez dauden arrazoiak (langabezia, gaixotasun bat, zailtasun ekonomikoak, etab.) direla-eta, adingabeen beharrei nahi bezala erantzun ezin dien gurasorik.

Doktrina juridikoa ez dator bat gai hori dela-eta, eta badago uste duenik egiteko babesgabetasun egoera bakarrik hartu behar dela kontuan, adingabeen gaineko guraso ahala dutenek nahita ala nahi gabe eragin, eta badago, adingabeen interesaren nagusitasuna argudiatuz, uste duenik gorabehera oro hartu behar dela kontuan; izan ere, gurasoek guraso ahalaria dagozkion betebeharrak betetzen ez badituzte baina haiek ez betetzeko zioa ez bada nahitasuna edo utzikeria, egoera babesgabetasun egoeratzat hartzea ezaugarri pertsonaletan edo sozialetan oinarrituta diskriminatzea omen da, eta Konstituzioko 14. artikulua debekatu egiten du halakorik.

Erran dugu lehen ere, egungo araudiari esker, administrazioak eskumen handiak dituela esku hartu eta hartzen dituen neurriak mailakatzeko, egoera bakoitzari kasuan kasuko berezitasunen arabera erantzute aldera. Horri esker, kasuan-kasuan, aurrez ezarritako nolana iritziak (edo, bestela erranda, oso jarrera zorrotzak) alde batera utzi eta aipatu adibideetako egoerak komunitatearen laguntza bidezko neurriak (neurri ekonomikoak

eta bestelakoak) hartuz konpon daitezke; horrek ez du erran nahi, aldi baterako, administrazioak zaintza bere gain hartu beharra ere xedatu ezin denik.

Bestalde, adingabeen babesgabetasun egoera definitzeko, adingabeek laguntza moral edo materialik ez izatea ere aipatzen du Kode Legeak, eta kontzeptua interpretatzeko zailtasunak areagotu ditzake horrek.

Terminologia zehazte aldera, askotara interpreta baitaiteke, laguntza morala guraso ahalaran alderdi pertsonalari dagozkion eskubideekin eta betebeharrekin lotuta dagoela jo daiteke, Kode Zibileko 154. artikulua guraso ahala definitzen duen moduarekin bat: adingabeak zaindu, haiekin izan, haiek hezi eta haiei prestakuntza osoa ematearekin. Laguntza materiala, berriz, haiek elikatu beharrek lotuta dago, elikadura ikuspegi juridikotik, Kode Zibileko 142. artikulua definitzen duen moduarekin bat hartuta, alegia, mantenua, ostata, jantziak eta medikuen laguntza (baita hezkuntza eta heziketa gastuak) bermatzeko beharrezko denatzen.

Nolanahi ere, aurreko guztiak nabarmentzen du garrantzizkoa eta beharrezkoa dela babesgabetasun egoera kasuan kasuko gorabeherak kontuan hartuz tratatu edo ebaluatzea, eta, bereziki, adingabeen interesaren arabera eta guraso biologikorik baduten eta haien bidezko eskubideak zein diren aintzat hartuz. Horretarako, hainbat faktore izan behar dira kontuan, hala nola, administrazioak izateko zer egoera antzematen duen, familiarrean zer urritasun edo gabezia dauden eta zer neurri hartu behar diren, nola edo hala, arazok konpontzen saiatu eta, hartara, egoera amaiarazteko. Aipatu araudiak esku hartzeko aukera asko ematen ditu eta askotariko eta maila askotako neurriak eta konponbideak xedatzen ditu, eta, horri esker, azkenean, litekeena da kasuan-kasuan egokiena den babes neurria hartzea, sortzen diren gatazkak haztatuz.

5.5.1.3. Babesgabetasun adierazpena egiteko prozedura

Arrisku egoerei aurre egiteko, lehenik, arrisku egoera sumatu eta, amaieran, oro har, administrazioako erakunde eskudunak esku hartzea erabakitzen du. Aitzitik, babesgabetasun egoerei aurre egiteko, bada prozedura administratibo bat eta, amaieran, administrazioako erakunde eskudunak ebazpen arrazoitua ematen du; haren kontra jurisdikzio zibilaren esparruan aurkez daiteke helegitea, aurrez administrazioaren aurrean erreklamazioa aurkeztu beharrik gabe.

Hori xedatzen du Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeko 51. artikulua. Hala ere, arautu ondoren eginen dela dio, arauzko garapen bidez; hain zuzen, erran bezala, Nafarroako Gobernuako Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuak haurrak eta nerabeak babesteko egin berri duen foru dekretuaren proiektuak garatuko du, eta hura osatzeko ekarpenak bilzen ari dira orain.

Arauren proiektua 12 artikuluk osatzen dute, eta hainbat zehaztapen xedatzen dituzte administrazio prozedura erkideari buruz: faseak (hasiera, biderapena eta ebazpena) nahitaez errespetatu behar dira, eta baita prozeduran interesa dutenen eskubideak ere alegazioak aurkezteko, probak egiteko, egindakoa ikuskatzeko eta ebazpenaren aurka errekurtsoa aurkezteko.

Era berean, nahiz Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeak, nahiz aipatu foru dekretuaren proiektuaren testuak bertze bide bat aipatzen dute: prozedura laburtu edo urgentziatzeko prozedura batera jotzea, adingabeen segurtasunerako arrisku larria eta berehalakoa sumatu eta lehenbailehen esku hartu behar bada.

Alde horretatik, ezinbestean, bata bertzearen aurrez aurre, gure gaur egungo sistemaren jardunean nagusi diren bi dinamikak aipatu beharrean gaude: presa eta moteltasuna. Batetik, beharrezkoa da botere publikoek lehenbailehen antzema-tea eta aurre egitea arrisku egoerei, baina batzuetan ez dute behar bezain bizkor egiten. Bestetik, lasaitasunez esku hartu behar da eta hartu behar dira neurriak adingabeen eskubideen eta askatasunen alorrean.

Hasiera batean, arrazoizkoa dirudi adingabeen eskubideen eta askatasunen alorrean lasaitasunez esku hartu eta neurriak lasaitasunez hartzeak; izan ere, helburua egoera zailak aldaraztea da, eta, horretarako, denbora eta neurri kateatu asko behar dira. Alta, oso ondorio kaltegarriak izan ditzake, adingabeengan bereziki, behin betiko erabaki bitartean, izatezko egoera sortzen delako adingabeen bizitzan eta oso zaila delako egoera hori aldatzea azkenean erabaki egiten denean.

Azken batean, halako prozeduretan berme sistema hobea ezartzen laguntzen duen orok (hala nola, neurri bakoitza hartzeko epeak, esku hartzeko laguntza juridikoak eta, bereziki, bitarteko apropos eta nahikoek) prozedurek zenbaitetan dakartzaten ondorio kaltegarriak arintzen lagun dezake.

5.5.2. Familian eta etxeetan hartzea

Kode Zibila 1987an erreformatu zuten azken aldiz, eta 1/1996 Lege Organikoak, orduan abiatutako ildo berean, adingabeen babesgabetasun sozialari aurre egiteko hartu beharreko neurrien hainbat alderditan sakontzen du.

Bereziki, adingabeak familian hartzearen inguruan sakontzen du, behin-behinean familian hartzeko aukera ematen baitu, lehenengo aldiz. Badi-ra bertze berrikuntza batzuk, baina aurrerago arituko gara haietaz; edonola ere, hainbertzerainoko berrikuntza ere ez dira, praktikan, berez, lehenago sumatzen hasiak baitziren.

Bai gurasoen edo tutoreen eskariari erantzunez, bai, lege bidez, tutoretza automatikoaren ondorioz, administrazioak adingabeen zaintza bere gain hartzen duenean, figura juridiko jakin baten bitartez (harreraren bidez) zaintzen ditu adingabeak, eta, Legeak berak egiten duen bereizkuntzarekin bat, familietan edo etxeetan har ditzake.

5.5.2.1. Adingabeak etxeetan hartzea

Adingabeak etxeetan hartzea da haiek babes etxeetara eramatea, establezimenduko edo harre-ra etxeko araubidearen mendean jar daitezten. Hain zuzen ere, harrera etxeko zuzendariak betetzen du babesle lana.

Ohikoena da adingabeak familian hartzeak lehentasuna izatea etxeetan hartzearen aldean. Behinik behin, hori xedatzen du 15/2005 Foru Legeko 69.b) artikulua. Alabaina, oro har, adingabeak harrera etxeetan hartzen dituzte lehenbizi eta, ondoren, haien egoera ebaluatu eta, kasuan-kasuan, haiek babesteko neurririk egokienak hartu bitartean. Dena dela, legediak berak dioenez, harrera etxeetako egonaldiak ahalik eta laburren izan behar du, adingabeen ongizatea eta interesa dela-eta, harrera etxeetan luzaroago egotea komeni denean izan ezik. Izan ere, 15/2005 Foru Legeak aurrerapauso bat egiten du, eta printzipio gidari batek dio adingabeak harrera etxeetan hartzeak izan behar duela bertze aukerarik ez dagoenean soilik aplikatu beharreko konponbidea. Ildo horretan, behin eta berriz aipatutako foru dekretuaren proiektuak (22.4. artikulua) zehazten du, epe luzeagorako babes neurriren bat hartu bitartean, adingabeak ezin daitezkeela egon hiru hilabete baino gehiago harrera etxeetan.

Bestalde, 1/1996 Lege Organikoko 21. artikulua xedatzen duenez, erakunde publikoek adingabeak hartzeko zerbitzu eta zentro espezializatuak aurretik baimendu, akreditatu eta erregistratu behar dituzte, eta haien funtzionamenduari buruz-

ko araubidea bereiz arautu. Aparteko arreta jarri behar dute segurtasun eta osasun gaitan, langileen kopuruan eta prestakuntzan, hezkuntza proiektuan eta adingabeek barne funtzionamenduan parte hartzeko bideetan, eta baita haien eskubideak bermatzen laguntzen duten gainerako baldintzetan ere. Horretarako, Legeak, berariaz, betebeharrak ezartzen die adingabeak babesteko eskumena duten erakunde publikoei: sei hilean behin gutxienez, zentrook eta zerbitzuok ikuskatzea; Ministerio Fiskalari, aurrekoetz gain, haiek zaintzea ere ezartzen dio.

Nafarroan, berriz, 15/2005 Foru Legeko 91. artikulua eta hurrengoek harrera etxeetako araubideari eta etxeotan bizi diren adingabeen estatutuari buruzko hainbat agindu xedatzen dituzte, baina haien antolamenduari eta funtzionamenduari buruzko araubidea ondoren, arauzko garapen bidez jazoko omen da; hasiera batean, behintzat, aipatu foru dekretuaren proiektuaren testuak ez dakar halakorik.

5.5.2.2. Adingabeak familian hartzea

Adingabeak familian hartzea da erakunde publikoak familia hartzaileen esku uztea babesgabetsun egoeran daudela adierazten duen adingabeak; familia hartzaileak aukeratu egiten dituzte, egokitasun irizpide jakin batzuekin bat, eta, ondoren, prestatu egiten dituzte, programen bitartez. Ondorioz, adingabeek erabat parte hartzen dute familia hartzaileen bizitzan, eta familia hartzaileek hainbat betebeharrak onartzen dituzte: adingabeak zaindu, haiekin egon, elikatu, hezi eta prestakuntza osoa ematea.

171996 Lege Organikoaren arabera, adingabeak familietan hartzeko hiru modu daude:

– Bakuna aldi baterako da, dela adingabeen egoeratik ondorioztatzen delako beren familiara itzuliko direla, dela epe luzeagorako babes neurri bat finkatu bitartean jazotzen delako.

– Iraunkorra gertatzen da, adingabeen adina edo adingabeen beren eta haien familien bertze gorabehera batzuk direla-eta, komenigarria denean eta adingabeak laguntzeko zerbitzuek aldeko txostena egiten dutenean, eta, berez, horixe da harrera: babes neurri egonkor eta iraunkorra. Hartzaileek, legezko eragozpenak direla medio, adingabeak adoptatu ezin ditzaketenean hartzen da, baita aurrez ikusten denean adingabeak ez direla itzuliko gurasoengana baina ez denean nahi familia hedatuarekiko harremana gal dezaten; hain zuzen, horixe gertatuko litzateke familiek adoptatu aurretik hartu eta ondoren adoptatu eginen balituzte: jatorriko familiarekiko harremana guztiz hautsiko litzateke.

Halakoetan, erakunde publiko eskudunek eskatzen ahal diete epaileei hartzaileei tutoretza egokitu eta haien betebeharrak betetzen lagun diezaizkien, betiere, adingabeen interesaren nagusitasunean oinarrituz.

– Adopzio aurrekoaren helburua da, izenak berak dioenez, haurrak lehenbailehen babestea ez ezik, adopzioa prestatu edo adopzioari bide ematea ere. Erakunde publiko eskudunak formalizatzen du, adopzio proposamena epaileen agintaritzari aurkezten dionean, baina, horretarako, batetik, hartzaileek adoptatzeko eskakizunak bete behar dituzte, hautatuak izan behar dute eta adoptatzeko adostasuna adierazi behar dute, eta, bertetik, adingabeek adoptatzeko moduan egon behar dute egoera juridikoa dela eta.

Erakunde publikoak, adopzio proposamena aurkeztu baino lehen, adingabeak dena delako familiara egokitzeko tarte bat beharrezkoa dela jotzen duenean ere formalizatzen ahal du adopzio aurreko harrera.

1/1996 Lege Organikoak adingabeak familian hartzeko bertze modu bat xedatzen du. Aldi baterako da, eta erakunde publiko eskudunak adingabeak familian hartzeko neurri bat hartu eta familiak edo tutoreek haren aurka egiten dutenean edo hura baimentzen ez dutenean jazotzen da. Halakoetan, epaileek bakarrik erabaki dezakete adingabeak familian hartzea, erakundearen eskariari erantzunez, baina, bitartean, erakunde publikoak erabaki dezake, haien onerako, adingabeak aldi batez familietan hartzea, alegia, epaileek dena delako ebazpena eman artean.

Gainera, adingabeak familian aldi baterako hartzea erabaki ondoren, erakunde publiko eskudunak lehenbailehen egin diezaioke proposamena epaileari, beharrezko zuzemenak egin eta espediente amaitu ostean; betiere, espediente 15 eguneko epean osatu behar da gehienez. 15 eguneko epea errespetatu beharra, epaileen aginduetara jartzea eta azken erabakia haiek ematea berme elementuak dira halako egoeretan, baina, zoritxarrez, praktikan, zaila da prozedurak behar bezain bizkorak eta zaluak izatea.

Bestalde, autore askok eta askok aldi baterako harrera kritikatu izan dute, beharrezko mekanismoak antolatu behar direlakoan, prozedurek behar bezain zalu eta eraginkorak izan eta epaileek berehala esku hartu eta kontrolatzeko. Gainera, uste dute epaileak behartuta senti daitezkeela erakunde publikoek egitez sortutako egoera bat onartzera, ebazpena ematerako, litekeena delako adingabeak harrera familian guztiz integratuta egotea.

eta, ondorioz, ezinezkoa izatea familia biologikoa-rengana itzultzea.

Azkenik, harrera motak bereizteari dagokionez, administrazioak agindutakoak eta epaileek agindutakoak ditugu, baina antolakuntza aldetik baino ez dira bereizten: batzuk administrazioak formalizatzen ditu: alderdi guztiek onartzen dituzte, eta, ondorioz, epaileek ez dute esku hartu beharrik; bertzeak, berriz, epaileak baimendu behar ditu, guraso biologikoen edo tutoreek erabakiaren aurka egin dutelako edo ados ez daudelako. Hala ere, erran bezala, bereizketa formala da erreala baino gehiago, batzuen eta bertzeen ondorioak berberak direlako behin indarrean sartu eta gero.

5.5.2.3. Adingabeak familian hartzea formalizatzea

Oro har, harrera eratzeko prozedura, epaileen esku ezpada, administrazio publikoaren esku dauden hainbat formalitateri jarraitzen zaie; azken batean, adingabeen gurasoek edo tutoreek beren kabuz baiezkota ematen ez dutenean edo dena delako erabakiaren aurka egiten dutenean soilik hartu behar dute esku epaileek.

Alde horretatik, 1/1996 Lege Organikoak Kode Zibileko 173. artikulua idatzaldi berria dakar, eta harrera idatzizko dokumentu baten bidez formalizatu beharra xedatzen du. Bertzeak bertze, honako hauek argitu behar ditu:

- Adostasuna adierazi behar dutenek adierazi egin dutela: adingabeak babesteko eskumena duen erakunde publikoak; familia hartzaileak; adingabeak, 12 urte edo gehiago badituzte; eta gurasoek, guraso ahala kendu ez badiete, edo tutoreek.

- Harrera mota eta harrerak zenbat iraunen duen.

- Alderdi bakoitzaren eskubideak eta betebeharrak zein diren: hartutako adingabeen senideek haiek bisitatzeko araubidea, erakunde publiko eskudunak estaltzea adingabeen kalteak eta bertzeri egiten dizkietenak eta, azkenik, nork hartzen dituen bere gain mantenu gastuak.

- Harreraren helburua zein den, erakunde publikoak jarraipena nola egiten duen eta familia hartzaileek horretan laguntzeko konpromisoa.

- Familia hartzaileei ordain ekonomikorik dagoen eta, baldin badagokie, ordaina zenbatekoa den.

- Harrera profesionalizatua den ala ez.

- Zerbitzu espezializatuaren txostena.

Gogoan izan beharra dago, familiek adingabeak hartzen dituztenean, nolahi hartzen dituztela ere, litekeena dela administrazioak familia hartzaileei ordaintzea edo, bestela erranda, nolabaiteko ordain ekonomikoa ematea.

Erran bezala, Kode Zibileko 173. artikulua ezartzen du horretarako aukera, harrera formalizatzeako dokumentuak edo, bestela, aldi baterako harrera formalizatzeako proposamenak hori adierazi beharra xedatzen baitu. Nolabait, familia hartzaileei adingabeen oinarritzko beharrei aurre egiten laguntzeko sostengua da.

Familiek adingabeak hartzeari utzi edo harrera bukatzeari dagokionez, epaileek ebatz dezakete, beraiek erabakitzen badute, familia hartzaileak erabakitzen badu, adingabeen gurasoek (guraso ahala izaten jarraitzen dutenek) edo tutoreek eskatzen badute eta, azkenik, zaintza edo tutoretza bere gain duen erakunde publikoak erabakitzen badu; harrera amaitzea epaile batek ezartzen badu, nahitaez ebatzi behar dute amaitu egiten dela.

Adingabeak familian hartzeari dagokionez, gaiari buruzko zenbait aipamen dakar Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeak, baina hura garatzeko foru dekretuaren proiektuaren testuak dihardu zehazkien familia hartzaileek aurkeztu beharreko eskabideez, haiek ebaluatzeko irizpideez, eskabidea aurkezten duten familiak egokiak diren ala ez erabakitzekeko prozeduraz eta adierazpenaz, familia hartzaileen betebeharez eta, azkenik, familia hartzaileei ordainen bat emateaz, adingabeen familia hedatuak diren edo haiekin zerikusirik ez duten.

5.5.3. Adingabeak administrazioak zaintzea

Ez da 1/1996 Lege Organikoak ekarritako berrikuntza, 21/1987 Legeak ekarritakoa baizik, baina komeni da, labur-labur bada ere, kontzeptua ulertzen saiatzea, aukera askori bide ematen baitie, prebentzioaren ikuspegitik batez ere.

Administrazioak adingabeak zaintzea zuzenbide zibilaren esparruko bide bat da; haren ondorioz, legezko xedapenei, epaileen ebazpenari edo guraso ahalaren jabe direnen eskariari erantzunez, erakunde publiko batek hartzen du, aldi baterako, adingabeak zaintzeko ardura. Hain zuzen ere, Kode Zibileko 172.2. artikulua arabera, "inguruabar larriak direla eta, guraso edo tutoreek ezin dutenean adingabea jagon, herri-erakunde eskudunari eska diezaioke horrek bere gain har dezan adingabearen zaintza, beharrezkoa den epean zehar".

Ikusten denez, adingabeak administrazioak zaintzearen ezaugarri nagusietako bat da zaintzak behar adina irauten duela, adingabeen gurasoek erakunde publikoari haiek zain ditzan eskatzera behartzen dituen arazoa konpondu bitartean.

Adingabeak administrazio publikoaren esku egon arren, guraso ahalaren edo tutoretzaren berezko funtzioak ez dira bertan behera gelditzen, ez adingabeen eremu pertsonalean, ez haien ondarearen alorrean. Hau da, gurasoek guraso ahalaren jabe izaten segitzen dute, adingabeak administrazioak zain ditzan eskatzeko behin-behineko arrazoi larriak ezin zaizkielako haiei egotzi; aitzitik, egotzi egin ahal izanen balitzaizkie, babesgabetasun egoera litzateke, lehen erran bezala, eta, ondorioz, erakunde publikoak bertan behera utziko luke guraso ahala eta, automatikoki, bere gain hartuko luke adingabeen gaineko tutoretza.

Adingabeak administrazioak zaintzea idatziz formalizatu behar da, eta gurasoei edo tutoreei seme-alaben gainean zer erantzukizun duten azaldu zaiela adierazi behar da, baita administrazio publikoak adingabeak nola zainduko dituen ere: oro har, haiek familietan edo etxeetan hartuz.

Bestalde, gurasoen edo tutoreen eskariari erantzunez ez ezik, erakunde publikoek epaileek ebazten dutenean ere har dezakete beren gain adingabeak zaintzeko ardura, 1/1996 Lege Organikoak ekarri erreformarekin bat; harekin bat, epaileek, beren kabuz edo Ministerio Fiskalaren eskariari erantzunez, adingabeak babesteko beharrezko neurriak hartzeko eskumen handiak dituzte.

Ildo horretan berean, Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeko 58. artikulua eta hurrengoek zaintzari buruz dihardute, eta azaltzen dute administrazioak zer hiru egoeratan har dezakeen adingabeak zaintzeko ardura bere gain: gurasoek eskatzen dutenean, epaileek ebazten dutenean edo, azkenik, adingabea babesgabetasun egoeran dagoelako adierazpena egin eta administrazioak haren gaineko tutoretza onartzen duenean.

Zehatz-mehatz, Foru Legeko 61. artikulua borondatezko zaintzaz ari da, gorabehera larriak direla-eta aldi batez adingabea zaindu ezin dezaketen gurasoek edo tutoreek eskatzen dutenaz; 60. artikulua, berriz, zaintza bera eta zaintzaren iraupena eta helburuak arautzen ditu; eta, azkenik, 62. artikulua zaintza bertan behera uzteko arrazoiak azaltzen ditu.

Foru Legea garatzeko foru dekretuaren proiektuaren testuko 44. artikulua eta hurrengoek antzeko xedapenak dakartzate, baina, gainera,

behin-behineko zaintza edo ex lege zaintza aipatzen dute; ex lege zaintza, gurasoekin, tutoreekin edo zaintzaileekin aldi batean harremanetan egon ez direla-eta, babesgabetasun egoeran dauden adingabeak zaintzeko da.

Proiektuarekin bat, halakoetan, Nafarroako Foru Komunitateko administrazioak berehala esku hartu behar du, adingabeak behar bezala laguntzeko, eta, horretarako, neurriak egokiena zein den aztertu eta hura hartu bitartean, haiek aldi baterako zaintzeko ardura hartzen du bere gain.

Alde horretatik, aldi baterako zaintzari dagokionez, lehen azalduko zerbait gogorarazi beharrean gaude, zalutasun eta segurtasun juridikoaren arteko ohiko dikotomiari eta adingabeak aldi baterako familietan hartzeari buruz: halakoetan, behin-behineko konponbideen alde egin izan da, behar bezain zalu eta eraginkor izate aldera, baina horrek ez du erran nahi praktikan berme sisteman murrizketak izan daitezkeenik halako prozesuetan murgilduta daudenen eskubideei dagokienez.

5.6. ADINGABEAK BABESTEKO ESKUMENEN GAUZATZEA NAFARROAN

Atal honen hasieran azaldu dugunez, bai zuzenbide publikoak eta bai zuzenbide pribatuak hainbat erakunde sortzea xedatzen dute, adingabeak haien garapen pertsonalari eta sozialari kalte egiten dioten babesgabetasun egoeren aurka babesteko.

Zuzenbide pribatuaren (zibilaren) esparruan, azkenaldian erreformak egin dituzte, lehenago aipatu dugunez, baina, ordura arte, gurasoen eta seme-alaben arteko harremanak ondarearen ikuspegitik araututa zeuden nolabait, kontuan hartu gabe adingabeak eskubide osoko pertsonak eta eskubideen subjektu aktiboak eta parte hartzaileak direla, beren ingurune pertsonala eta soziala aldatzeko eta beren beharrei erantzuten saiatzeko gai.

Nafarroako zuzenbide pribatuaren esparruan apenas dago legedi zibil erkideak aipatzen dituzten bertze ezaugarri batzuk dituen erakunde juridikorik adingabeak babesteko, umeordetza izan ezik. Hori dela-eta, eta Konstituzioko printzipioek dakartenez gero botere publikoek modu erabakigarrian esku hartu behar izatea alor honetan, zuzenbide publikoari (zehazki, administrazio zuzenbideari) egokitu zaio adingabeen babesa arautu eta antolatzeko ardura.

Hartara, Nafarroako botere publikoek egiteko esanguratsua izan dute historian adingabeak babesten, hainbat laguntza erakunderen bidez eta horretarako establezimenduak sortuz.

Gaur egun, Espainiako Konstituzioak ezartzen duen esparruarekin bat, autonomia erkidegoei dagokie adingabeak babestu eta zaintzeko eskumena. Ildo horretan, Nafarroako foru eraentza berrezarri eta hobetzeari buruzko Lege Organiko 44.23. artikuluekin bat, Nafarroan, Foru Komunitateari bakarrik dagokio adingabeak babestu eta zaintzeko erakunde eta establezimendu publikoen gaineko eskumena.

Gainera, gogoan izan beharra dago, Nafarroako foru eraentza berrezarri eta hobetzeari buruzko Lege Organikoko 48. artikulua aipatzen duen eskumen historikoari esker, Nafarroari soilik dagokiola foru zuzenbide zibilaren bildumak adingabeak babesteari dagokionez arautzen dituen erakunde juridiko guztien oinarritzko araubide zibila aldarrikatzea, eta eskubide osoa duela horretarako.

Horregatik guztiagatik, administrazio legedia gero eta esanguratsuagoa da eta administrazioak orain arte zuzenbide zibilaren esparrukoa izan den gai batean esku hartzen du. Ondorioz, erakunde zibilak eta administrazio erakundeak elkarri egokitu behar zaizkio, bat eginik jardun behar dute, printzipio ezberdinetan oinarritu arren, eta erakunde zibilen eta administrazio prozeduren gidariak adingabeen interesa edonola babesteko printzipio nagusia izan behar du.

Hain zuzen ere, gai honi buruz dihardu Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeak. Zehatz-mehatz, zioen azalpenak aipatzen du Nafarroako Foru Komunitateak foru zuzenbide zibilaren gaineko eskumena duela, eta, ondoren, lehenengo azken xedapenaren bidez, zehazten du zein diren Foru Legeko artikuluen ezaugarriak: artikulua asko eta asko zuzenbide zibilaren esparrukoak dira, eta Nafarroak foru zuzenbide zibilaren gainean duen eskumenari esker aldarrikatutakoak, baina bertzeak, aldiz, administrazio zuzenbidearen esparrukoak dira, eta Espainiako Konstituzioak (148.1.20. klausulak) gizarte laguntzari dagokionez autonomia erkidegoei bakarrik egokitzen dizkien eskumenei esker aldarrikatutakoak.

Ondoriorik nabarmenena da 15/2005 Foru Legeko zioen azalpenak hainbat zehaztapen eman behar dituela foru zuzenbide zibila osatzen duten artikulua aplikatzeari buruz; Kode Zibileko 14. artikulua dioenez, foru zuzenbide zibila nafar izaera foral zibila duten pertsoneri aplikatu behar zaie, eta nafar izaera foral zibila ez dutenei, berriz, haien legedia aplikatu behar zaie, Kode Zibilak xedatzen duenari jarraiki.

15/2005 Foru Legeko zioen azalpenak bertze zehaztapen dakar Nafarroako zuzenbide zibila seme-alabatasunari, adopzioari, tutoretzari eta adingabeak babesteko gainerako bideei aplikatzeari buruz, eta, adingabeak babesteko emandako administrazio xedapenei dagokienez, ondorioztatzen du Nafarroako Foru Komunitateko lurraldean dauden guztiei aplikatu behar zaizkiela; lurraldetasunean oinarritzen da, alegia.

Lehenago ere erran dugu Espainiako Konstituzio 148.120. klausulak bide ematen duela autonomia erkidegoek gizarte laguntzaren alorreko eskumenak izateko. Hartara, bakoitzaren estatutuen testuarekin bat, gizarte laguntza eta gizarte zerbitzuak, oro har, eta, zehazki, adingabeen babesa arautzeko eskumena dute.

Nafarroan, aukera horren legeko lehen gauzatzeko orokorra Gizarte zerbitzuen martxoaren 30eko 14/1983 Foru Legea izan zen. Haren arabera, lehenetsuneko jardun esparruetako bat familiarteko gabeziak konpontzen saiatzea bultzatu beharra da; haurrak eta gazteak zaindu eta babestea bultzatu beharra, beharrezkoa bada haien familiarteko egoera dela eta; eta adingabeak berriz hezteko bultzatu beharra, egokitu egiten ez badira. Betiere, ahal dela, saiatu behar da adingabeak erakundetan ez sartzen eta familiarengandik ez deserrotzen.

Foru Legeak hainbat udal zerbitzu eta laguntza ezarri edo zehazten ditu familien eta adingabeen alde, udalek kudeatutakoak: haurtzaindegia, adingabeen familia etxeak eta gazte elkarteak, baita informazioa, aholkularitza eta laguntza teknikoa eta ekonomikoa ere, oinarritzko gizarte zerbitzuen bidez. Zerbitzuen antolamendu administratiboa deszentralizatzeko joeraren ildotik datoz zerbitzu eta laguntza horiek guztiak, eta xedea da zerbitzuak udalen eta mankomunitateen eskumenekoak izatea ahal den neurrian eta, hartara, erabiltzaileengandik hurbilago egotea eta haiek gehiago parte hartzea.

Geroago, xedapenok garatzeko, Adingabeen adopzioei, familietan egiten diren harrerei eta laguntzari buruzko martxoaren 25eko 90/1986 Foru Dekretua eman zuten, eta Foru Dekretuak sakon dihardu Nafarroako administrazio publikoek adingabeak babestu eta zaintzeko egin beharrekoari buruz.

Gizarte zerbitzuen martxoaren 30eko 14/1983 Foru Legea indargabe gelditu zen 2007ko martxoaren 20an; hain zuzen ere, Gizarte zerbitzuei buruzko abenduaren 14ko 15/2006 Foru Legeak indargabetu zuen, eta 15/2006 Foru Legea egun horretantxe sartu zen indarrean. 90/1986 Foru

Dekretua ere indargabe gelditu zen, Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legearen ondorioz. Hori guztia dela-eta, komeni da, labur-labur bada ere, adingabeak babesteko eginkizuna eta erantzukizuna bete dezaten, Nafarroako administrazio publikoei dagozkien eskumenak nola esleitzen zaizkien aztertzea.

Lehenik eta behin, nabarmentzekoa da Gizarte zerbitzuei buruzko abenduaren 14ko 15/2006 Foru Legeak xedatzen duela, hainbat programaren artean, oinarrizko gizarte zerbitzuek (hau da, udalek) oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programa landu behar dutela; Foru Legeko 31.1.d) artikulua dioenez, haren helburuak izan behar du adingabeei haien garapen pertsonalari bide ematen dion ingurunea ziurtatzea, babesa eta laguntza pertsonala, familiartekoa eta soziala emateko tresnen bidez.

Bestalde, gizarte zerbitzuen gaineko eskumena duen departamentuak aldeko txostena egin ondoren, Nafarroako Gobernuak gizarte zerbitzu orokorrei buruzko plan sektorial eta programa oinarrizkoak eta espezializatuak onar ditzake. Izan ere, planok eta programok ezartzea, hasiera batean, Foru Komunitate osoan da nahitaezkoa, baina helburua pixkana ezartzea da; halere, litekeena da oinarrizko eremu bakoitzeko biztanleriaren ratioek eta gizarte egoerek ezarpena baldintzatzea. Gainera, programak osatzen dituzten laguntzak arau bidez ezarri behar dira, eta eskaintza betiere bermatu behar da.

Zehazki, Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeko I. tituluak banatzen ditu eskumenak xeheago: batetik, Nafarroako Foru Komunitateko administrazioari dagozkionak eta, bertzetik, Nafarroako toki erakundeei dagozkinak bereizten ditu.

Nafarroako Foru Komunitateko administrazioarenei dagokienez, 7. artikulua xedatzen du hura dela adingabeen babesgabetasun egoerei aurrea hartu eta haiek babesteko erakunde publiko eskuduna, eta, ondoren, eskumenak xehe-xehe azaltzen ditu. Garrantziaren arabera, honako hau da sailkapen laburtua:

– Adingabeen babesgabetasun egoerei aurrea hartzeko eta haiek babestu eta berriz hezteko neurriak zuzendu, planifikatu eta programatzea; horretarako baliabide eta programa egokiak bideratu, kudeatu eta sustatzea; eta, nork bere eskumenen esparruan, toki erakundeek gai honi buruz prestatu behar dituzten planen helburuak, lehentasunak eta gutxieneko edukia zehaztea.

– Adingabeen eskubideak oro har sustatu eta babestea, bereziki, gizarteak kontzientzia hartzeko kanpainak eginez, eta bertze organo eta erakunde batzuekin elkarlanean aritzeko bideak sortzea.

– Babesgabetasun egoeran dauden, gizarte gatazkaren batean murgilduta dauden edo legedia urratu duten adingabeentzako zerbitzuak eta zentroak baimendu, ikuskatu eta kontrolatzea.

– Alor honetako profesionalak eta laguntzaileak prestatu eta espezializatzeko ekintzak diseinatu, ikuskatu eta betearaztea, eta gai honi buruzko azterketak egiteko programak antolatu eta gauzatea.

– Babes neurriak hartu eta bertan behera uztea, eta, horretarako, toki erakundeei oinarrizko zerbitzuak eta familiak laguntzekoak garatzen laguntzea ez ezik, harrera prestatu eta gauzatea eta haren jarraipena egitea, eta hartzailak informatu, erakarri, ebaluatu, prestatu eta aukeratzea eta haien jarraipena egitea.

– Adopzioari dagokionez, adopzio eskatzaileak informatu, erakarri, ebaluatu eta prestatzea, eta egokiak direlako adierazpena egin eta haiek aukeratzea; nazioarteko adopzioari dagokionez, zehazki, gauza bera egitea, baita adoptatzen laguntzen duten erakundeak akreditatu, ikuskatu eta kontrolatzea ere.

– Azkenik, laguntza eta babes sistema publikoaren esparruko baliabide bakoitza erabiltzeko irizpide teknikoak ezartzea eta adingabeak laguntzeko zentro eta zerbitzu bereziak sortzea.

Nafarroako toki erakundeen eskumenei dagokienez, berriz 8. artikulua, adingabeen eskubideetan trebatu eta haiek sustatu eta babesteko neurriak hartzea eta oinarrizko gizarte zerbitzuak eta familiak laguntzeko zerbitzu espezializatuak sortu eta kudeatzea egokitzen die, eta baita hainbat eginkizun esanguratsu ere:

– Nork bere lurralde esparruan, babesgabetasun egoerei eta gizarte gatazkei aurrea hartzeko neurriak hartzea.

– Adingabeentzako egoera arriskutsuak hauteman, haiei buruzko adierazpena egin eta halako egoeretan esku hartzea, bereziki, eskola eta osasun unitateekin koordinatuta.

Eskumenoari dagokienez, kontuan izan beharra dago Nafarroako toki erakundeena dela zer egoeratan esku hartu behar duten hauteman eta kasuan kasuko beharrak hasiera batean ebaluatzeko ardura, oinarrizko gizarte zerbitzuen bitartez. Ebaluaziotik ondorioztatzen bada egoera arriskutsutzat hartzekoa dela, egindako sailkapenarekin bat,

erantzun egin behar dute, adingabeek familiartean jarraitzea ziurtatzeko komunitatearen beharrezko baliabideen bitartez. Aitzitik, ebaluaziotik ondorioztatzen bada egoera babesgabetasun egoeratzat hartzekoa dela, auzia eta ebaluazioari buruzko dokumentu oro adingabeak babesteko Nafarroako Gobernuaren mendeko zerbitzuei helarazi behar diete.

Behin eta berriro aipatu dugun foru dekretuaren proiektuaren testuak Nafarroako toki erakunde-
ei egokitzen die adingabeentzako arrisku txikiko eta neurrizkoko egoerak hauteman, haiei buruzko adierazpena egin eta halakoetan esku hartzeko eskumena, baina Nafarroako Foru Komunitateko administrazio organo eskudunari egokitzen dio egoera oso arriskutsuei buruzko adierazpena egin eta halakoetan esku hartzeko eskumena eta, bereziki, babesgabetasun egoerei buruzko adierazpena egin eta halako egoeretan esku hartzekoa.

Aurrekoari kalte egin gabe, Foru Legeak berak egoera arriskutsu jakin batzuk aipatzen ditu. Halako arrisku egoeretan, neurriak hartzeko ardura Nafarroako Foru Komunitateko administrazio organo eskudunari dagokio. Familia bereiztea edo gurasoek edo tutoreek baimentzen ez dituzten neurriak hartzea beharrezkoa denean ez ezik, botere publikoek behar bezala esku hartzen dutela ziurtatzea beharrezkoa denean ere egin behar dute hori; hots, toki erakundeek, neurriok hartzeko eskudunak haiek direla-eta, esku hartu behar dutenean baina esku hartu egiten ez dutenean esku hartu behar du Nafarroako Foru Komunitateko administrazio organo eskudunak.

Familietako edo etxeetako harrera amaitu eta beharrezko jotzen bada orduan emandako laguntza luzatu edo toki erakundeek hartu ezin dituzten bertze neurri batzuk hartzea, orduan ere, beharrezko neurriak Nafarroako Foru Komunitateko administrazio organo eskudunak har ditzake.

Halako egoeretan esku hartzeko, bi esparruen artean (tokiko edo lehen mailako esparruaren eta foru esparru edo esparru espezializatuaren, Nafarroako Gobernuari dagokionaren artean) behar bezalako lankidetzeta eta koordinazioa izan behar adierazgarri da hori.

Ilido horretan, Nafarroako toki erakundeen eskumenei buruzko atalean, Foru Legeak xedatzen du erakundeok bertze zenbait eginkizun betetzen ahal dituztela, Nafarroako Foru Komunitateko administrazio organo eskudunaren kudeaketa aginduari erantzunez. Eginkizunok adingabeak zaintzeko neurriekin, ikertu, ebaluatu, erabaki, esku hartu eta jarraipena egiten laguntzarekin eta adingabeak familiartean egoteko eta haiek gizarteratzen laguntzarekin lotuta daude.

Azkenik, toki erakunde-
ei esleitzen dizkien eskumenen adierazpenari dagokionez, Foru Legearen testuak hainbat gai aipatzen ditu: adingabeen beharrezko buruzko datuak bildu eta azterlanak eta estatistikak egitea; Hezkuntza Departamentuarekin elkarlanean, nahitaezko eskolatzea ziurtatzeko beharrezko neurriak hartzea; eta gizarte ekimena, herritarren parte hartzea eta adingabeen eta, oro har, herritarren boluntario lana sustatzea Foru Legeak arautzen dituen alor guztietan.

5.7. ONDORIOA

Nafarroan legezko eta arauzko esparru osoa dugu administrazio publiko eskudunek (Nafarroako Foru Komunitateko administrazioak eta udalek) adingabeak babesten dituztela ziurtatzeko.

Gaur egun, esparru orokor horren ardatza Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legea da, baina arau bidez garatzeko dago; dena dela, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentua hasia da jada zenbait foru dekretu prestatzen.

6. BABES SAREA

Lehen, Nafarroan adingabeak babesteko eskumenak nola gauzatzen diren aztertu dugu, nolabait, oinarrizko udal gizarte zerbitzuek alor honetan bete behar duten eginkizun garrantzitsua nabarmendu nahian. Izan ere, funtsean, haiek daude adingabeen errealitatetik eta inguruntetik hurbilen eta, hortaz, oro har, haiek dakite hobekien adingabeen edozein egoeraren edo gorabeheraren berri.

Gizarte zerbitzuok oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programa landu behar dute, Gizarte zerbitzuei buruzko abenduaren 14ko 15/2006 Foru Legeak berariaz xedatzen duelako. Bestalde, Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeak eskumenen banaketa zehazten du. Hori guztia zerbitzuon garrantziaren adierazgarri nabarmena da, baita laguntza maila bakoitzaren jardun esparrua mugatu eta argi finkatu beharrarena ere.

Hori dela-eta, lehenik, Nafarroako Foru Komunitateko zerbitzuen lehen mailako edo oinarrizko sarea aipatu beharrean gaude halabeharrez. Nafarroako toki erakundeetako oinarrizko gizarte zerbitzuek osatzen dute, eta adingabeen beharrei erantzun, babesgabetasun egoerak hauteman eta halakoetan esku hartu eta haien garapen pertsonalerako egoera arriskutsuak hauteman eta halakoetan esku hartzeaz arduratu behar duen lehen instantzia da.

Aurreraxeago, berezko sare espezializatu gisa, Nafarroako Gobernuko Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuko Familia Zuzendaritza Nagusiaren esparruan sartzen den sarea ere aipatu dugu; zehatz-mehatz, Adin Txikikoak Babesteko Atalaren esparrukoa da.

Honako taula hau Nafarroako Foru Komunitatean adingabeak babesteko bideratzen diren baliabide espezifikoak eta ez-espezifikoak laburpen orokorra da.

BALIABIDEAK	Kopurua	
	Zentroak	Tokiak
LEHEN MAILAKO SAREA		
Oinarrizko gizarte zerbitzuak	54	
Haur eta familientzako laguntza programa lantzen dutenen kopurua	33	
LAGUNTZA SAREA		
Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldeak (HNAL)	2	
SARE ESPEZIALIZATUA		
Adin Txikikoak Babesteko Atala	1	
<i>Adingabeak Adoptatzeko eta Familietan Hartzeko Bulegoa</i>		
Adingabeak Familian Hartzeko eta Espainiako Adingabeak Adoptatzeko Lantaldea		
Nazioarteko Adopzio Lantaldea		
<i>Zailtasun edo Gatazka Sozialak dituzten Adingabeak Laguntzeko Bulegoa</i>		
Adingabeak Ebaluatu eta Etxeetan Hartzeko Lantaldea		
Gatazka eta Adingabeen Berreziketa Lantaldea		
Kanpoko laguntza taldeak		
<i>Ikerkuntza, Ebaluazioa eta Esku Hartzea</i>	1	
<i>Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatua</i>	1	
<i>Nerabeak hezteko programa</i>	1	
Familia hartzaileak	190	
Harrera etxeak		
<i>0 eta 12 urte artekoentzako behaketa eta harrera zentroa</i>	1	12
<i>12 eta 18 urte artekoentzako behaketa eta harrera zentroa</i>	1	10
<i>Babestutako etxebizitzak eta laguntzako egoitzak</i>	14	104
<i>Mutil gatazkatsuak babesteko egoitza</i>	1	16
<i>Neskak babesteko egoitzak</i>	2	23
<i>Epailleek ebatzitako neurriak betearazteko egoitza</i>	1	10
<i>Adingabeak desohitzeko terapia zentroa</i>	1	4
Guztira	21	179
Eguneko zentroa	1	18
Elkartzeko guneak	2	

Jarraian, labur-labur, bakoitza azalduko dugu.

6.1. LEHEN MAILAKO SAREA

6.1.1. Oinarrizko gizarte zerbitzuak

Haurren eta nerabeen babesgabetasun egoerei aurrea hartu eta haiek sustatu eta babesteko, lehen mailako lana Gizarte Zerbitzuen Lehen Mailako Sareko gizarte zerbitzu normalizatuak egin behar dute; zerbitzuak oinarrizko gizarte zerbitzuak dira.

Oinarrizko gizarte zerbitzuak orokorrak eta balioaniztunak dira eta Nafarroako udalen esku-menen ardurapean jarduten dira.

Oinarrizko 54 gizarte zerbitzu daude Nafarroan. Lurraldeka banatuta daude, oinarrizko eremutan, eta, oro har, oinarrizko eremu bakoitza hainbat udalerrik osatzen dute; hori dela-eta, oinarrizko gizarte zerbitzu gehienak zenbait udalen artean ematen dituzte. Iruñean, berriz, zerbitzua deszentralizatuta dago, eta hamaika auzo unitatek osatzen dute. Guztira, 2005. urteko urtarrilaren 1ean, oinarrizko gizarte zerbitzu bat zegoen 10.990 biztanleko –orduan, Nafarroan 593.472 lagun bizi ziren–.

Oinarrizko gizarte zerbitzuek lehen mailako gizarte laguntzaren berezko eginkizun orokorrak betetzen dituzte: prebentzioa eta sustapena, informazioa, aholkularitza, orientazioa, hasierako ebaluazioa, laguntzak bideratzea... Gainera, eginkizun orokorrez gain, programa espezifiko jakin batzuen garapenaz ere arduratzen dira, bertzeak bertze, oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programarenaz.

Nafarroako Gobernuak, Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuaren bidez, oinarrizko gizarte zerbitzuak finantzatzen laguntzen du, eta, deialdi publikoen bitartez, programak diruz laguntzen ditu, baita oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programa ere.

Oinarrizko gizarte zerbitzuak finantzatzeko diru-laguntzak emateko 2005eko deialdiaren oinarriak Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria kontseilariaren apirilaren 5eko 47/2005 Foru Aginduaren bitartez onartu zituzten. Oinarrizko gizarte zerbitzuen esparruko programak diruz laguntzeko baimendutako zenbatekoa 3.138.272 eurokoa izan zen, eta diru-laguntzen % 15, guti goiti-beheiti, oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programarako izan ziren.

Gizarte zerbitzuen esparruko 5.000 biztanletik gorako oinarrizko eremuetan, Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuak diruz laguntzen dituen programen zenbateko osoaren % 60 ematen du. Gizarte zerbitzuen 5.000 biztanletik beherako oinarrizko eremuetan, berriz, diruz laguntzen ditu-

en programen zenbateko osoaren eta herritar bakoitzak 5,71 euro ordainduz gero ateratzen denaren arteko aldea ematen du; herritar bakoitzeko 5,71 euro eremuko udalek ordaintzen dutela jotzen da.

Udalek eta mankomunitateek diru-laguntzak eskuratzeko aurkezten dituzten eskaerak batzorde tekniko batek ebaluatzen ditu, eta honako irizpide hauek darabiltza:

- Programaren bideragarritasuna eta errentagarritasuna (10 puntu).

- Biztanle kopurua (5 puntu).

- Biztanleriaren sakabanaketa eta zahartasuna (10 puntu).

- Laguntza beharrak (Etxeko Laguntza Programa) (15 puntu).

- Oinarrizko eremuetako arazo espezifikoak (15 puntu).

- Babesgabetasun egoeran egoteko arriskuan edo babesgabetasun txikiko, neurriak edo larriko egoeran dauden adingabeen kopurua (15 puntu).

- Eskatzaileek aurreko ekitaldian gizarte zerbitzuetan gastatutako zenbatekoa (15 puntu).

- SIUSS programa informatikoa erabiltzea (15 puntu).

2006. urtean, finantzazio sistema aldatu egin zen, eta, urtero diru-laguntzak banatzeko deialdiak egin beharrean, urte askotarako hitzarmenak formalizatzen hasi ziren. Hartara, finantzazioaren egonkortasun, jarraitutasun eta segurtasun juridikoa eta ekonomikoa hainbat urtetarako ziurta daiteke, alde aurretik. Nafarroako arartekoak bere garaian egindako gomendio bat onartzearen emaitza izan da.

6.1.2. Oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programaren baliabideak

Oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programaren helburua adingabeei haien garapen pertsonalari bide ematen dion ingurunea ziurtatzea da, babesa eta laguntza pertsonala, familiartekoa eta soziala emateko tresnen bidez. Zehatz-mehatz, honako hau da ekintzen xedea:

- Komunitateak haurren beharren kontzientzia hartzea.

- Babesgabetasun eta arrisku egoerak alde aurretik hauteman eta ebaluatzea.

- Lurralde bateko haurrentzako lehen mailako prebentzio programak egitea.

– Bigarren mailako prebentzio programak eta familiarrean esku hartzeko programak egitea, babesgabetasun txikiko eta neurrizkoko egoerak sumatzen direnean.

– Lehen mailako bertze zerbitzuekin (osasun eta hezkuntza zerbitzuekin, udaltzaingoarekin eta abarrekin) koordinatzea, zailtasun sozialen bat duten adingabeak hauteman, ebaluatu eta laguntzeko.

– Zerbitzu espezializatuagoekin elkarlanean, adingabeak haien familiengandik bereizteko egoeretan laguntzea, posible denean familia berriz elkartzeko.

Programa ez da berdina ezarri Nafarroako eremu guztietan, ez denboraren eta ez norainoko-

aren aldetik, baina azken urtean hazkunde esanguratsua gertatu da. Hala ere, oinarrizko gizarte zerbitzuen % 25ek programatik kanpo jarraitzen dute oraindik.

2005ean, 21 zerbitzuz (oinarrizko eremurik) eskuratu zuten programa finantzatzeko diru-laguntza, eta diru-laguntzen zenbatekoa 494.296 eurokoa izan zen, hau da, 23,5 langilekoa; hain zuzen, psikologo bat, zazpi gizarte langile, 14 hezitzaile eta 1,5 administrari laguntzaile ordaintzeko aski.

2006an, berriz, 33 zerbitzuz eskuratu zuten diru-laguntza, eta 40 langile ere lagundu zituen diruz oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programaren esparruan: bi psikologo, zortzi gizarte langile, 29 hezitzaile eta 5 administrari laguntzaile bat.

DIRUZ LAGUNDUTAKO LANGILEAK

GIZARTE ZERBITZUEN EREMUAK	Bizt. kop.	Psikologoak		Gizarte langileak		Hezitzaileak		Administr. laguntz.		GUZTIRA	
		2.005	2.006	2.005	2.006	2.005	2.006	2.005	2.006	2.005	2.006
Allo	5.672					0,8	0,8			0,8	0,8
Altsasu	9.450						0,5				0,5
Antzin Ameskoa	4.563										
Agoitz	3.933					0,5	0,5			0,5	0,5
Artaxoa	5.362					0,5	0,5			0,5	0,5
Auritz	2.621						0,5				0,5
Barañain	22.071			0,3	0,3	1,0	1,0			1,3	1,3
Berriozar	20.277		0,5			0,5	0,8	0,5		1,0	1,3
Buñuel	14.070						0,5				0,5
Burlata	18.040		0,3	1,0	0,5	0,5	0,5			1,5	1,3
Zarrakaztelu	5.208					0,5	0,3			0,5	0,3
Cascante	11.079										
Cintruénigo	8.740					0,5	1,0			0,5	1,0
Zizur	14.577			0,5	1,0	1,5	1,5			2,0	2,5
Corella	11.022					0,5	1,3			0,5	1,3
Doneztebe	5.333										
Elizondo	8.312										
Lizarra	15.190			1,0	0,5		0,5			1,0	1,0
Etxarri Aranatz	6.266					0,5	0,5			0,5	0,5
Uhartea							0,5				0,5
Aranguren	14.905										
Eguesibar											
Irurtzun	7.493						0,5				0,5
Izaba	1.678										
Leitza	4.152						0,5				0,5
Lesaka	8.324										
Lodosa	11.384						0,5				0,5
Los Arcos	2.806										
Noain	10.083		0,5			1,0	0,5			1,0	1,0
Erriberri	8.105					0,5	0,5			0,5	0,5
Orkoien	4.776					0,5	0,5			0,5	0,5
Iruña	191.865	1,0	0,5	3,0	4,0	1,0	8,0	1,0	1,0	6,0	13,5
Azkoien	13.280						0,5				0,5
Gares	7.133					1,0	1,0			1,0	1,0
Zaraitzu	1.922										
San Adrián	13.558					1,0	0,8			1,0	0,8
Zangoza	10.422			0,5	0,5	1,0	1,0			1,5	1,5
Tafalla	12.621			0,5	0,5	0,5	1,0			1,0	1,5
Tutera	31.659		0,5				1,0				1,5
Ultzama	3.389						0,5				0,5
Valtierra	12.623										
Viana	4.254						0,5				0,5
Villatuerta	4.749						0,5				0,5
Atarrabia	11.767			0,5	0,5		0,5			0,5	1,0
GUZTIRA	584.734	1,0	2,3	7,3	7,8	13,8	29,3	1,5	1,0	23,5	40,3

Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuko Oinarrizko Osasun Laguntzako Atalak kudeatzen ditu diru-laguntzak, ez Familia Zuzendaritza Nagusiko Adin Txikikoak Babesteko Atalak.

Programaren ezarpenaren inguruan errandakoa gorabehera, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuak nabarmendu du programa finantzatzeko zenbatekoa handitu egin zela 2004ko, 2005eko eta 2006ko ekitaldietan: orduan, 333.073,56, 494.295,84 eta 663.491,45 eurokoa izan zen, hurrenez hurren.

6.1.3. Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldeak (HNAL)

Nafarroako Gobernuak Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Plana onartu zuen, 2001. urteko azaroaren 19an, eta haren bigarren helburu edo programatzat finkatu zuen gizarte zerbitzuetako zentroetan haurrak eta nerabeak laguntzeko lantalde espezifikokoak (Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldeak, HNAL) sortzea:

“Nafarroako Gobernuak argi eta garbi zehaztu behar du zer harreman dagoen lantaldeon eta oinarrizko gizarte zerbitzuen eta gizarte zerbitzuetako eremuen eta zentroyen eta Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuaren artean; urtean zenbat lantalde sortuko dituen zehaztu behar du, eta nola banatuko dituen lurraldean barrena; eta bertze babes sistema batzuekin (hala nola, hezkuntzaren, osasunaren eta adimen osasunaren alorrekin) koordinatzeko sistema zehaztu behar du. Halaber, hezitzailea barneratu behar du lantaldeen lanean eta egoera konpontzeko planaren prestaketan”.

(Nafarroako Parlamentuko Gizarte Gaietako Batzordea, 2001eko irailaren 17ko bilera)

Plana gauzatzeko kronogramak ezartzen zenez, 2006rako sortuta egon behar zuten beharrezko HNAL guztiek, baina, egia erran, zerbitzu hau ez da aurrez ikusi bezala heldu biztanleriarengana, eta 2006ko abenduaren 31n estaldura osoa aurrez ikusitakoaren % 50ekoa baino ez zen.

	BIZTANLE KOP. *		
	2004	2005	2006
HNALek estaltzen dituzten eremuak			
Lizarra aldeko gizarte zerbitzuak	70.179	70.179	70.179
Iruña aldeko lau auzo unitate *	82.297	82.297	82.297
Iruña aldeko gainerako auzo unitateak			142622
Estalduraren guztizko partziala	152.476	152.476	295.098
HNALek estaltzen ez dituzten eremuak			
Iruña aldeko gainerako auzo unitateak	142.622	142.622	
Iruñerri aldeko gizarte zerbitzuak	89.196	89.196	89.196
Ipar-mendebaldeko gizarte zerbitzuak	53081	53081	53081
Ipar-ekialdeko gizarte zerbitzuak	20.563	20.563	20.563
Erribera aldeko gizarte zerbitzuak	90.661	90.661	90.661
Tafalla aldeko gizarte zerbitzuak	44.873	44.873	44.873
Estalduraren guztizko partziala	440.996	440.996	298.374
GUZTIRA	593.472	593.472	593.472
Estaldura	% 25,7	% 25,7	% 49,7

* 2005eko biztanleriaren izendatzailea

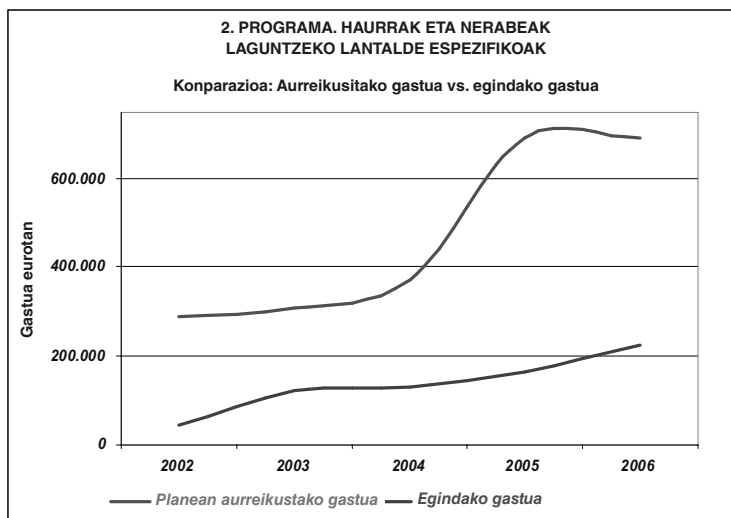
** Arrotxapea, Alde Zaharra, Sanduzelai eta Txantrea

GIZARTE ZERBITZUETAKO ZONIFIKAZIOA

HNAlek estaltzen dituzten eremuak. 2006

Ilido berean, alor honetan aurrekontuaren harira ezarritako aurreikuspenak ez dira bete, Planak xedatzen duena eta egin egindakoa konparatuz gero ikusten denez.

Hain zuzen ere, honako hauek ziren HNALen bidez lortu nahi zituzten helburuak:

- Lehen mailako zerbitzuen eta haurrak babesteko zerbitzu espezializatuen baliabideak ugartzea, Nafarroako Foru Komunitatean zailtasun sozialak dituzten haurren, gazteen eta familien beharrei hobeto erantzuteko.

- Oinarrizko gizarte zerbitzuetara eta Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutura haurrak babesteko lantalde espezifikoak bideratzea, prebentzio, detekzio, ikerketa eta ebaluazio lanetan eta esku hartzen laguntzeko.

Horretarako, Planak honako eginkizun hauek egokitu zizkien lantaldeoi:

- Bigarren mailako prebentzioaren alorrean

- Egoerarik konplexu eta zailenetan, oinarrizko gizarte zerbitzuen gaitasun teknikoa edo esparru geografikoa gainditzen dutenetan, haiei aurrea hartzeko esku hartzea.

- Bigarren mailako prebentzio programa egituratuak ezartzea halakorik prestatu ez duten udalerrietan.

– Ikerketaren eta ebaluazioaren alorrean

- Zailtasun sozialen bat dutenen egoerarik konplexuenak ikertu eta ebaluatzea.

- Alor honetan jarduteko jakintza arlo anitzetako lantalderik ez duten oinarrizko gizarte zerbitzuek bideratzen dizkieten egoerak ikertu eta ebaluatzea.

– Erabakitzearen alorrean

- Oinarrizko gizarte zerbitzuak aholkatu eta alde teknikoetik laguntzea.

- Ikertu eta ebaluatzen dituzten egoeretan esku hartzeari buruz erabakitzea.

– Familietan eta adingabeen ingurunean esku hartzearen alorrean:

- Familietan eta haurren ingurunean esku hartzea, neurrizko babesgabetasun egoera konplexuetan, egoerok oinarrizko gizarte zerbitzuen gaitasun teknikoa edo esparru geografikoa gainditzen dutenean.

- Antzeko programak prestatu ez dituzten oinarrizko gizarte zerbitzuek bideratzen dizkieten haurren babesgabetasun txikiko eta neurrizkoko egoeretan familietan esku hartzea.

Lantaldeok jakintza arlo anitzetakoak dira, eta gizarte langileek, psikologoek eta hezitzaileek osatzen dituzte.

Lantaldeen estaldura ez da nahikoa, baina nabarmendu beharra dago Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuak Tafalla aldean berehalako batean (2007an) bat sortzeko plangintza eta aurrekontua egin duela.

Bestalde, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 14ko 15/2006 Foru Legeak ezartzen du halako lantaldeak ezinbestean sortu behar direla gizarte zerbitzuen eremuetan sortu beharreko gizarte zerbitzuen zentroetan. Hau da, zortzi urteren buruan, halako hamar bat talde izanen dira, arau horretatik

eta hura osatzeko oroitidazkietatik ondorioztatzen denez.

Iruñeko Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldea (HNAL)

2003an, esperientzia pilotu gisara, lehenbiziko HNAL jarri zuten abian, Iruña iparraldean (Alde Zaharrean, Txantrean, Arrotxapean eta Sanduzelain).

2004ko maiatzean, Iruñeko Udalbatzak bigarren mailako prebentzio baliabide bat sortzea onartu zuen: Familiar Esku Hartzeko Programa.

2005ean, aipatu lau auzoetako 42 familia izan ziren programaren onuradun.

2006ko apirilean, Udalak esperientzia positibotzat jo eta Familiar Esku Hartzeko Udal Programa arautzeko ordenantza onartu zuen, eta programa Iruña osora hedatzea erabaki zuen, oinarrizko bilerdori jarraiki:

- Lehen mailako prebentzioa, Iruñean bizi diren haur eta nerabe guztientzat, arazorik izan ez dadin esku hartzeko.

- Bigarren mailako prebentzioa, haien garapen osoa galarazten duten babesgabetasun faktoreak jazotzen direnean esku hartzeko.

Familiar Esku Hartzeko Programa Iruña osora hedatzeko, Udalak kanpoan egin zuen programa gauzatzeko kontratua, eta, horretarako, lehiaketa publikora deitu zuen. Kontratuaren iraupena 2006ko maiatzaren 1etik 2007ko abenduaren 31ra bitartekoa zen, eta bideratu zuen zenbateko osoa 907.405 eurokoa izan zen; alegia, urteko kostua 500.000 eurokoa baino handiagoa zen.

Programa Iruña osora hedatuz, 80 familia baino gehiago laguntzea espero zuen.

Hedapenaren ostean, honako langile hauek osatzen dute Iruñeko Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldea:

IRUÑEKO HNAL OSATZEN DUTEN LANGILEAK

	2005	2006
Psikologoak	1	2
Gizarte langileak	3	6
Hezitzaileak	1	6
Administraria	1	1
GUZTIRA	6	15

Iruñeko HNALren beraren oroitidazkiak nabarmentzen duenez:

“2004-2005 aldian, 24 hezitzaile aritu dira guztira Iruñeko Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldean lanean. Horregatik, zailagoa da programa eraginkorra izatea azkenean, neurri handi batean, halako programek arrakasta izatea familiak eta adingabeak erakartzearen eta haien hezkuntza erreferenteen arabera delako. Hezitzaileak etengabe aldatzen dira eta lan baldintza txarretan daude (orduka lan egiten dute), eta horrek guztiak ez du laguntzen zerbitzuaren eraginkortasuna eta kalitatea bermatzen”.

Familian Esku Hartzeko Programa plangintza bati jarraiki heziketan teknikoki esku hartzea da, eta, nagusiki, familiaratean gauzatzen da. Helburua xede jakin batzuk erdietsi eta unean-unean dauden babesgabetasun faktoreei aurre egitea da, eta, hartara, haurrak eta nerabeak familietatik ez bereiztea. Era berean, Familian Esku Hartzeko Programa esku hartzeko bi azpiprogramak eratzen dute:

– Trebakuntzak. Azpiprograma hau heldu gaitu bat dagoen familietan lantzen da, eta heziketa arloan lan egiten da haiekin, elkarrekin bizi den nukleoan dauden arrisku faktoreak txikiagotzeko. Asteazken eta zazpi ordu artean esku hartzea da helburua, eta familiek gehienez ere 18 eta 24 hilabete artean ematea programan; hala ere, beharrezkoa bada, esku hartzea sei hilabetez luza daiteke.

– Laguntzak. Azpiprograma hau lantzen da gurasoak neurri batean bakarrik direnean guraso ahala erabiltzeko gauza baina, hala ere, gurasoen eta seme-alaben artean harreman afektibo estua dagoenean. Erreferentziazko heldu baten (hezitzailearen) bitartez esku hartzen da, haurrak behar bezala zaintzen dituztela ziurtatu eta haien segurtasun fisikoa eta oinarrizko segurtasuna bermatzeko. Hasiera batean, hezitzaileak astean 12 eta 15 ordu artean esku hartu behar du, baina, programaren beraren ezaugarriak direla-eta, ez da ezarri familiek zenbat denbora eman dezaketenez gehienez programan; aitzitik, HNALk erabakiko du.

Honako hauek dira Programaren helburu orokorrak:

– Familiek batuta jarraitzea, haurrak familiarengandik bereizi gabe.

– Haurren ongizatea bermatu eta haien oinarrizko beharrei familiaratean eta ingurune sozial naturalean erantzuten dietela ziurtatzea.

– Haurren babesgabetasunaren ondorio negatiboari aurre hartu eta haiek garbitzea.

– Familiak bere bizi zikloaren faseei egokiro aurre egiteko gaitasuna sendotzea.

– Familiarateko harremanen kalitatea hobetzea.

– Familiak ingurukoekin dituen harremanen kalitatea hobetu eta hura laguntzeko sistemak sendotzea.

– Adingabeek eta gurasoek harreman pertsonal positiboak sortzeko gaitasuna hobetzea.

– Ziurtatzea haurrek, gutxienez, inguruko heldu batekin harreman egonkorra dutela.

Ordenantzak Programaren balizko hartzaitzaileak nor diren zehaztu eta erabiltzaileen eskubideak eta betebeharrak finkatzen ditu.

Programan parte hartzea zinegotziak onartzen du, ebazpen bidez, baina, aldez aurretik, HNALko profesionalak ebaluazioa egin behar dute, eta familiek, onartu.

Zerbitzua HNALk eman eta antolatzen du, eta egoera konpontzeko plan bat egitera behartuta dago kasuan-kasuan, esparru bakoitzean zer helburu lortu behar diren, zer neurri hartu behar diren, zer baliabide erabili behar diren... zehazteko.

Lizarrako Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldea (HNAL)

2004ko urrian, Lizarrako Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldea kudeatzeko kontratua egiteko prozedura jarri zuen abian Familia Zuzendaritza Nagusiak, eta 136.000 euroko aurrekontua osatu zuen 2005. urterako. Baldintza teknikoei buruzko orriarekin bat, honako hauek izanen dira Lizarrako HNALko langileak:

LIZARRAKO HNAL OSATZEN DUTEN LANGILEAK

	2005
Psikologoa	1
Gizarte langilea	1
Hezitzaileak	2
GUZTIRA	4

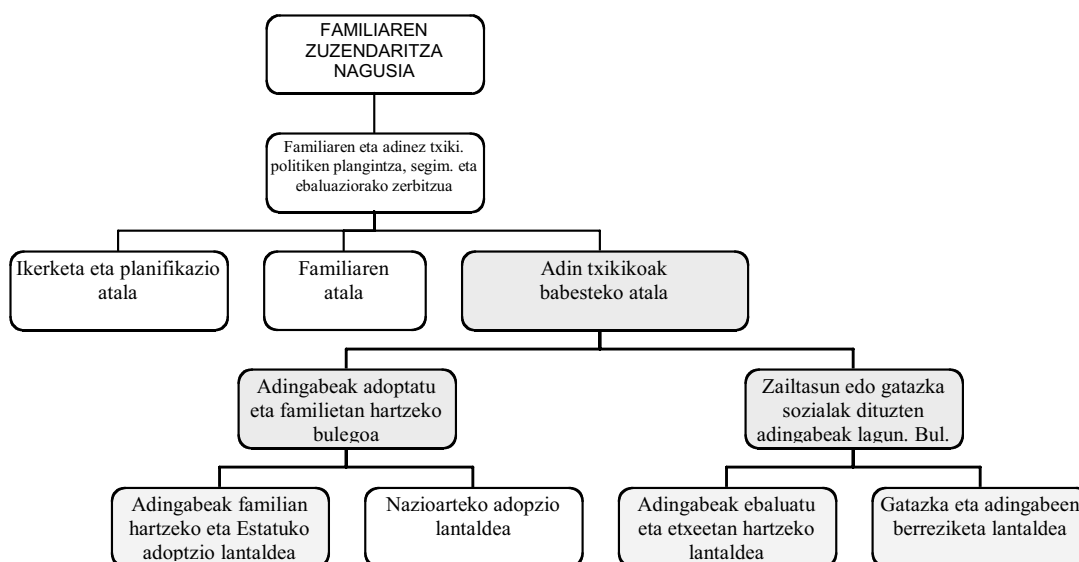
Lizarrako HNAL martxan jarri aurretik, 45 egoeratan probatu zuten, eta esperientziak berretsi zuen beharrezkoa dela halako lantaldeak izatea oinarrizko gizarte zerbitzuen eta adingabeen alorreko zerbitzu espezializatuen artean.

6.2. SARE ESPEZIALIZATUA

6.2.1. Adin Txikikoak Babesteko Atala

Lehen erran bezala, botere publikoek adingabeak lagundu eta babesteko, Nafarroako Gobernuak, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuko Familia Zuzendaritza Nagusiko Adin Txikikoak Babesteko Atalaren bitartez, egitura eta lantalde tekniko espezializatuak osatu ditu. Haiek arduratzen dira helarazten dizkieten egoerak ebaluatu eta kasuan-kasuan antzematen dituzten beharrei erantzuteko neurririk egokienak proposatzeaz, eta, gainera, neurriok aplikatu eta bete egiten direla ziurtatu behar dute.

ADIN TXIKIKOAK BABESTEKO ATALAREN ORGANIGRAMA

Familia Zuzendaritza Nagusiaren oroitidazkiek berek Adin Txikikoak Babesteko Atalaren antolaketaz ematen dituzten datuen arabera, Atala honako bulego hauek osatzen dute eta, era berean, bulegoek honako lantalde hauek eratzen dituzte eta honako eginkizun hauek dituzte:

ADIN TXIKIKOAK BABESTEKO ATALA

Zailtasun edo Gatazka Sozialak dituzten Adingabeak Laguntzeko Bulegoa

Adingabeak Ebaluatu eta Etxeetan Hartzeko Lantaldea

- Zailtasun sozialen bat duten adingabeei buruzko espediente guztiak ebaluatzea.
- Zentroetan dauden adingabeen jarraipena egitea:
  - Asociación Navarra Nuevo Futuro elkarteak.
  - Xilema Elkarteak.

- Familiak Hezteko Programan (Familian Esku Hartzeko Programan) parte hartzen duten adingabeen jarraipena egitea.

- Gizarte zerbitzuekin batera, familiartean jarraitzen duten adingabeen jarraipena egitea.

Gatazka eta Adingabeen Berreziketa Lantaldea

- Gatazka sozial bat duten adingabeei buruzko espediente oro ebaluatzea.

- Zentroetan dauden adingabeen jarraipena egitea:

- Asociación Navarra Sin Fronteras elkarteak.

- Ilundaingo Haritz Berri baserri eskolan.

- Zandueta zentroan.

- Nerabeak Hezteko Programan dauden adingabeen jarraipena egitea.

- Adingabeen Epaitegiak hartzen dituen neurriak betearazi eta jarraipena egitea.

Adingabeak Adoptatzeko eta Familietan Hartzeko Bulegoa

Adingabeak Familian Hartzeko eta Espainiako Adingabeak Adoptatzeko Lantaldea

- Espainiako adingabeak adoptatzeko eskatzen duten familiak ebaluatzea.
  - Adingabeak familian hartzeko familiak ebaluatzea.
  - Hartzen dituzten adingabeen jarraipena egitea.
- Nazioarteko Adopzio Lantaldea
- Nazioarteko adingabeak adoptatzeko eskabiak hartu, erregistratu eta bideratzea.
  - Prozedurari eta zuzemenei buruzko informazioa ematea.
  - Egokitasun egiaztagiria eskatzen duten pertsonak ebaluatzea.
  - Adoptatutako adingabeen jarraipena egitea, haien jatorrizko herrialdeak ezartzen duenarekin bat.
  - Erakunde laguntzaileak ikuskatzea.

Txosten berezi honen esparruan ez dugu aztertu Nazioarteko Adopzio Lantaldea, baina aipatzekoa da, Adingabeak Adoptatzeko eta Familietan Hartzeko Bulegoak kudeatzen duelako eta, hortaz, lan handia ematen dielako langileei; izan ere, urtean, ehun adingabe baino gehiago adoptatzen dituzte eta 175 familiak eskatzen dute adoptatzeko.

Bertze horrenbeste gertatzen da epaileek zigortu egiten dituzten adingabeekin: txosten berezi honen bidez ez dugu aztertuko haien egoera, baina haien jarraipena Gatazka eta Adingabeen Berreziketa Lantaldeak egin behar du, eta urtean 165 adingabe berrezten dituzte –45 zentroetan daude, eta gainerako 120ak, kanpoan–.

Giza baliabideak

Atalean lan egiten duten langileek hainbat lantalde eratzen dituzte, funtsean, programa edo baliabide bakoitzaren esparruko eginkizunen arabera. Zenbaitetan, programa eta zerbitzu jakin batzuk kanpoko baliabideen bidez gauzatu eta ematen dira, hitzarmena edo kontratua egin ondoren; horietako zenbait ez atal honetan bertan jardunen gara.

ADIN TXIKIKOAK BABESTEKO ATALA OSATZEN DUTEN LANGILEAK (LABURPENA)

	2003	2004	2005
Psikologoak	6	7	8
Gizarte langileak	5	6	7
Gizarte hezitzaileak	5	4	4
Administraria	1	1	1
Administrari laguntzaileak	2	2	2
Guztira	19	20	22

Jakinarazi digutenez, honako hauek dira langile multzo bakoitzaren soslai profesionala eta egitekoak:

Psikologoak

– Familien egoera hasiera batean ebaluatzea, alde psikologikotik eta ezagueren eta harremanen aldetik.

– Adingabeen egoera emozionala ebaluatzea, eboluzioaldiaren arabera, erabakitzen laguntzeko.

– Alor hauetako lanaren hasierako helburuak zehaztea.

– Gizarte langileekin bat, familia bakoitzaren egoera aztertzeke hasiera bateko plana egitea.

– Esku hartzea adimen osasunaren alorreko zerbitzuekin koordinatzea.

– Beharrezkoa izanez gero, familiako kideak epe motzean lagundu eta tratatzeko esku hartzea –psikoterapiak laburra izan behar du eta familiaren unean uneko arazoetan jarri behar du arreta–.

– Familiako kideek jarrerazko edo harremanen edo adimen osasunaren alorreko arazo larriak edo drogazaletasun edo alkoholismo arazo larriak dituztenean, halako egoerei buruzko informazioa zentralizatzea.

– Sei hilabetean behin, gutxienez, taldeko kideekin bat, egoera bakoitzaren bilakaera formalki aztertu eta egoera konpontzeko planean beharrezko aldaketak egitea.

– Egoerak bideratzen dituzten zerbitzuekin egoerok aztertzeke bilerak egitea.

Gizarte langileak

– Familien egoera soziala hasiera batean ebaluatzea.

– Alor honetako lanaren hasierako helburuak zehaztea.

– Psikologoekin bat, familia bakoitzaren egoera aztertzeke hasiera bateko plana egitea.

- Baliabideak kudeatzea.
- Esku hartzea bertze gizarte zerbitzuekin koordinatzea.
- Sei hilabete behin, gutxienez, taldeko kideekin bat, egoera bakoitzaren bilakaera formalki aztertu eta egoera konpontzeko planean beharrezko aldaketak egitea.
- Egoerak bideratzen dituzten zerbitzuekin egoerok aztertze bilerak egitea.

Hezitzaileak

- Egoera konpontzeko planek familiako kideak lagundu eta hezteko ezartzen dituzten neurriak hartzea.
- Sei hilabete behin, gutxienez, lantaldeko kideekin bat, egoera bakoitza formalki aztertu eta egoera konpontzeko planean beharrezko aldaketak egitea.

- Egoera bakoitzean esku hartzen duten profesionalak eta zerbitzuek osatzen duten sarearekin etengabe koordinatuta egotea eta sare hori koordinatu eta dinamizatzea.

- Oinarrizko gizarte zerbitzuekin eta gainerako zerbitzuekin egoerak aztertze bilerak egitea.

Administrariak

- Atalaren administrazio arloko jardun osoaz arduratzea, bertzeak bertze, espedienteek eragiten dituzten aldaketa guztiak kontrolatzeaz, dirulaguntzak emateko prozedurez, ebazpenak banatu eta helarazteaz, Fiskaltzari eta Familia Epaitegiari aldi behin babespean dauden adingabeen zerrendak igortzeaz, artxibatzeaz...

- Ondoko taulan langileen azken urteotako bilakaera ageri da, kategorien eta lantaldeen arabera.

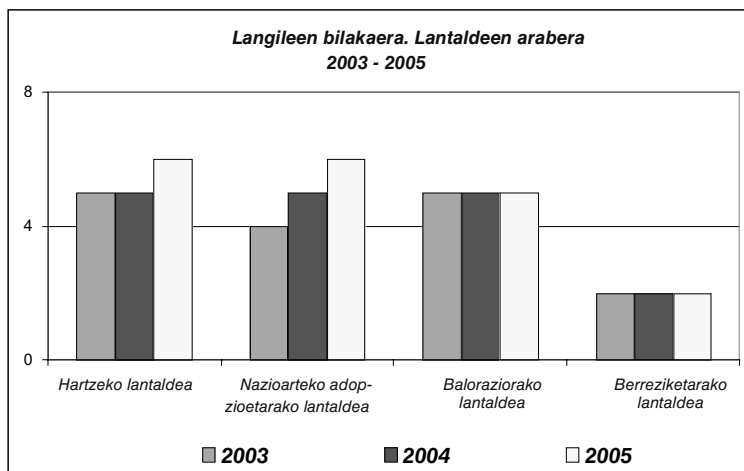
		2003	2004	2005
Atala	Psikologoa *	1	1	1
	Administrari laguntzaileak	2	2	2
	Guztira	3	3	3
Harrera Lantaldea	Psikologoak	2	2	3
	Gizarte langileak *	2	2	2
	Gizarte hezitzailea	1	1	1
	Guztira	5	5	6
Nazioarteko Adopzio Lantaldea	Psikologoak	1	2	2
	Gizarte langileak	1	2	3
	Gizarte hezitzailea	1		
	Administraria	1	1	1
	Guztira	4	5	6
Ebaluazio Lantaldea	Psikologoa	1	1	1
	Gizarte langilea	1	1	1
	Gizarte hezitzaileak *	3	3	3
	Guztira	5	5	5
Berreziketa Lantaldea	Psikologoa	1	1	1
	Gizarte langilea	1	1	1
	Guztira	2	2	2
GUZTIRA		19	20	22

* Horietako bat da burua.

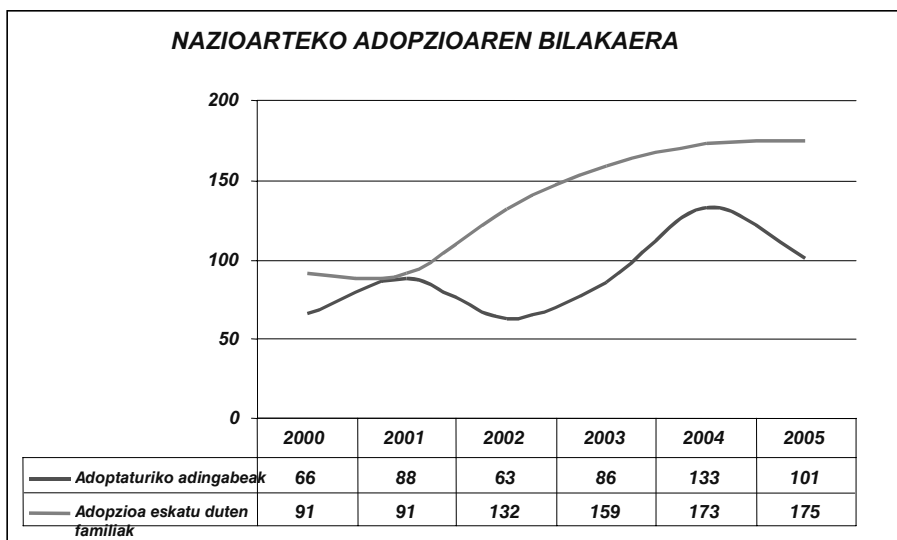
Eman dizkiguten datuetatik ondorioztatzen denez, Ataleko langileen kopurua pixka bat handitu da 2003. urtetik. Hazkunderik handiena Nazioarteko Adopzio Lantaldean izan da, bertze psikologo batek eta bertze gizarte langile batek osatzen baitute, baina txosten berezi honetan ez gara aritu-

ko lantalde horretaz. Txostenak lantzen duen alorrean, nabarmentzekoa da lanpostu berri bat bakarrik sortu dela azken lau urteotan; hain zuzen ere, psikologo bat gehiago dute Familiarteko Harrera Lantaldean.

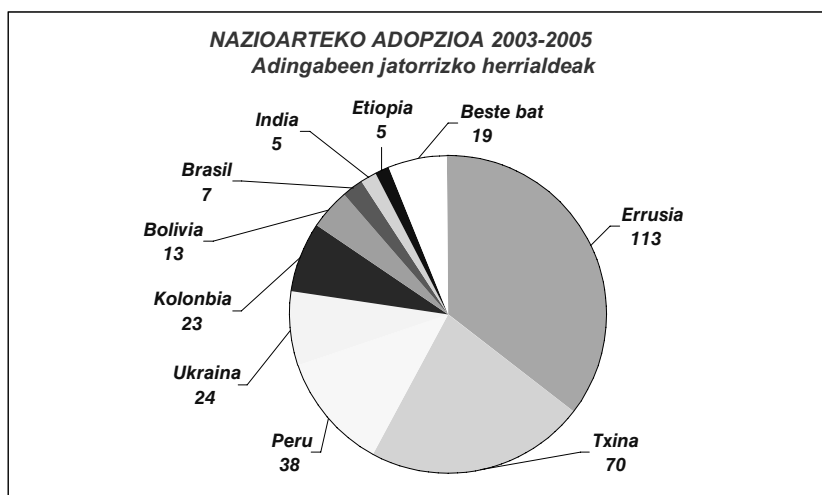

Esan bezala, txosten bereziak ez du aztertuko nazioarteko adopzioa, eta, hortaz, lantaldearen lanari buruzko oinarritzko zenbait datu eman berterik ez dugu eginen. Izan ere, Adin Txikikoak Babesteko Atala osatzen du, eta, hori dela-eta, bere egiteko eta behar asko Atalarenak ere badira.

2005. urtean, Nazioarteko Adopzio Lantaldeak adoptatzeko eskatu zuten 175 familia lagundu zituen, 139 egokitasun egiaztagiri egin zituen eta 101 adingabe adoptatzea kudeatu zuen.

2003tik 2005era bitartean adoptatutako adingabeen jatorrizko herrialdeak ondoko taulan ageri dira, eta, ikusten denez, adoptatutakoen % 70 Errusiakoak, Txinakoak eta Perukoak ziren.

Hiru erakunde daude akreditatuta nazioarteko adopzioan laguntzeko, eta honako herrialde haue-
tan laguntzen dute:

AKREDITATUTAKO ERAKUNDE LAGUNTZAILEAK

ACI	Txina Filipinak
FEYDA	Bolivia
Asociación Nuevo Futuro	Costa Rica Txile Errusiar Federakundea

Bestalde, Adin Txikikoak Babesteko Atalagatza honako baliabide hauen laguntza du lanean (bere-
ziki, gai eta egiteko espezifikioetan), eta bertzer-
ekin egindako hitzarmenen eta kontratuen emaitza
dira.

6.2.2. Ikerkuntzarako, Ebaluaziorako eta Esku Hartzeko Kanpo Lantaldea

2004. urteko ekainean sortu zen, eta ordutik
ematen du laguntza, Pauma enpresari esleituta-
koa. Xedea zailtasun sozial oso larriak dituzten
adingabeen egoera ikertzea eta ebaluatzea da,
baita adingabeen aurkako sexu abusuak ebaluatu
eta halakoetan terapeutikoki esku hartzea ere.

Lantaldea

Psikologo batek eta gizarte langile batek era-
tzen dute, eta bertze teknikari batek laguntzen die
sexu abusuei aurre egiteko terapia eta tratamen-
dua behar dutenean.

2005eko kasuak

27 familiari eta babesgabe dauden 36 adinga-
beri buruzko espedienteak ebaluatu zituen.

Gainera, 10 familia eta 13 adingabe ebaluatu
zituzten, sexu abusuak zirela-eta, eta lau laguni
eman zieten tratamendu terapeutikoa.

2005eko aurrekontua

Gastua 29.928 eurokoa izan zen guztira.

6.2.3. Familian Esku Hartzeko Programa Especializatua Laguntzeko Kanpo Lantaldea

Otik 18 urtera arteko adingabeentzako progra-
ma da, ingurunean trata daitezkeen familiar-
teko arazoak eta arazo sozialak dituzten adingabe-
entzakoak, helburua baita adingabeak harrera zentro
edo etxe batera joan ez eta ez deserrotzea. Pro-
gramaren harira ezartzen diren neurrien jarraipena
egin, haiek ebaluatu eta zenbat denbora iraun
behar duten erabakitzea Haurrak eta Nerabeak
Artatzeko Lantaldearen eginkizuna da, baina
Familian Esku Hartzeko Kanpo Lantalde Espeziali-
zatuak laguntzen du neurriok betearazten; zerbitzu
hori ere Pauma enpresak ematen du.

Programak adingabeengan eta haien familietan
du eragina, eta adingabeekiko harremana hobetu
eta haiek behar bezala zaintzeko aholkatu eta ori-
entatzen du, eta haien inguruko alor guztien jarrai-
pena egiten du, heziketa ikuspegitik: psikologiaren,
eskolaren, osasunaren, garapen fisikoaren, famili-
aren garapenaren, harremanen... ikuspegitik.

Lantaldea

Bi psikologok eta 15 hezitzailek osatu ohi dute.

2005eko kasuak

2005ean 43 familiatan esku hartu zuten modu espezializatuan, eta, guztira, 96 adingaberekin lan egin zuten.

2005eko abenduaren 31n, 71 adingabe ari ziren programan parte hartzen.

2005eko aurrekontua

Gastua 400.184 eurokoa izan zen guztira.

6.2.4. Nerabeak Hezteko Programa Laguntzeko Kanpo Lantaldea

2003. urtean jarri zuten abian, eta krisialdian dauden eta seme-alaba nerabeen jarrera kontrolatzeko zailtasunak dituzten familientzat da. Programaren harira ezartzen diren neurrien jarraipena egin, haiek ebaluatu eta zenbat denbora iraun behar duten erabakitzea Gatazka eta Adingabeen Berreziketa Lantaldearen ardura da, baina Berriztu erakundeak laguntzen du zerbitzua ematen; erakundeak epaileek ezartzen dituzten neurriak kanpoan betearazteko programan ere laguntzen du, hain zuzen ere, Ingurune Irekiko Taldea.

Lantaldea

Bi hezitzailek osatu ohi dute.

2005eko kasuak

2005ean 30 gaztek parte hartu zuten Nerabeak Hezteko Programan.

2005eko aurrekontua

2005eko gastua 263.450 eurokoa izan zen guztira, eta zenbateko hori Nerabeak Hezteko Programa Laguntzeko Kanpo Lantaldea eta Ingurune Irekiko Taldea ordaintzeko erabili zen; jarraian jardunen gara Ingurune Irekiko Taldeaz.

6.2.5. Ingurune Irekiko Taldea

Programa hau Berriztu elkarteak kudeatzen du, Nerabeak Hezteko Programa bezalaxe, eta helburua epaileek zentzatzeko etxeetan dauden adingabeei ezartzen dizkieten erregimen irekiko neurriak (zaintzapeko askatasuna, etab.) kontrolatzea da; txosten berezi honetan ez gara neurriok analizatzen ari, baina aipatzekoak dira, baliabide jakin batzuk haietara ere bideratzen direlako.

Taldea koordinatzaile batek eta bost hezitzailek osatzen dute.

6.2.6. Familia hartzaileak

Familia hartzaileak adingabeak babesteko politika ororen funtsezko oinarrietako bat dira, eta haien eskura dauden baliabideak dira zinez. Hori dela-eta, egoki iritzi diogu txostenaren atal honetan haiei buruzko aipamen bat bertzerik ez bada egiteari; dena dela, jakina, gai hau espezifikoki ere analizatu dugu.

2006ko abenduaren 31n, 190 familia hartzaile zeuden Nafarroan. Honako hau da haien banaketa, familia motaren eta hartzen dituzten laguntzen arabera.

2006ko ABENDUAREN 31ko EGOERA

FAMILIA HARTZAILEAK	Familia mota		GUZTIRA
	Hedatua	Adingabeena ez dena	
Laguntza ekonomikoa hartzen dutenak	70	48	118
Laguntza ekonomikorik hartzen ez dutenak	59	13	72
GUZTIRA	129	61	190

Familia hartzaileen % 68 (129 familia) adingabeen familia hedatuak dira, eta gainerako 61ak (% 32a) ez dira haien familiartekoak.

2006ko ABENDUAREN 31ko EGOERA

FAMILIA HARTZAILEAK	Familia mota		GUZTIRA
	Hedatua	Adingabeena ez dena	
Laguntza ekonomikoa hartzen dutenak	% 54	% 79	% 62
Laguntza ekonomikorik hartzen ez dutenak	% 46	% 21	% 38
GUZTIRA	% 68	% 32	% 100

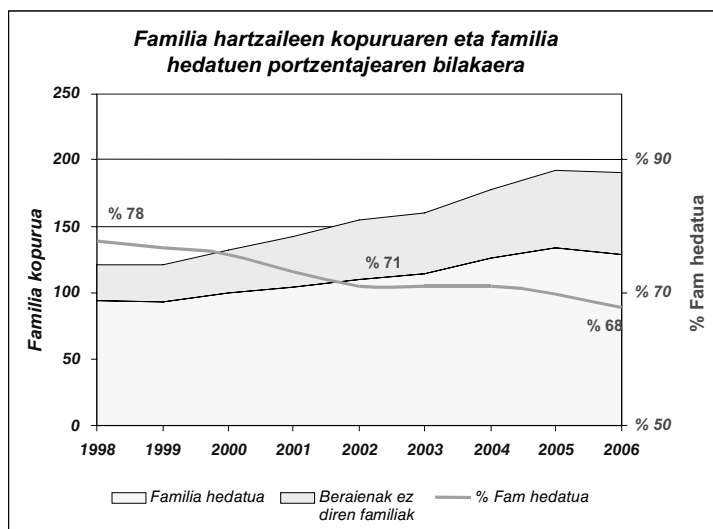
Gizarte Ongizate Departamentuak nolabaiteko laguntza ekonomikoa ematen die familia hartzaileen % 62ri. Zehatz-mehatz, adingabeenak beraie-

nak ez diren familien % 79k hartzen dute dirulaguntzaren bat, eta familia hedatuen % 54k baino ez.

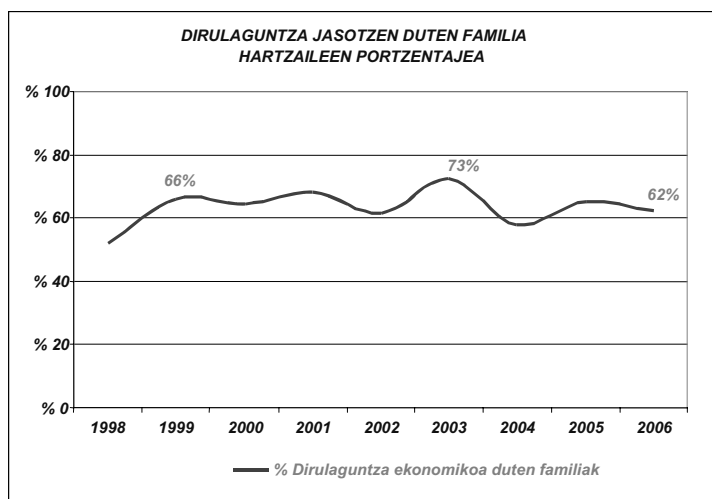
Familia hartzaileak	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Familia hedatuak	94	93	100	104	110	114	126	134	129
Adingabeenak ez diren familiak	27	28	32	38	45	46	52	58	61
GUZTIRA	121	121	132	142	155	160	178	192	190

Familien kopuruaren bilakaera grafikoki aztertuz gero, ikusten da familia hartzaileen kopurua % 57 hazi dela azkeneko hamarkadan eta familia

hedatuen ehunekoa txikiagotu egin dela: % 78koa zen lehen, eta % 68koa orain.

Laguntza ekonomikoren bat eskuratzen duten familien ehunekoa konstantea izan da, % 60 eta % 65 artekoa, baina izan da gorabeherarik; halere, pentsatzekoa da gorabeherok egoeraren arabera izan direla.

6.2.7. A) Harrera etxeak

Harrera etheen sarea 21 establezimenduk osatzen dute guztira. Horietako 14 laguntzako etxebizitzak eta egoitzak dira; bi, behaketa eta harrera zentroak; lau, etxeak; eta bat, desohitzeko zentroa.

Harrera etxe mota	Zentroen kop.	Tokien kop.
<i>Behaketa eta harrera zentroak</i>	2	22
<i>Babestutako etxebizitzak eta laguntzako egoitzak</i>	14	104
<i>Etxeak</i>	4	49
<i>Adingabeak desohitzeko zentroa</i>	1	4
GUZTIRA	21	179

Zerbitzuok emateko, kanpoko bost erakunde eta elkarte pribaturekin kontratuak sinatu dituzte. 179 adingaberentzako tokia dago guztira, eta horietako hamar epaileek ebatzitako neurriak bete behar dituztenentzat dira.

Ondoko taulan ageri da eskaintza xehatuta.

	Zentroen kop.	Tokiak, guztira	Adingabeen batez bertz. kop.	Tokiko kostua	Tokiko ordaindua
NAVARRA NUEVO FUTURO	9	64	59	35.000	28.348
<i>Babestutako etxebizitzak eta laguntzako egoitzak *</i>	9	64	59		
XILEMA – MENSAJEROS DE LA PAZ	6	52	50	35.631	25.319
<i>Babestutako etxebizitzak eta laguntzako egoitzak **</i>	5	40	40	34.003	
<i>0 eta 12 urte artekoentzako behaketa eta harrera zentroa</i>	1	12	10	42.144	
ILUNDAIN HARITZ BERRI FUNDAZIOA	3	30	23		62.615
<i>12 eta 18 urte artekoentzako behaketa eta harrera zentroa</i>	1	10	7	86.364	
<i>Epaileek ebatzitako neurriak beteazteko egoitza</i>	1	10	8	+	
<i>Neskak babesteko egoitza</i>	1	10	8	52.337	
ASOC. NAVARRA SIN FRONTERAS ELKARTEA	2	29	28	40.806	39.673
<i>Mutil gatazkatsuak babesteko egoitza</i>	1	16	15		
<i>Neskak babesteko egoitza</i>	1	13	13		
DIANOVA	1	4	4		
<i>Adingabeak desohitzeko zentroa</i>	1	4	4	106.820	26.705
Guztira	21	179	164	48.594	33.537

+ Ez dugu eskatu balibide honi buruzko informaziorik.

* Hiru Iruñean, hiru Barañainen, bat Uhartan, bat Atarrabian eta bat Tuteran.

** Lau Iruñean, bat Atarrabian, bi Burlatan eta bat Orkoienen.

Taulako "Tokiko kostua" zutabearen ageri diren datuak establezimenduen tituludunek adierazi zituzten, informazioa eskatzeko igorri genien galdeketa betez.

"Tokiko ordaindua" zutabea betetako toki bakoitzaren trukean batez bertze ordaindutakoari dago, eta Familia Zuzendaritza Nagusiaren 2005eko

oroitidazkiko informazioan oinarrituta kalkulatu dugu.

Ondoko taulan harrera etxe bakoitzeko langileen kopurua ageri da, tituludunek informazioa eskatzeko igorri genien galdeketa betetzerakoan adierazi zutenari jarraiki.

	Zuzendari koordinatza.	Psikologoak	Gizarte langileak	Hezitzaileak	Zaintzaileak	Administratzaileak	Ostalaritzako langileak	Guztira
Navarra Nuevo Futuro	1	5		40		1	9	56
<i>Babestutako etxebizitzak eta laguntzako egoitzak</i>								
Xilema – Mensajeros de la Paz	1	3		34	10	1	4	53
<i>Babestutako etxebizitzak eta laguntzako egoitzak</i>								
<i>0 eta 12 urte artekoentzako behaketa eta harrera zentroa</i>								
Ilundain Haritz Berri fundazioa								
<i>12 eta 18 urte artekoentzako behaketa eta harrera zentroa</i>	1,33	0,5	0,5	13,8	5		1	22
<i>Neskak babesteko egoitza</i>	1,33	0,5	0,5	12			0,33	15
<i>Epailleek ebazitako neurriak beteazteko egoitza</i>	*							
Asociación Navarra Sin Fronteras elkarteak	2	2		26		1	3	34
<i>Mutil gatazkatsuak babesteko egoitza</i>								
<i>Neskak babesteko egoitza</i>								
Dianova	ZG							
<i>Adingabeak desohitzeko zentroa</i>								
Guztira	7	11	1	130	15	3	17	184

* Ez dugu eskatu baliabide honi buruzko informaziorik. Zehaztu gabe (ZG). Zentro horrek hainbat autonomia erkidegotan ematen du zerbitzua, eta tokien % 10 baino apur bat gehiago bertzerik ez dira Nafarroarekin itundutakoak.

6.2.8. B) Eguneko zentroa

Azken baliabidea izan da sarean sartzen, 2004ko azkeneko hiru hilabeteetan hasi baitzen zerbitzua ematen, eta adingabeak egunez, eskola orduetatik kanpo eta oporretan laguntzeko zentroa da. Hiru adin multzotan antolatzen da, eta adingabeen alor pertsonalean, familiarrekoan eta sozialean esku hartzen du; oro har, eguneko zentroetara joaten diren adingabeen familiek ezin diete erabat erantzun haien beharrei eta haiek zaindu, ikuskatu eta hezi beharri, ageriko hainbat arrazoi direla eta.

Lanegunetan, 12:00etatik 20:30era lan egiten du, eta larunbatetan eta oporraldietan, 10:00etatik 18:00etara. Zentroa Xilema elkartearekin itundutakoa da.

Lantaldea

Lau hezitzailek osatu ohi dute.

2005eko tokiak

10 adingaberentzako tokia dago, eta, batez bertez, erdia betetzen da.

2005eko aurrekontua

Gastua 186.857 eurokoa izan zen guztira.

6.2.9. C) Elkartzeko guneak

Lehenengoa 2002ko maiatzaren 1ean sortu zen, Iruñeko Joaquín Beunza kalean, baina, 2004. urteaz geroztik, gehiago sortu dira.

Hain zuzen ere, 2006ko azken egunetan elkartzeko bertze gune bat sortu zen, Iruñeko Barañaingo etorbideko 260 m²-ko lokal batean.

Bi guneon kudeaketa eta ardura Xilema elkar-tearekin itunduta dago.

Izenetik ondorioztatzen denez, eguneko zentroek familiarteko harremanei eusten laguntzen dute, haurrek eta adingabeek haien jatorriaren eta historia pertsonalaren berri izan dezaten. Helburua gurasoen eta seme-alaben arteko harremana bideratzea da, seme-alaben eta gurasorik ahulenen segurtasuna eta ongizatea bermatuz. Horretarako, haurren eta familien arteko harremanei eusten laguntzen du, gurasoak banatu edota dibortziatu egiten direnean edo haurrak familian hartzen dituztenean, haiek bisitatzeko eskubidea bertan behera geratzen denean edo hura erabilitea zaila edo gatazkatsua denean.

Bere ezaugarriak direla medio,aldi baterako eta behin-behineko baliabidea da, eta bisita erregimena normalizatzea du helburu. Alegia, bertan behera gelditzen da beharrezkoa izan dadila eragiten duten arrazoiak desagertzen direnean edo gurasoek guraso gisa dagokien ardura onartzen dutenean seme-alabekin komunikatu edota egote-ari dagokienez.

Bisitak hainbat motatakoak dira (ikuskatuak, haurrak hartu eta uztekoak eta zentroan gelditze-koak), eta zentroak asteazkenetan eta ortziraletan, 16:00etatik 20:00etara, eta larunbatetan eta igandeetan, 09:00etatik 14:00etara eta 16:00etatik 20:00etara, daude zabalik.

Elkartzeko gune bakoitzeko lantaldea

Elkartzeko gune bakoitzeko lantaldea bost pertsonak osatzen dute: psikologo batek, legelari batek eta erdi mailako hiru teknikarik.

Kasuak

2005ean 163 familiatako 188 adingabe lagundu zituzten, eta 2006an, 147 familiatako 264.

2005eko abenduaren 31n, 93 familia eta 112 adingabe ari ziren erabiltzen elkartzeko guneak.

Aurrekontua

2005eko gastua 134.846,10 eurokoa izan zen, eta 2007rako aurrez ikusitakoa, 235.700ekoa.

6.2.10. Baliabide espezializatuen laburpena

Honako taula hau adingabeak babesteko sare espezializatuan lan egiten duten giza baliabideen laburpena da .

	BALIABIDE PROPIOAK	ITUNDUTAKO BALIABIDEAK				GUZTIRA
	Adin Txikikoak Babesteko Atala	Ebaluatu eta Esku Hartzeko Kanpo Lantaldeak	Harrera etxeak	Eguneko zentroa	Elkar. guneak	
Zuzendari koordinatzaileak			7			7
Legelariak	1				2	3
Psikologoak	8	4	11		2	25
Gizarte langileak	7	1	1			9
Gizarte hezitzaileak / erdi mailako teknikariak	4				6	10
Hezitzaileak		17	130	4		151
Zaintzaileak			15			15
Administrariak	3		3			6
Ostalaritzako langileak			17			17
GUZTIRA	23	22	184	4	10	243

Ikusten denez, adingabeak babesteko sare espezializatuko giza baliabideen % 10 bertzerik ez dira propioak.

6.2.11. Baliabide ekonomikoak

Alderdi ekonomikora hurbiltzeko, Haur eta Gazteendako Planak gastuen alorrean aipatzen dituen aurreikuspenak hartu behar dira abiapuntu. Planak bost urte iraun zuen, eta honako aurreikuspen hauek egin zituen.

HAUR ETA GAZTEENDAKO PLANAREN AURREKONTUARI BURUZKO AURREIKUSPENA	2002	2003	2004	2005	2006
1. Zailtasun sozialetan esku hartzeko eskuliburua prestatzea	18.000	18.000	0	0	0
2. Gizarte zerbitzuen etxeetan haurrak babesteko lantalde espezializatuak sortzea	288.500	306.500	372.600	691.200	691.200
3. Sentsibilizazioa eta lehen mailako prebentzioa	120.200	120.200	360.600	360.600	480.800
4. Zailtasun sozialen bat duten haurrak eta gazteak nor diren antzematea	0	0	0	30.100	30.100
5. Lehen mailako gizarte zerbitzuek zailtasun sozialak ikertu eta ebaluatu eta haiei buruz erabakitzea	60.100	60.100	60.100	60.100	60.100
6. Bigarren mailako prebentzioa eta lehen mailako gizarte zerbitzuek familietan garaiz esku hartzea	147.200	330.600	522.900	733.200	991.700
8. Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutua antolatzea eta hark esku hartzeko prozedura	63.100	78.100	132.200	132.200	126.200
9. Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatua	304.700	336.600	396.700	456.800	456.800
10. Adingabeak familietan hartzeko programa	456.800	462.800	450.800	420.700	420.700
11. Adopzio programa	96.200	105.200	93.200	90.200	90.200
12. Adingabeak etxeetan hartzeko programa	3.521.900	3.524.900	3.524.900	3.521.900	3.521.900
13. Epaileek zigortutako haurrak eta gazteak laguntzea	574.000	637.100	979.600	1.523.600	1.613.700
14. Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutua, lehen mailako gizarte zerbitzuak eta bertze babes sistemak koordinatzea	15.000	15.000	18.000	18.000	18.000
16. Azpiegiturak	1.202.000	1.292.200	384.600	384.600	432.700
17. Planaren jarraipen etengabea egitea	30.100	30.100	30.100	30.100	30.100
Planaren harira aurrez ikusitako gastua	6.897.800	7.317.400	7.326.300	8.453.300	8.964.200

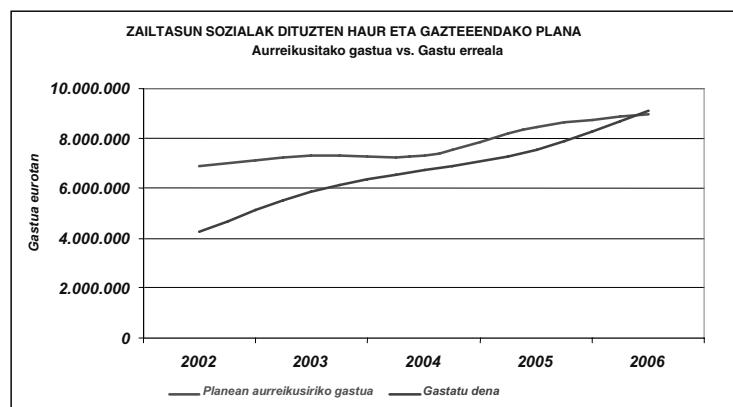
Aurreikuspenon aldean, aipatu urteetan programa bakoitzaren harira gastatutako zenbatekoak ditugu jarraian.

	2002	2003	2004	2005	2006
1. Zailtasun sozialetan esku hartzeko eskuliburua prestatzea	22.659	19.071	884	-	-
2. Gizarte zerbitzuen etxeetan haurrak babesteko lantalde espezializatuak sortzea	41.000	120.000	129.148	163.487	225.393
3. Sentsibilizazioa eta lehen mailako prebentzioa	-	35.611	35.611	45.685	62.526
4. Zailtasun sozialen bat duten haurrak eta gazteak nor diren antzematea	-	-	-	11.948	13.936
5. Lehen mailako gizarte zerbitzuek zailtasun sozialak ikertu eta ebaluatu eta haiei buruz erabakitzea	-	-	6.840	7.200	2.400
6. Bigarren mailako prebentzioa eta lehen mailako gizarte zerbitzuek familietan garaiz esku hartzea		81.798	251.857	416.694	514.787
8. Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutua antolatzea eta hark esku hartzeko prozedura	-	2.414	1.024	43.555	44.649
9. Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatua	-	417.630	390.288	400.185	418.374
10. Adingabeak familietan hartzeko programa	-	366.301	415.625	645.979	664.307
11. Adopzio programa	-	-	-	7.576	36.404
12. Adingabeak etxeetan hartzeko programa	-	5.283	6.160	24.090	37.916
Adingabeak babesteko hartzea etxeetan	4.186.645 €	3.206.412 €	3.433.968 €	3.673.060 €	4.742.988 €
Etxeetatik atera ondoren jarraipena egitea		5.283	6.160	1.540	30.140
Prestakuntza				22.550	7.776
13. Epaileek zigortutako haurrak eta gazteak laguntzea, baita haiek etxeetan hartuz			1.535.205	1.576.695	1.860.601
14. Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutua, lehen mailako gizarte zerbitzuak eta bertze babes sistemak koordinatzea	-	-	4.785	8.261	7.234
16. Azpiegiturak	26.340	32.485	457.272	216.622	127.217
17. Planaren jarraipen etengabea egitea	-	37.839	22.489	24.880	47.336
Gastua	4.276.644	5.860.049	6.732.646	7.549.823	9.111.869

Lehen urteetako (2002., 2003. eta 2004. urteetako) ebaluazio txostenak berak adierazten zuenarekin bat, plana, oro har, hasiera batean planifikatu baino beranduago gauzatzen ari dela ikusten da. Hala ere, egoera zuzendu egin da azken bi urtee-

tan, eta, oro har, aurrerapena nabarmena izan da. Gaur egungo egoera hasiera batean finkatutakoaren antzekoa da oro har, baina programa batzuen emaitzak oso bestelakoak dira hasieran zehaztutakoaren aldean.

2006ko egoerari dagokionez, ikusten denez, Planak urte horretarako finkatutako aurreikuspenak % 1 gainditu ditugu oro har, baina programa

jakin batzuk gauzatzeko zenbatekoak oso bestelakoak dira hasieran zehaztutakoen aldean, bai handiagoak direlako, bai txikiagoak direlako.

HAUR ETA GAZTEENDAKO PLANAREN AURREKONTUARI BURUZKO AURREIKUSPENA	2006		Aldea (%)
	Planaren harira aurrez ikusitakoa	Gastatutakoa	
1. Esku hartzeko eskuliburua prestatzea	0	-	-
2. Haurrak babesteko lantalde espezializatuak sortzea	691.200	225.393	-67
3. Sentsibilizazioa eta lehen mailako prebentzioa	480.800	62.526	-87
4. Zailtasun sozialen bat duten haurrak eta gazteak nor diren antzematea	30.100	13.936	-54
5. Lehen mailako gizarte zerbitzuek zailtasun sozialak ikertu eta ebaluatu eta haiei buruz erabakitzea	60.100	2.400	-96
6. Bigarren mailako prebentzioa eta lehen mailako gizarte zerbitzuek familietan garaiz esku hartzea	991.700	514.787	-48
8. Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutua antolatzea eta hark esku hartzeko prozedura	126.200	44.649	-65
9. Familiar Esku Hartzeko Programa Espezializatua	456.800	418.374	-8
10. Adingabeak familietan hartzeko programa	420.700	664.307	58
11. Adopzio programa	90.200	36.404	-60
12. Adingabeak etxeetan hartzeko programa	3.521.900	4.742.988	35
13. Epaileek zigortutako haurrak eta gazteak laguntzea	1.613.700	2.166.401	34
14. Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutua, lehen mailako gizarte zerbitzuak eta berteze babes sistemak koordinatzea	18.000	7.234	-60
16. Azpiegiturak	432.700	127.217	-71
17. Planaren jarraipen etengabea egitea	30.100	47.336	57
Planaren harira aurrez ikusitako gastua	8.964.200	9.073.953	1

Ondoko taulak, berriz, 2004an eta 2005ean Adingabeak Babesteko Programaren harira gastatutakoa ageri du.

Adingabeak Babesteko Programa	2004	2005
<i>Harrera etxeekiko itunak</i>	5.010.663	5.533.662
<i>Eguneko zentroa</i>	48.900	186.857
<i>Elkartzeko guneak</i>	126.319	134.846
<i>Familian esku hartzea</i>	390.288	400.184
<i>Nazioarteko adopzioa</i>	5.388	?
<i>Zailtasun sozialen bat duten gazteak laguntzea</i>	5.610	?
<i>Lizarrako HNAL</i>	123.360	133.559
<i>Ebaluaziorako Kanpo Lantaldea</i>	10.059	29.928
<i>Nerabeak Hezteko Lantaldea eta Ingurune Irekiko Taldea</i>	261.210	263.450
<i>Elkarteekiko eta erakundeekiko itunak, guztira</i>	5.981.797	6.682.486
Zailtasun sozialen bat duten gazteak laguntzea		28.584
<i>Familientzako laguntza ekonomikoak</i>	381.972	645.979
<i>Haurrak propioak ez diren etxeetan hartzeko kuotak</i>	53.190	59.401
<i>Bertze elkarteentzako diru-laguntzak</i>	417.909	451.394
AURREKONTUA, GUZTIRA	6.834.868	7.867.844

Oraindik ere ez dituzte ebaluatu Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planaren azken bi urteetako emaitzak, baina indarrean jarraitzen du erabat eta hainbat xedapen guztiz garatzeke daude oraindik. Alabaina, xedapenok ezartzea beharrezkoa da alor honetako zerbitzuen kalitatea hobetzeko eta haurren babesgabetasunari aurrea hartu eta heldu eta hura tratatzeko.

Hori guztia gorabehera, nabarmentzekoa da, oro har, 2003tik 2006ra bitarte gastatutako zenbatekoa % 55 handitu dela, eta 2007rako aurrekontuak bertzeigoera bat dakarrela.

6.2.12. Espazio fisikoa (lokalak) eta bertze bitarteko material batzuk

Adin Txikikoak Babesteko Atala Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuaren egoitzaren behe solairuko lokaletan dago, Iruñeko González Tablas kalean; Familia Zuzendaritza Nagusia ere han dago.

Hain zuzen ere, Atalaren lokalak eraikinaren beheko solairuko albo batean daude, Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuak jendea hartzeko eta Erregistro Orokorretarako erabiltzen dituen eremuen ondoan; haietatik sartzen da Atalera, eta itxarongela osatzen dute nolabait.

Alde batean hiru lantalderi (Adingabeak Ebaluatu eta Etxeetan Hartzeko Lantaldari, Nazioarteko Adopzio Lantaldari eta Adingabeak Familian Hartzeko eta Espainiako Adingabeak Adoptatzeko Lantaldari) dagozkien bulegoak daude, eta bertzean, Gatazka eta Berreziketa Lantaldea eratzen duten bi lagunen bulegoa.

Azkenik, bilera gela txiki bat eta bi psikologoren (Adingabeak Familietan Hartzeko Lantaldekoen), administrazio publikoko (alor juridikoko) teknikariaren, Ataleko buruaren eta administrarien bulegoak ere daude.

Gainera, bada bisitaldietarako eta haurrak jolasteko areto bat, eta, bilera gela bezala, Adin Txikikoak Babesteko Atalak eta Familia Atalak erabiltzen dute.

Itxarongela eta bilera eta elkarrizketa gela hala-beharrezkoak dira Adin Txikikoak Babesteko Atalaren lanean, baina, bilera, batzar, bisita... asko izaten direla eta, halako gaiak aztertzeko, elkartzeko eta egoteko lekua behar dela-eta, zailtasunak daude halako bilerak, bitak, etab. antolatzeke, toki nahiko ez dagoelako, eta, beraz, eraikinean bertan Atalaren lokaletatik gertu dagoen bilera gela erabiltzen da; bilera gela hori Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuaren hainbat zerbitzu eta langile dauden leku berean dago.

Analisi honen helburua ez da Adin Txikikoak Babesteko Atalaren gaur egungo espazioari buruzko xehetasunak ematea, baina, alor honetan dauden gabeziei dagokienez, nabarmentzekoa da aipatu lantaldeek erabiltzen dituzten bulegoen egungo egoera eta haien lanean beharrezkoak diren bertze zenbait eremu ez izatea.

Aipatu ditugun lehenengo hiru lantaldeen bulegoak dagokienez, bakoitzean lau lagunek ere lan egiten dute, eta, hortaz, bulegoek ez dituzte betetzen halako lantokiek bete beharko lituzketen gutxieneko baldintzak ere; izan ere, leku aldetik

egokiak izateaz gain, erabiltzaileei gutxieneko isilekotasuna eta norberaren beharretara egokitutako laguntza bermatu behar diete.

Argi eta garbi dago, Atalak adingabeak babes-teko eginkizuna behar bezala betetzeko, erabiltzen duen espazioak, batetik, nahikoa izan behar duela bulegoen neurriaren eta aniztasunaren aldetik, eta, bertetik, bulegoek eman beharreko zerbitzuetara eta landu beharreko egoeretara egokitu behar dutela.

Ildo horretan, errazagoa izanen litzateke halako zerbitzu batera lehen aldiz jotzea, bulegoak hobeto egokituko balira pribatutasun eta isilekotasun beharretara; izan ere, haurrak babesteko zerbitzuetan eta antzekoetan ezinbestekoa da bi ezaugarriok ahal bezainbat errespetatzea, lantzen diren egoeren ezaugarriak direla eta. Egokitasunik eza horrek kalte larria egiten die zerbitzuei, bereziki, gurasoen eta seme-alaben arteko bisitak hitzartu eta ikuskatu eta egunerokoan askotariko egoerak landu behar dituztenean; behintzat, horixe sumatu genuen egin genuen bisitaren batean.

Jakina, ez gara espazio edo neurri fisikoak bakarrik ari. Aitzitik, zerbitzuak eta bulegoak kokatzeko eta espazioa egituratzeko moduak guztiz ezberdina izan behar du ohikoaren aldean, administrazio ikuspegi hutsetik antolatzen baitira.

Administrazioaren eredia lantzen ari garen jardunean eta antzekoetan erabiliz gero, ondorio bakarra da, oso esanguratsua izan arren, giroak ez duela kontuan hartzen lan horren giza eta sentimenduzko alderdia eta ez dela kontuan hartzen halako lekuetan adingabe asko eta asko, haien gurasoak eta senideak eta gizarte arloan desegituratuta dauden herritarrek egoten direla.

Azken batean, lehenik eta behin, oinarrizkoa da instalazioak, batetik, nahikoak izatea Adin Txikikoak Babesteko Atalean lan egiten duten guztiak ondo sartzeko eta, bertetik, langileok egiten duten lanera eta ematen duten laguntzara egokitutakoak izatea, lan giroa abegitsuagoa izateko, haurrak eta haien familiak egoteko leku egokiak eta, oro har, egoerara egokitutakoak izateko eta, azken finean, haurrak babesteari emateko lehentasuna instalazioetan egiten den administrazio lanaren aldean.

Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentua arazoaren jakitun da, eta jakinarazi digu Familia Zuzendaritza Nagusiaren eraikina guztiz berregituratzeko proiektua bideratzen ari dela eta horregatik ez duela hartu orain arte erabakirik gai honi buruz.

Ekipamendua, bitartekoak eta informazio sistemak

Familia Zuzendaritza Nagusiari Adin Txikikoak Babesteko Ataleko informazio sistemei buruz hainbat galdera egin dizkiogu, eta honako hauek izan dira erantzunak.

Erregistroa antolatzeke prozedura formalki ezarrita al dago?

“Haurrak babesteko baliabideren baten bitartez laguntzen ditugun adingabeen erregistroa dugu”.

“Espainiako eta nazioarteko adingabeak adop-tatzeko eta haiek familiartean hartzeko eskatzen duten familien erregistroa dugu”.

Dokumentu guztiak espediente berean erregistratzen al dira?

“Bai”.

Zer neurri hartzen dira isilekotasuna bermatzeko?

“Administrazio teknika profesionaltasuna datuen babesari buruzko araudia betetzeko”.

Ba al da sistema informatikoren bat denbora, bisitak, etab. kontrolatzeko alarmak izateko?

“Bai”.

Erregistro sistemaren bidez ba al da ebaluazioari buruzko adierazleak ateratzerik?

“Adin Txikikoak Babesteko Atala aplikazio informatiko berri bat erabiltzen hasi da berriki, eta aplikazio horrek horretarako bide emanen du”.

Alabaina, Atalaren bulegoak bisitatu ditugu, eta zuzenean ikusi dugunez, espedienteak kudeatu eta artxibatzeke sistema oso oinarrizkoa da, eta, ondorioz, lanaren eraginkortasuna baldintzatzen du, oso zaila dela-eta datu eta informazio jakinak aurkitzea eta denbora eta baliabide asko galtzen direla-eta halakoetan.

Dokumentuen kudeaketa kaskarra da, eskuz egiten delako ia, halako zerbitzuak bitarteko informatiko egokiez hornitzeko atzerapenaren ondorioz bertzerik ez. Izan ere, ordenagailuen erabilera orokortu da, baina oraindik ez dira prestatu agiriak kudeatzeko beharrezko bitarteko informatikoak, sistemak egokiro funtzionatu eta espedienteen jarraipena behar bezala egiteko.

Egungo informazio sistema Access bidezko datu base batean oinarrituta dago, eta beharrezkoa izan ohi da Familia Zuzendaritza Nagusiko informatikariek laguntza eman behar izatea.

Ildo horretan, Adin Txikikoak Babesteko Atalean izan ginenean, hango langileak aplikazio informatiko berri batean trebatzeko ikastaro batean parte hartzen ari ziren; aplikazioaren helburua espedienteak kudeatzea da, baina oraindik ez dago osotasunean erabiltzeko moduan.

Familia Zuzendaritza Nagusiak berak arartekoak eskatutako informazio taulak betetzeko zailtasunak izan dituela onartu du:

“Litekeena da taularen bat hutsik egotea txostenean. Izan ere, informazioa biltzea zaila da batzuetan, dela aplikazio informatikoa ezarri berria delako eta oraindik datuak grabatzen ari garelako, dela programa jakin batzuk ezarri berriak direlako.”

Alde horretatik, arreta ematen du haurrak babesteko sistema hain atzeratuta egotea informatizazio aldetik, haurrik babesgabeenen eskubideen eta bizitzaren oso oinarrizko alderdietan baitu eragina.

Berezik, honako hauek sumatu ditugu:

– Zenbait programaren harira hartzen dituzten adingabeen jarraipena egiteko beharrezko informazioa, elkartzeko guneetan parte hartzen duten adingabeei buruzko informazioa, etab. eguneratuta izateko zailtasunak.

– Bisita erregimena kudeatu eta kontrolatzeko eta bisitetan parte hartzen duten eragileekin harremanetan egoteko zailtasunak eta hori guztia informazio sistemak hobetuz errazteko aukera.

– Adingabeen jarraipena egiteko lanen eta prozesuko fase bakoitzaren gehieneko epearen kontrola automatizatzeko benetako alarma sistemarik eza.

– Informazio sistema zatikatuta egotea, bulegoen arabera egituratuta egotea nagusiki, eta, ondorioz, informazio sistema bikoiztuta egotea eta babestu beharreko adingabeei beraiei buruzko adierazle orokorrak ateratzeko zailtasunak.

– Babes sisteman sartu eta sistematik ateratzen direnak egokiro kontrolatzeko zailtasunak.

Hala ere, ezbairik gabe, antzeman dugun gabezia nagusia adingabeen babesari buruzko informazio sistema osorik ez izatea da, Nafarroan arrisku edo babesgabetasun egoeren maila guztietan dauden adingabeen benetako egoera zein den jakiteko. Izan ere, egungo informazio sistemak ez du kontuan hartzen arrisku egoerei eta babesgabetasun txikiko eta neurrizko babesgabetasun egoerei eta lehen mailako laguntza zerbitzuek eta HNALek adingabeak babesteko egiten duten lanari buruzko informazioa sistematikoki biltzeko garrantzia. Esate baterako, oso esanguratsua da

Iruñeko HNALren oroitidazkiak dakartzan datuak aipatu ere ez egitea.

Honela arrazoitu du Familia Zuzendaritza Nagusiak informaziorik eza:

“Kontuan izan behar da egoera askori buruzko informazioa ez dugula adingabeak babesteko sistemaren esparruko lehen mailako laguntza zerbitzuen eskumenekoak direlako.”

Gure ustez, egoera hau koordinazio arazoak daudelako adierazgarri da, eta arazook konpondu egin behar dira. Alde horretatik, adingabeak babesteari buruzko informazio sistema osoa antolatzeke ardurak, dudarik gabe, Familia Zuzendaritza Nagusiari dagokio, eta, lehen mailako laguntza zerbitzuei informazioa eskatzeaz gain, alor honetako erantzukizun nagusia bere gain hartu ere egin behar du: lehen mailako zerbitzuek adingabeak babesteko neurriak eta haien helburuak finkatu behar ditu eta sistematikoki zer informazio bildu behar den zehaztu behar du, finkatzen dituen politikak kontrolatu eta ebaluatze aldera.

Azkenik, funtsezkoa da aplikazio informatiko berriak isilekotasuna egokiro bermatzea, informazioa zentralizatuz gero, arrisku handiagoa dagoelako datu basean jende asko sartzeko.

Nolanahi ere, jakin badakigu Familia Zuzendaritza Nagusia alor honetan aurrera egiteko bitartekoak bideratzen ari dela azkeneko hilabeteetan: ekipamendua berritu du, espedienteak informatizatu ditu, haiek kudeatzeko sistema berri bat ezarri du eta oinarrizko gizarte zerbitzuekiko koordinazioan eta, bereziki, informazioa biltzeko mekanismoetan aurrera egin du. Horrek ez du erran nahi, alta, oraindik gabeziak ez daudenik eta ahalegina egiten jarraitu behar ez duenik, haiek gainditzeko.

Bertze azpiegitura batzuk

Haur eta Gazteendako Planeko 16. programak, “Azpiegituren garapena” izenekoak, hainbat helburu finkatzen ditu, adingabeak babesteko azpiegiturak sortu edo hobetzeko:

– Babesgabetasun egoeran egoteko arriskuan dauden haurrei eguneko laguntza emateko (eskola orduetatik kanpo eta oporraldietan laguntzeko) eta bigarren mailako prebentzio programak edota familian esku hartzekoak gauzatzeko zentroak sortzea.

– Gaur egungo egoitzak Planak finkatzen dituen printzipioetara eta helburuetara egokitzea, bereziki, haien ezaugarriak dibertsifikatu eta erabiltzaile taldeen beharretara egokitzeari dagokionez.

– Adingabeak hartzeko etxeen sarea osatzea, Adingabeen erantzukizun penala arautzeko urtarri-laren 12ko 5/2000 Lege Organikoak ezartzen dituen eskakizunetara egokitzeko.

Helburuok lortzeko, berriz, askotariko ekime-nak iragartzen ditu:

– Guztira 100 adingaberi eguneko laguntza emateko zentroak eraiki eta hornitzeko gastuen % 80 ere diruz laguntzea, irizpide jakinei jarraiki.

– Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutua-rekin elkarlanean aritzen diren erakundeen men-deko egoitzak berregituratu edota egokitzeko lanen % 80 ere diruz laguntzea.

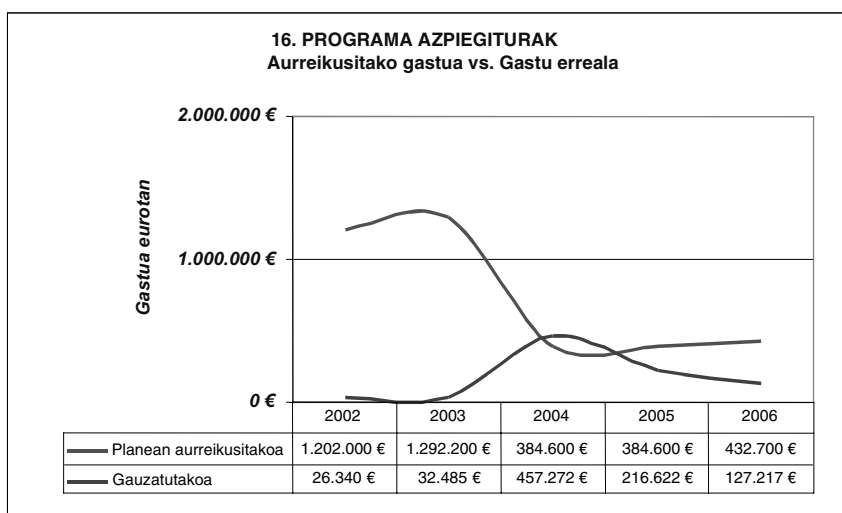
– Epailleek 14 eta 18 urte arteko arau hausle gazteei ezartzen dizkieten neurriak betetzeko egi-

tura modularreko zentro bat eraikitzea, 15 gazte-
rentzakoa, hezkuntza eta lan arloko baliabideetatik hurbil dagoena.

– Aipatu zentroaren ondoan, 14 eta 18 urte arteko adingabeak hartu eta behatzeko zentro bat eraikitzea, 5 adingaberentzakoa.

– Nafarroako Gobernuaren egoitzak Planaren xedapenetara egokitzeko beharrezko lanak egitea.

Honako grafiko honek erakusten duenez, orain arte egindako ahalegin ekonomikoa ez da izan Planak finkatzen duen aurrekontuaren parekoa. Ildo horretan, nabarmentzekoa da, ezinbestekoa dela-eta, epailleek ebazten dituzten neurriak betearazteko zentroaren eraikuntza atzeratu egin dela; hala ere, aurreiazko zuzemenak (proiektua egitea, etab.) abian dira jada.

7. LEHEN MAILAKO PREBENTZIOA ETA ESKU-HARTZEA

7.1. LEHEN MAILAKO PREBENTZIOA

7.1.1. Esparru teorikoa

Alor honetan prebentzioaz mintzatzen garenean, lehenik eta behin, lehen mailako prebentzioa eta bigarren mailako prebentzioa bereizi beharrean gaude.

Nafarroako Foru Komunitatean Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planak ezartzen duenarekin bat, lehen mailako prebentzioa komunitatearen eta familien bizi kalitatea hobetzeko neurri eta ekimen orok, gizarteak haurrak ondo tratatzeko jarrerak eta baldintzak sustatzekoak eta abarrek eratzen dute.

Bigarren mailako prebentzioa, berriz, hurrei ematen dieten tratuan eta babesean eragin negatiboa duten arazoak edo egoerak jasaten dituzten familiak laguntzeko neurriek osatzen dute.

Ildo horretan, haurrak babesteko prebentzioa bi alderdik osatzen dute:

– Bata (lehen mailako prebentzioa) egiturazkoa da, eta Nafarroako Gobernuako departamentu guztiek, udalek beraiek eta Nafarroako gainerako toki erakundeek osatzen dute, helburua komunitatearen eta familien bizi kalitatea hobetzea eta gizarteak haurrak ondo tratatzeko jarrerak eta baldintzak sustatzea den aldetik.

– Bestea (bigarren mailako prebentzioa) egoera arriskutsuei eta maila guztietako arazoei aurre egitekoa da, eta babes sarearen beraren ardura da.

Jakina, bi horiek dira haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko modurik eraginkorrenak, eta, horrenbestez, botere publikoek alor honetan egiten duten lanaren lehentasunezko helburu izan behar dute; izan ere, arazoa sortu aurretik esku hartzea eraginkorragoa izan ohi da arazoa sortu ondoren egoera lehengoratu edo konpontzeko neurriak hartzea baino.

Azken urteetan bai erakunde publikoek, bai komunitatearekin lan egiten duten gainerako erakundeek haurrak babestearekin zerikusia duten esparru guztietan izandako esperientziaren kariatara, hainbat gogoeta ondoriozta daitezke:

1. Haurrak babestea ziurtatzeak zuzeneko lotura du prebentzio sistemarekin. Izan ere, arrisku egoerak antzematea, haiei garaiz aurre egitea eta haurren babesari kalte egiten dioten arazo ez bihurtzea erabil ditzakegun baliabideen (giza baliabideen, baliabide materialen, baliabide teknikoan,

baliabide sozialen, arauzko baliabideen...) eta haien ahalmenaren arabera da.

2. Egiturazko aldetik, ama edo aita izaten laguntzea babesaren gako ardatzetako bat da: halakorik egin gabe, laguntza ez da batere eragingarria. Izan ere, etxebizitza eta lanpostu bat eskuratu eta, haiei esker, seme-alabak zaindu eta hezi ahala ez ziurtatzea da arrisku eta babesgabetasun egoera gehien eragilea.

3. Babes sistemaren bi alderdien indarra eta prebentzio ahalmena familian, eskolan eta komunitatean 12 urtetik beherako hurrekin egiten den heziketa lanean oinarritzen da, eta prebentzioa 12 urtetik 16 urtera arteko nerabeekin lantzea prebentzioa haurrak direnean landuz gero bakarrik da posible; behin 12 urte bete eta gero, nerabeek beraiek izan behar dute prebentzio prozesuen subjektu aktibo, eta, hortaz, prebentzioa gizarte heziketan parte hartzeko prozesuen inguruan ardatzu behar da.

4. Prebentzio lanaren egonkortasuna familiartean, eskolan eta komunitatean –auzokoekin, adiskideekin, bizilagunekin...– egin beharreko gizarte eta heziketa lan sistemikoan oinarritzen da. Lan sistemiko hori komunitatearen esparruan egin behar da, honela:

– Haurrengandik hurbil dauden zerbitzu publikoek (ikastetxeek, osasun etxeek eta oinarritzko gizarte zerbitzuek) sarean lan eginez eta haiek auzoetako eta udalerrietako gizarte sareekin koordinatuz.

– Familia eta auzo elkarteek haurrak laguntzen parte har dezaten bultzatuz. Alde horretatik, “bultzatzea” zera da:

- Erakundeek elkarlana eta baliabideak (baliabide materialak eta teknikoak eta lokalak) eskaintzea eta haiekin etengabe harremanetan egotea.

- Haurrak laguntzeko auzo eta familia elkarteak eta taldeak sor daitezen bideratu eta sustatzea.

- Prebentzio ahalmena dutela ikusten bada, auzo eta familia elkarteek sortzen dituzten baliabide teknikoak eta lanpostuak erakundearen sistemaren barneratzea.

5. Prebentzioaren aldetik, erakundeek kontrolatu behar dute familiek adingabeak babesteko eginkizuna betetzen duela eta, neurri berean, zerbitzu publikoek haiekin elkarlanean aritu behar dute gizarte eta heziketa arloan. Familiak zorrotzasunez kontrolatuz gero, bat eginik lan egiteko guneak izan gabe, babesgabetasuna larriagotu egiten da. Horregatik, familiekin gizarte eta heziketa arloan egiten den prebentzio lana gizarte heziketan parte

hartzeko prozesu motibatzaileetan barneratu behar da, guraso izateko gaitasuna lantzen laguntzeko; hau da, ez da bakartuta edo irizpide tekniko hutsei jarraiki egin behar. Izan ere, ikuspegi hori erabiliz gero, ahalegin handia eta baliabide asko behar dira, eta, gainera, argi ikusi da ez dela eraginkorra; guraso eskolak dira adibiderik argienetako bat.

6. Haurren babesgabetasunari aurrea hartzeak proiektu estrategikoa izan behar du gizarte moderno eta aurreratu orotan, bai talde eta sare zibilen ikuspegitik eta bai ordezkari politikoenetik. Haurrak ondo tratatzearen alde egin eta horixe egiteak markatzen dute erakundeen eta herritarren maila etikoa eta gizatasun maila. Alde horretatik, babesgabetasunari modu eraginkorrean aurrea hartzeko giltzarria haurrekin halako harremana izatea da, oinarria ez da behar materialei erantzutea bakarrik. Oinarriak autonomia, erantzukizuna, askatasuna eta elkartasuna ikasteko bide ematen duten harreman pertsonalak izatea ere izan behar du, eta halako harremanak izatea familiarekin, gizartearekin eta erakundeekin; horrek izan behar du oinarri nagusia. Harremanetan ez bada erabiltzen estrategia hori, prebentzio politikak gutxienekoak izanen dira eta "babesgabetasun mantendua" ezarriko dute, zerikusi handiagoa duena ordena publikoekin gizarte ongizatearekin baino.

Bestalde, hutsegite handia litzateke pentsatzea babesgabetasun egoerek ez dutela loturarik elkarren artean eta adingabe taldeek ere ez dutela harremanik. Inola ere ez. Gure gizartean badira gizarteratzeko ibilbide oso-oso argiak (familia egituratua – eskolan arrakasta izatea – prestakuntza profesionala – lana edo norik bere familia izatea...), baina, era berean, badira gizartetik kanpo geratzeko ibilbide oso-oso argiak ere (familiarik izan ez edo desegituratua izatea – eskolan arazoak izan edo porrot egitea – erakunderen batean sartzea – delitugintza – erakunderen batean berriz sartzea – delitugintzan berriz erortzea...).

Ez da arraroa gaur eskolatik kanpo edo harrera etxe batean dagoen adingabea barnealdian egotea bihar eta, hilabete batzuen buruan, aparteko babesgabetasun egoeran egotea berriro ere. Horregatik, oso garrantzitsua da, ikuspegi orokorra izateko, zerbitzuen artean koordinazioa lortzea eta adingabeen ibilbidearen jarraipena egitea gizarteratu egiten diren bitartean.

7.1.2. Egungo egoera

Nafarroako Foru Komunitatean Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planak hainbat helburu finkatzen ditu 3. programaren ("Sentsi-

bilizazioa eta lehen mailako prebentzioa" izenekoaren) esparruan, hala nola, honako hauek:

1. Zailtasun sozialak sortzea dakarten egoera sozialak, jarrerak, gizartearekin eta familiarekin harremanetan egoteko moduak, harreman ekonomikoak... hobetzea.

2. Komunitateko haurren bizi kalitatea eta ematen dieten laguntza eta babesa hobetzea.

3. Bai hurrek eta bai gazteek zailtasun gutxiago izatea.

4. Hurrek eta gazteen aisialdia beren garapen eta gizarteratze beharretara egokituta erabil dezaten bultzatzea.

5. Hurrek eta gazteak (batez ere, gizarteratze arloan gabezia gehien dutenak) gizarteratu eta komunitatean barnera daitezen eta gizartean eta komunitatean parte har dezaten bultzatzea.

Horretarako, hainbat neurri edo ekimen proposatzen ditu, zehatz-mehatz, honako hauek:

1. Zailtasun sozialen (esate baterako, nerabeak haurdun geratzearen, drogazaletasunaren edo alkohol gehiegi edatearen, pobreziaren, bazterketaren eta abarren) ondorioz sortzen diren arazo pertsonalak, familiarrekoak eta sozialak konpontzeko egungo programak mantendu eta sustatzea eta Foru Komunitate osora hedatzen direla ziurtatzea.

2. Helduentzako programa espezifikoak prestatzea haurren (bereziki, 0tik 3 urtera bitarteko) beharrei buruz.

3. Gurasoak haurren eta gazteen beharretan eta heziketa estrategietan trebatzeko programa espezifikoak mantendu eta prestatzea eta egoera psikologiko edo sozial arriskutsuan dauden gurasoek haietan parte hartzea.

4. Arrisku egoeran dauden hurrek eta gazteek aisialdiko prebentzio programa eta jarduerak gizarteratzaileetan parte hartzea.

5. Eskolan eta eskolatik kanpo, tolerantzia, bizikidetzeta eta gatazkak indarkeriaren bitartez ez konpontzea sustatzen duten programak eta jarduerak antolatzea haurrentzat eta gazteentzat.

6. Lehen mailako prebentzio proiektuak dinamizatzea komunitatean, auzoetako, herrietako eta ibarretako elkarteek osatzen dituzten gizarte sareekin elkarlanean.

7. Hurrek eta gazteak partaidetzan eta elkartasunean hezteko programak eta jarduerak egitea komunitateetan.

8. Hurrek eta gazteek elkarrekin sor ditzaten bultzatzea, gizarte lankidetzak, elkar laguntzea eta elkartasuna sustatzen baitute.

Azkenik, helburuok zenbateraino lortzen diren ebaluatzeko, honako adierazle hauek zehazten ditu:

1. Nafarroako Foru Komunitateko lehen mailako prebentzio programen kopurua eta estaldura.

2. Lehen mailako prebentzio programa berrien kopurua eta estaldura.

3. Lehen mailako gizarte zerbitzuei eta haurrak babesteko zerbitzu espezializatuak helarazten dizkieten zailtasun sozialeko kasuen kopuruak pixkana-pixkana behera egitea.

4. Haurren bizi kalitateari buruzko adierazle orokorrak pixkana-pixkana hobetzea.

Planak proposatzen dituen neurriekin, helburuekin eta adierazleekin bat alor honetan zer lan

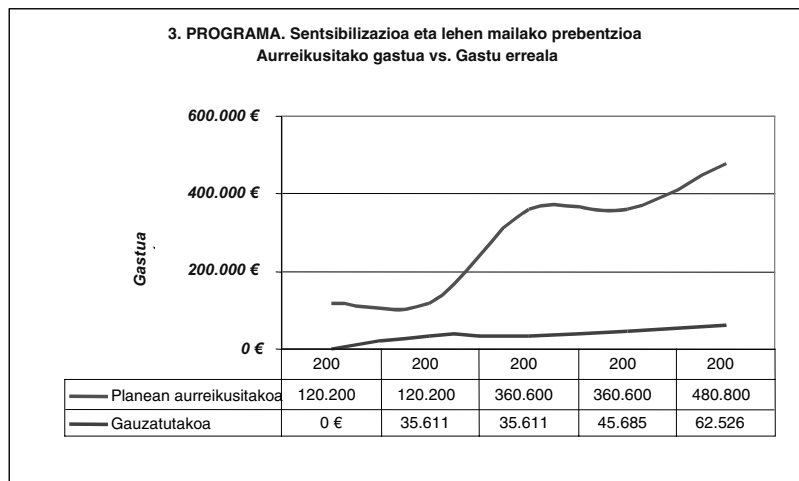
egin den ikusteko, alde batera utziko dugu haurrak babesteko zerbitzu espezializatuak lantzen dituzten kasuen kopuruaren bilakaera –aurreko ataletan erran dugun bezala, gora egiten ari da– eta Euskal Herriko Unibertsitateko lantalde teknikoak egindako txosten bateko datuak erabiliko ditugu. Txostena Plana –zehatz-mehatz, Plana 2003an eta 2004an– ebaluatzeko egin zuen, eta 2005. urteko lehenengo hiru hilabeteetan aurkeztu; Familia Zuzendaritza Nagusiaren 2004. urteko oroitidazkiak ere badakar hark emandako daturik.

2002., 2003. eta 2004. urteei buruzkoa da, eta orduan lehen mailako prebentzio jardura egituren bat antolatu zuten udalerrak aipatzen ditu; hain zuzen, jardura egituratutzat du idatzizko plangintzari jarraitzen zaiona eta astean behin eta, gutxienez, hilabetez edo hamabost egunean edo hilabetean behin eta, gutxienez, lau hilabetez antolatzen dena.

LEHEN MAILAKO GIZARTE ZERBITZUAK

Jardura egituratua honako hau lortzeko antolatzen duten lehen mailako gizarte zerbitzuak	2003		2003		2004	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
Agingabeen osasun afektiboa eta sexu osasuna sustatzea	7	19	8	12	14	30
Guraso eskolak sortu eta sustatzea	7	19	6	12	8	17
Komunitateari tratu txarren kontzientzia harraraztea	0	0	0	0	4	9
Hurrek eta nerabeek ludoteketan eta aisialdiko elkarrekin parte har dezaten bultzatzea	9	25	17	35	12	26
Tolerantzia, bizikidetzak, parte hartzea eta elkartasuna sustatzea	-	-	4	8	10	21
Lehen mailako prebentzioa	4	11	4	8	7	15
GUZTIRA	36	100	49	100	47	100

Orobat, Planeko 3. programak, "Sentsibilizazioa eta lehen mailako prebentzioa" izenekoak ezarritako aurrekontua eta horretarako gastatutakoa erka ditzakegu, Familia Zuzendaritza Nagusiak emandako informazioa erabiliz.

Bestalde, Familia Zuzendaritza Nagusiak diru-laguntzak ematen dizkie hainbat erakunderi, babes jarduerak abian jarri eta susta ditzaten, eta batzuk prebentzioaren alorrean ere jarduten dira.

ERAKUNDEEK BABES JARDUERAK ABIAN JARRI
ETA SUSTATZEKO DIRU-LAGUNTZAK

	2004	2005
Lantxotegi elkarteak	64.262	59.090
Haritz Berri baserri eskola	121.272	121.602
El Castillo lantegi eskola	31.088	62.868
Etxabakoitz lantegi eskola	83.805	109.157
San Adrián gune aktiboa	11.238	14.247
Lagundu Arakil elkarteak	8.594	9.000
Suspertu programa (Proyecto Hombre Navarra fundazioa)	30.051	30.052
Bidare	15.778	
Modulu berriak (Hezkuntza)	51.821	
SEI elkarteak		7.500
Elizbarrutiko Idazkaritza		4.862
GUZTIRA	417.909	418.378

7.1.3. Hobetu beharrekoak

Gizarte zerbitzuek eginkizun esanguratsuak dituzte informazio, trebakuntza eta protokolizazio arloan, baina ez dira hartzen denborazko baliabide edo baliabide ekonomikotzat eta, hortaz, ez dira hartzen abiapuntutzat. Aitzitik, laguntzen kudeatzailatzat hartzen dira, eta haien eginkizuna esku hartzea da nagusiki. Eskumen aldetik, egiteko esanguratsua dute lehen mailako prebentzio programetan eta jardueretan, baina, egia erran, haien egiteko nagusia ez da babesgabetasun eta arrisku egoerak antzematea eta haiei aurrea hartzea. Izan ere, oro har, bi arazo daude horretarako: neurri batean bakarrik aritzen dira haurren esparruan eta ez daude behar bezain espezializatuta.

Prebentzioa funtzio nagusietako bat den neurrian –arrakasta badu, ez da beharrezkoa haren ondoren esku hartzea–, lehen mailako edo oinarritzko gizarte zerbitzuek lehen mailako prebentzian jarri behar dute arreta (arrisku faktorerik antzeman ez arren, halakorik sor ez dadin saiatu behar dute), baita, jakina, bigarren mailakoan ere (babesgabetasuna eragiten duten arrisku faktoreak daudenean, esku hartu egin behar dute). Horretarako, zera egin beharko lukete:

- Trebakuntza programak antolatu guraso guztientzat.
- Laguntza programak antolatu guraso berrientzat, batik bat, seme-alabak gaizki tratatzeko arriskuan daudentzat.
- Hasiera batetik screening jarduera jarraituak antolatzea (haur guztientzako jardueretan arriskuan dauden haurrak aukeratzea).
- Haur guztiei eta senideei osasun fisikoaren eta adimen osasunaren alorreko zerbitzuak ematea.
- Gaizki tratatzen dituzten adingabeentzako programa terapeutikoak antolatzea.
- Haur eta gazte guztiak abilezia sozialetan (hala nola, gatazken konponketan) trebatzea.
- Estresatuta dauden gurasoentzako autolaguntza taldeak eta laguntza sistemak osatzea.
- Zuzeneko laguntza, prestakuntza, etab. zerbitzuak.

Fase honetan, funtsezkoa da, gainera, oinarritzko bertze zerbitzuekin (osasun etxeekin, ikastetxeekin, haur eskolekin...), zerbitzu espezializatuekin eta elkarrekin sarean lan egiteko sistema ezartzea, eta baita gizarteak haurrak laguntzeko elkarrekin eta auzo eta familia elkarrekin parte hartu egin dezan bultzatzea.

7.2. BABESGABETASUN ETA ARRISKU EGOERAK GARAIZ ANTZEMATEA ETA OINARRIZKO GIZARTE ZERBITZUEI JAKINARAZTEA

7.2.1. Esparru teorikoa

Zailtasun sozialak dituzten adingabeen inguruan esku hartzeko, oinarritzkoa da alde aurretik haiek antzematea, alegia, inor ohartzea adingabeek zailtasun sozialak dituztela. Zailtasunak lehenbailehen antzematea funtsezkoa da haurren oinarritzko beharrei erantzuteari uzten diotenetik esku hartzeko eta, hartara, haiei kalte fisiko moral edo handiagorik ez egiteko.

Lehen faseko zailtasunak babesgabetasun egoera gehienek berezkoak dira: familiarrean jazozen dira eta adingabeek ez dute zuzenean eskatzen laguntza. Hori dela-eta, egoerak garaiz antzematea, arazoa sortu eta berehala identifikatzea oinarritzkoa da lehenbailehen esku hartzen hasteko, finkatutako helburuak lortu eta azkenean lortzen diren emaitzak hobetzearren; funtsean, azkenean lortu beharreko emaitzak dira egoera ez larritzea eta egoerak ez egitea hain okerrera, ia ezinezkoa da komunitatearen baliabideak erabiliz konpontzea eta adingabeak familiarengandik bereizi behar dira.

Onartu beharra dago ezinezkoa dela halako egoera guztiak antzematea, eta, horregatik, ezinezkoa da zenbatetan gertatzen diren zehaztea. Alde horretatik, alor honetako kalkuluek diotenez, antzemanen diren egoerak kasu guztien % 30 eta % 35 artean bertzerik ez dira; tasa, ordea, ezberdina da egoera motaren arabera.

Nafarroako Gobernuak, Gizarte Ongizate, Kiroi eta Gazteria Departamentuaren bitartez, Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburua prestatu du, eta datuok bildu ditu. Haurren aurkako tratu txarren eta abandonuen kuantitateari eta ehunekoei buruzko azterketekin bat, adierazten dute “izozmendiaren tontorra” osatzen duten egoeretan bakarrik esku hartzen dela eta haren azpian eza-gutu egiten ez diren kasu asko eta asko daudela, eta, antzeman arren, jakinarazi egiten ez diren berte zenbait.

Gainera, Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planak berak aipatzen duenez, kon-tuan izan beharra dago detekzioa lerratuta dagoela neurri batean, alegia, antzemanen diren kasu gehienak bazterreko pertsonenak edo arazo psikologiko edo sozial erantsiren bat dutenenak direla. Horregatik guztiagatik, erraza da ulertzen zergatik duen hain eragin handia kasu eta egoera guztiak antzeman eta jakinarazteak esku hartu eta adingabeak babesteko.

Alde horretatik, nabarmentzekoa da Adingabeen babes juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoko 13. artikulua eta baita Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeko 4.3. artikulua halako kasu edo egoerak jakinarazi edo salatzeko betebeharrak ezartzen dutela. Hain zuzen ere, zera xedatzen dute: "Pertsona edo agintari orok, eta, bereziki, beren lanbide edo eginkizunengatik adingabeei loturik dauden horiek, adingabe baten arrisku egoera bat edo ustezko geriza-gabetasuna antzematen badute (...), agintari eskudunei edo kargudunik hurbilenei horren berri emanen diete".

Alabaina, askotan, zaila izaten da familiak, profesionalek eta, oro har, herritarrek halako egoera edo kasuak jakinarazi edo haiez ohartaraz dezaten; izan ere, familiaratean edo adingabeen etxean bertan jazotzen dira, eta, gainera, ezjakintasuna dago haurren aurkako tratu txarrei eta abandonuei, kasurik ezkutukoenei buruzko adierazleei eta

haien mugei buruz, baita oharkabetasuna ere halako egoerak salatzeko betebeharrari buruz edo, zergatik ez, beldurra salaketaren ondorioak direla eta.

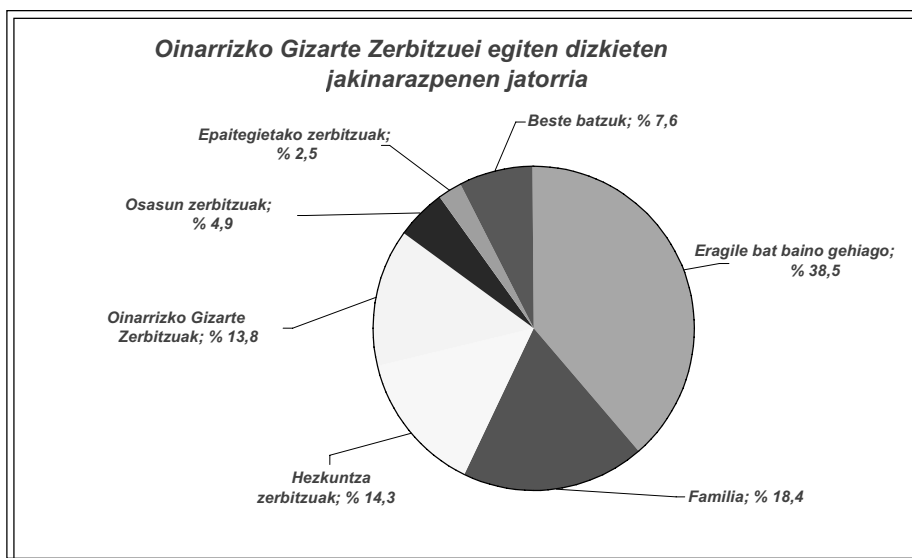
Horrengatik, beharrezkoa da lankidetzak bideak eta egoerak bideratzeko bitarteko egokiak ezartzea, komunitateko laguntza zerbitzuek halakoetan modu eraginkorrean esku hartzeko, eta, horretarako, lehenik eta behin, eragile guztiek lehenengo fasean dagokien erantzukizuna hartu behar dute beren gain ezinbestean, eta halako egoeren berri dutenean zer egin behar duten azaldu eta irakatsi behar zaie.

Honako taula hauek 2003. eta 2004. urteei buruzkoak dira, eta, haietan ikusten denez, familiarean eta haurren esparruan lan egiten duten komunitateko zerbitzuek eta sektoretako eragileek jakinarazten dizkieten halako babesgabetasun eta arrisku egoerak lehen mailako gizarte zerbitzuei eta adingabeak babesteko Familia Zuzendaritza Nagusiko zerbitzuei.

OINARRIZKO GIZARTE ZERBITZUEI EGITEN DIZKIETEN JAKINARAZPENAK, EGILEAREN ARABERA

2003. eta 2004. urteak

Lehen mailako gizarte zerbitzuei egiten dizkieten jakinarazpenen egileak	%	Kasuen kop.
Eragile bat baino gehiago	38,5	814
Familia	18,4	389
Hezkuntza zerbitzuak	14,3	302
Oinarrizko gizarte zerbitzuak	13,8	292
Osasun zerbitzuak	4,9	104
Bertze batzuk	3,9	82
Epaitegietako zerbitzuak	2,5	53
Banakoak	1,8	38
Larrialdietako eta Poliziako zerbitzuak	1,5	32
Gizarte eta komunitate eragileak	0,4	8
GUZTIRA	100,0	2.115

Azken batean, babesgabetasun eta arrisku egoerak garaiz antzematea ez da zerbitzu edo sektore bakarraren egiteko edo ardura espezifikoa; aitzitik, haurrekin harremanetan dauden pertsona guztiek hartu behar dute parte eginkizun garrantzitsu honetan. Alde horretatik, nabarmentzekoa da, oro har, komunitateko zerbitzu eta eragile guztiek parte hartzen dutela, baita epaitegietako eta Poliziako zerbitzuak, eta jakinarazpen asko adingabeen familiarakoek egiten dituztela, baina argi eta garbi dago, haurrekin harreman handiagoa dutela-eta, hezkuntza eta osasun zerbitzuei dagokiela alor honetan lan gehien egitea eta, hortaz, zerbitzuotako profesionalak dagokiela, nork bere eskumenen esparruan, prebentzio lan esanguratsu hau egitea.

Aurreko tauletan nabarmenduta ageri dira zerbitzuok, baina, oraindik, egiten dituzten jakinarazpenen ehunekoa ez dator bat haurrekin oro har duten harremanarekin eta ematen dieten laguntzarekin.

Alde batetik, osasun arloan, tratu txar fisikoaren kasuak antzemateaz gain, bestelako babesgabetasun jarrerak eta egoerak oharkabean ez jazotzeko, beharrezkoa da alor horretako profesionalak gai jakin honetan trebatzea, babesgabetasun egoera baten hasieratzat har daitezkeen zantzuak edo jarrerak bereizteko gauza izan eta erne ibil daitezzen.

Bertze alde batetik, gauza bera erran daiteke hezkuntza arloaz. Halere, alor honetan, babesgabetasun egoerak adierazten dituzten zantzuak berri izateko zailtasun erantsiaz gain, ezjakintasuna ere bada sarri egoerok ebaluatu eta haiei aurre egiteko arduradunei gertatzen dena jakinarazteko prozedurei edo bideei buruz.

Nolanahi ere, eragileok babesgabetasun eta arrisku egoerak antzemateko lehenengo fase honetan parte hartzeko, beharrezkoa da antzematen diren egoerei azkar eta modu eraginkorrean erantzuten dien sistema bat ezartzea. Izan ere, haien eskaerei behar bezala erantzuten ez bazaie eta egoerarik larrienen baina ez bazaie laguntzen, baliabideak eta profesionalak eskasak direlakoan eta egoera guztiak ikertzeko nahikoak ez direlakoan, argi eta garbi dago litekeena dela etsipena piztea haien artean, eta motibazioa galtzea, eta, ondorioz, antzematen dituzten egoerak behar bezainbatean ez salatzea.

Ildo berean, sistemak ondo funtzionatzea (hots, profesionalak zinez eta modu aktiboan parte hartzea arrisku egoerei aurre hartzen eta aurre egiten) prozeduraren ondoko faseetan profesionalak ematen duten laguntzaren zinezko eragina zenbaterainokoa izan den eta, isilekotasun printzipioa errespetatu beharrak ezartzen dituen mugen barruan betiere, egoeraren bilakaeraren berri jakitearen araberakoa ere bada. Babes sare espezializatuak ezin du behar bezainbatean egin feedback lan hori, baina funtsezkoa da sektore horietako profesionalak motibatzeak; hala ere, gaur egun, gure sistemak ez du merezi adina balioesten haren garrantzia.

Gainera, bi sektoreok (osasun eta hezkuntza arloak) ez dira garrantzitsuak babesgabetasun egoerak garaiz antzemateko soilik. Aitzitik, lehen mailako gizarte zerbitzuak antzematen diren egoerak ikertu eta ebaluatzeko erabiltzen dituzten informazio iturrietako datuek eta adierazleek diotenez, egoerak antzeman eta ondorengo fasean ere jarraitu behar dute lanean, hain zuzen ere, eskolari

eta osasun etxeei galdetzen dietelako gehien eskura dagoen informazioa osatzeko.

Bestalde, nabarmentzekoa da oinarrizko gizarte zerbitzuen lana. Izan ere, haiek dute jakinarazpenen eta antzematen diren egoeren berri lehenengo eta, gainera, haiek dira, beharrezkoa denean, kasuak Familia Zuzendaritza Nagusiko Adin Txikikoak Babesteko Atalari helarazteko iturri nagusia.

Zehatz-mehatz, oinarrizko gizarte zerbitzuen alorrean sortu den Harrera eta Orientabide Sozialerako Programaren bidez egiten dute hori, haren berezko helburuetako bat jakinarazpenok hartu eta behar bezala bideratzen laguntzea baita. Horretarako, jakinarazpenak hartzeaz gain, sustapen lan handia ere egin behar dute, komunitatean, oro har, eta komunitatearekin lan egiten duten profesionalekin, zailtasunak txikiagotzeko, herritarrei haien berri eman eta kontzientzia harrarazteko kanpainen bidez eta, antzematen diren egoeren berri ematea errazagoa izan dadin, lurralde bereko zerbitzuak bildu eta elkar koordinatzeko guneen bidez.

Lehen erran bezala, kontuan izan beharra dago abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeak, adingabeak babesteko esparru juridikoa, administrazioak babesgabetasun eta arrisku egoerei aurrea hartzeko eta adingabeen eskubideak babesteko neurriak eta ekimenak eta administrazio publikoek eremu honetan dituzten eskumenak ezartzen dituenen, toki erakundeei egokitzen diela oinarrizko gizarte zerbitzuak eta familiak laguntzeko gizarte zerbitzu espezializatuak sortu eta kudeatzea; horretarako, bitartekoak eskaini behar dizkiete, ingurunea hobetzeko eta adingabeen oinarrizko beharrei erantzuteko, xedea baita adingabeak familiarengandik ez bereiztea edo, behin bereizketa erabaki eta gero, familiarekin itzultzea.

Alde horretatik, oinarrizko gizarte zerbitzuak eta Iruñeko auzo unitateak ez dira haurrak babesteko zerbitzu espezializatuak, baina, aurreko datuek erakutsi dutenez, komunitateak erreferente publiko eta erakundeen esparruko erreferentetzat hartu behar ditu, gizarte zerbitzuen sisteman sartzeko atea baitira: haurrengandik eta haien familiarengandik eta ingurune sozialetik hurbilen dagoen maila.

Oinarrizko zerbitzuon esparruan, Harrera eta Orientabide Sozialerako Programa arduratzen da oro har haurren eta nerabeen eskubideak sustatzeaz eta haiek lagundu eta babesteaz. Honako jarduera hauek osatzen dute Programa haurrei dagokienez:

Talde edo komunitatearen baitan

- Zer lekutan edo auzotan lan egiten duten, zerbitzuek bertako egoeraren berri izatea: tokian tokiko ezaugarrien berri jakitea, herritarrenena, zer baliabide formal eta ez-formal dituzten jakitea, harreman pertsonalak nolakoak diren, zer adingabe talde dauden, zer biltoki dauden, zer hornigai eta zer gabezia dituzten...

- Haurren babesgabetasuna eta jarrera antisoziala eragiten duten testuinguruak (inguruneak, bizi baldintzak, beharrak, arrisku egoerak, berdintasunik eza...) antzematea.

- Zailtasun sozialei aurrea hartzea.

- Komunitatea haurren inguruan kezkatzera bultzatzea.

- Komunitateari haur talde bereziki babesgabeen eta haurren artean antzematen dituzten arazo- en kontzientzia harraraztea.

- Sarean lan egiten duten bertze profesional batzuei (osasun etxeetako pediatrei eta gizarte langileei, ikastetxeetako orientatzaileei eta tutoreei eta abarri) kontzientzia harraraztea, noizean behin haurren eta nerabeen zailtasunetan esku hartzeko informazio saioak eta biltzarrak antolatuz.

- Gurasoei kontzientzia harraraztea, gurasoen elkarrekin, guraso eskoletan, elkarrekin, komunitateko taldeetan... solasaldiak antolatuz.

- Adingabeek eta hain familiek bat egin eta parte hartzeko guneak sor daitezen bultzatzea.

- Lehen mailako prebentzio programak lantzea, arazo psikologikoak eta sozialak ez sortu eta, hartara, zailtasun sozialak edo gatazkak ez pizteko: drogazaletasuna, nerabezeroan haurdun gelditzea, pobrezia, eskolara ez joatea, etab.

- Dauden tokietan, HNALekin elkarlanean, bigarren mailako prebentzio programak lantzea, familiekin (gurasoekin, tutoreekin eta abarrekin) eta babesgabe gelditzeko edo delituren bat egiteko arriskuan dauden haurrekin eta gazteekin.

- Haurrak laguntzeko baliabideak, zerbitzuak eta laguntzak (lehenik, laguntza edo orientabidea eskatzeko tokiko erreferentea den aldetik, Programa bera) ezagutaraztea.

- Sareko baliabide formalak eta ez-formalak koordinatuta erabiltzeko laguntza teknikoak.

Iruñean, lantaldeek Haurrak Babesteko Komunitateko Lantaldearekin bat antolatzen dituzte ekimen horiek guztiak, eta, plangintza egiteko, Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldearen laguntza eta aholkularitza teknikoak izaten dute.

Banakoaren eta familiaren baitan

- Haurren arrisku eta babesgabetasun egoerei aurrea hartzea eta haiek antzematea.

- Larrialdietan lagundu eta berehalako babes neurriak hartzea eta, beharrezkoa bada, HNALri edo Familia Zuzendaritza Nagusiari aholkularitza eta laguntza teknikoa eskatzea horretarako.

- Arrisku edo babesgabetasun txikiko egoerak ikertu eta ebaluatzea eta halakoetan plangintza egin eta esku hartzea.

- Adingabeen oinarrizko beharrei erantzun egiten zaiela ziurtatzea.

- Tokian tokiko gizarte arloko eta haurrak babesteko baliabideei laguntza eskatzea.

- Aldaketa prozesuak bultzatzeko edo haiei bide emateko motibatzea.

- Familia egituratzen eta harremanak izaten laguntzea.

- Gurasoak guraso izaten trebatzea, eskatu egiten badute.

- Ekonomia eta etxea antolatzen laguntzea.

- Beharrezkoa bada, adingabeak babesteko neurriak hartzea.

- Sareko baliabideak koordinatu eta laguntzea.

- Babesgabetasun neurritzeko edo larriko egoerak ikertu eta hasiera batean ebaluatzea eta lantalde espezializatuengana bideratzea. Lantalde espezializatuarekin elkarlanean aritzea, adingabeak babesteko sareko bertz bide bat baita.

- Babesgabetasun larriko egoerek adingabeen aurka delituren bat egitea badakarte, egoerok agintari eskudunen aurrean salatzea.

- Beharrezkoa bada, familia talde jakin batzuen erreferentziatzko jarraipena egitea.

Prestakuntza eta informazioa

- Gizarte zerbitzuetako eta auzo unitateetako profesionalak trebatu eta informatzea, bai Harrera eta Orientabide Sozialerako Programan, bai Beren Kabuz Moldatzeko Zailtasunak dituzten Pertsonak Laguntzeko Programan dabiltzanak, zailtasun sozialak dituzten haurrak bi horien esparruan lagundu baitaitezke, bai lehen mailan eta bai larrialdietan; eta prestakuntza hori haurrak babesteko komunitateko lantaldeetako eta HNA-Letako teknikarien prestakuntzaren parekoa izatea.

Ebaluazio jarraitua egitea, baina banakoen eta familien baitan eta bai talde edo komunitatearen baitan

- Lanean antzematen diren beharrak aztertu eta analizatzea, baliabide, laguntza edota zerbitzu berriak proposatu eta zailtasun sozialak dituzten haurren babesgabetasun eta arrisku egoeretan prebentzio, detekzio eta esku-hartze lana errazago egiteko.

Honako hauek har daitezke fase honetan esku hartzearen onuraduntzat:

- Haurrak, oro har, eta haien familiak.

- Familian eta ingurune sozialean zailtasunak dituztela-eta, babesgabetasun txikiko egoeran edo arrisku egoeran dauden haurrak eta nerabeak.

- Adingabeak, sexu abusuak egin dizkieten, eraso egin dieten, gaizki edo zabarkeriaz tratatu dituzten edo abandonatu egin dituzten susmoa denean eta haien osasuna edota oinarrizko segurtasuna larriki eta zuzenean arriskuan dagoenean –orduan, berehala esku hartu behar da–.

7.2.2. Egungo egoera

Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planak dioenez, sortu zenean (2000n) jotzen zen arrisku egoerak, oro har, gutxitan eta berandu antzematen zirela, eta nabarmentzen du orduan oso programa gutxi lantzen zirela profesionalen eta, oro har, herritarren artean, egoerok goiz antzematea bultzatzeko, eta ez zegoela ia batere protokolorik lehen mailako laguntza zerbitzuek egoera horiek oinarrizko gizarte zerbitzuei jakinarazteko.

Nafarroako Gobernuak, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuaren bitartez, Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburua prestatu du, eta, nolabait, haurren ingurunean esku hartzeko lehen faseetako hutsuneak bete ditu, garrantzitsuak diren bertze batzuek gain.

Hartara, erran daiteke badaukagula dokumentu bat, Departamentuaren beraren hitzetan, profesional guztiek (Adin Txikikoak Babesteko Atalak, lehen mailako gizarte zerbitzuek, egoitzetako zerbitzuek, lehen mailako sarea osatzen duten programek eta familian esku hartzeko sare espezializatua eratzen dutenek) irizpide komunei eta prozedura formalizatuei jarraiki lan egiteko.

Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planaren esparruan eskuliburu bat prestatzearen aldeko ekimena, nolabait, Nafarroako Gobernuak babes zerbitzuak, lehen mailako gizarte zerbitzuak eta bertze babes sistema batzuk (hez-

kuntza, osasuna, Fiskaltza, epaileak eta Polizia) koordinatzeko programak osatu du, eta haren oinarria, neurri handi batean, eskuliburuaren edukia aplikatzea da.

Ondorioz, Departamentuak berak garai batean arartekoari jakinarazi zionez, adingabeak babesteko zerbitzuetako eta oinarrizko edo lehen mailako gizarte zerbitzuetako prestakuntzaz gain, komeni da eskuliburuak ezartzen duen prestakuntza bertze sektore batzuetara ere hedatzea, eta "profesionalak sarean" trebatzeko politika abian jartzea. Izan ere, hori du gaizki tratatzen dituzten adingabeekin egin beharreko lanaren fase guztietan zorrozatasuna eta koordinazioa ziurtatzeko metodologiatzat, eta Haur eta Gazteendako Planaren Jarraipena Egiteko Batzorde Teknikoak horixe erabaki zuen 2004ko maiatzaren 12an egin zuen bileran.

Gizarte Ongizate Departamentuak babesgabetasun egoerak garaiz antzeman eta oinarrizko gizarte zerbitzuei jakinarazteko protokoloei buruzko informazioa eman digu. Bertzeak bertze, eskuliburuaren edukia (Jakinarazpenak Hartzeko Protokolo Bateratua, 3. eranskina) aipatu digu, eskola, hezkuntza, etab. arloan protokolo bat dagoela frogatzeko, baita Burlatako psikologia eta gizarte arloko lantaldean gisa horretako hainbat protokolo daudela; ildo berean, bertze elkarte eta profesional batzuek ere, hala nola, pediatrek, sareko lana antolatuta dute.

Arrisku egoerak antzemateko protokoloak ezagutarazteko ekimenei buruz, honako hauek aipatu ditu:

- Esku hartzeko eskuliburua aurkezteko saioa, hura argitaratu eta banatu eta berehala.

Oinarrizko gizarte zerbitzuetako eta Iruñeko auzo unitateetako profesionalentzat.

Iruñean bi saio izan ziren; Lizarran, bat; eta Tuteran, bertze bat.

- 20 orduko ikastaroa, esku hartzeko eskuliburuaren eta, oso bereziki, protokoloen erabileran sakontzeko.

Oinarrizko gizarte zerbitzuetako eta Iruñeko auzo unitateetako profesionalentzat.

Iruñean bi ikastaro izan ziren; Lizarran, bat; eta Tuteran, bertze bat.

- Lan saioak, eskualdeetan, oinarrizko gizarte zerbitzuetako eta Iruñeko auzo unitateetako profesionalen eta lantalde espezializatuen artean, protokoloak nola bete landu eta irizpideak bateratzeko.

Gizarte Ongizate Departamentuarekin bat, eskuliburuaren argitalpen berriak planifikatu dituzte berriki, eta, gainera, haurrak babesten trebatzeko eta haurrak babestu beharrendaren kontzientzia harrarazteko bertze bi bitarteko sortu dituzte: "Haurrak babestea, eskolaren eginbeharra" eta "Haurrak babestea, familiaren eginbeharra" gidaliburuak. Lehenengoa irakasleak laguntzeko zentrotan aurkeztu zuten, 2007ko lehen hiru hilabeteetan, eta bigarrena, Hezkuntza Departamentuarekin elkarlanean, guraso elkarteetan eta bertze familia elkarteetan artean ezagutaraziko dute.

Bestalde, galdegin dugu zer jarduera egin eta zer datu biltzen diren ebaluatzeko noraino ezagutu eta erabiltzen dituzten gizarte langileek, pediatrek, poliziek, adimen osasunaren esparruko zentroek, haur hezitzaileek... babesgabetasun eta arrisku egoerak antzemateko protokoloak, eta Gizarte Ongizate Departamentuak Haur eta Gazteendako Planaren ebaluazioa eta elkarteek babesgabetasun egoeran dauden haurren egoera bideratu edo jakinarazten duten kasuen ehunekoari buruzko datuak aipatu dizkigu.

Jardun horren lekuko, hona hemen Familia Zuzendaritza Nagusiaren 2004ko oroitidazkitik ateratako datuak.

Zailtasun sozialak dituzten adingabeen batez bertzeko adinak behera egitea	Batez bertzeko adina	
	2002	2004
Oinarrizko gizarte zerbitzuei jakinarazten zaizkien egoeretan dauden adingabeena	7,5 urte	7,0 urte
Adin Txikikoak Babesteko Atalari jakinarazten zaizkion egoeretan dauden adingabeena	6,2 urte	6,0 urte

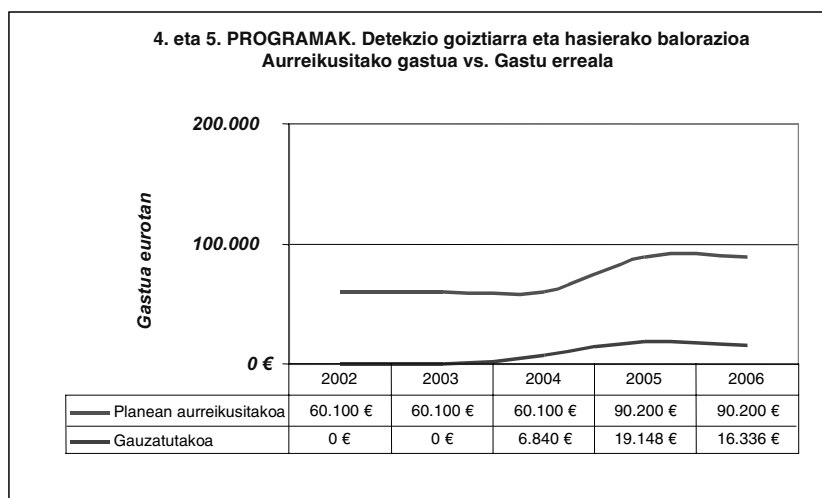
Egoeren larritasuna txikiagotzea	Lehen mailako gizarte zerbitzuak ez bertzek jakinarazitako egoerena		Adin Txikikoak Babesteko Atalak ez bertzek jakinarazitako egoerena		
	2002	2004	2002	2004	
Arriskuan	% 38,6	% 45,7			
Babesgabeta sun egoeran	Txikikoan	% 17,7	% 24,0	% 1,8	% 2,8
	Neurritzko koan	% 28,2	% 19,4	% 25,7	% 27,0
	Larrikoan	% 15,5	% 10,9	% 72,5	% 70,2
GUZTIRA	% 100,0	% 100,0	% 100,0	% 100,0	

Protokolo bidez jakinarazten diren kasuen kopurua handitzea	Protokolo bidez jakinarazitakoen %	
	2002	2004
Oinarrizko gizarte zerbitzuek jakinarazitakoak	3,60	8,40

Lehen fasean familia biologikoarekin izaten diren harremanen kopurua	Harremanen kopurua	Kasuko batez bertzekoa
Telefono bidezko harremanak	40	2,5
Elkarriketak	15	0,9
Guztira	55	3,4

2006ko lehen hiru hilabeteetan adingabeak familian hartzeko 16 prozedura jarri ziren abian.

Bertze programekin egin dugun bezala, gatozen, azkenik, Planeko 4. programa ("Detekzio goiztiarra" izeneko) eta 5. programa ("Ikerketa eta ebaluazioa" izeneko) gauzatzeko aurrekontuak eta zinez gastatutakoa konparatzera.

7.2.3. Hobetu beharrekoak

Jakin badakigu, gizartean babesgabe dauden haurrei dagokienez, kasu gutxi antzematen direla eta, komunitateko zerbitzuek (osasun etxeek, ikastetxeek eta abarrek), familia hedatuak edo herritarrek baten bat jakinarazten dutenerako, haurrak babesgabetasun handiko egoeran daudela eta, ondorioz, zailagoa dela esku hartzea. Hori dela eta, komeni da herritar guztientzako informazio kanpainak egitea eta lurralde berean aritzen diren sistemetako profesionalentzat lanerako prestatzeko guneak egokitzea, prebentzioa eta egoerok haurrak txikiak direla antzematea eta arriskuan edo babesgabetasun txikiko egoeran dauden haurren egoerak jakinaraztea bultzatzeko eta, hartara, egoerak konpontzeko neurriak hartu eta haiek areago ez larritzeko.

Hasiera batean, Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburua dokumentu egokia da profesionalen halakoetan esku hartzeko jarraibideak eta prozedura edo protokoloak eskaintzeko, baina badirudi beharrezkoa dela hura ezagutarazteko lana areagotzea eta profesionalak haren edukian areago trebatzea. Funtsean, orain arte eginiko lana oinarritzeko gizarte zerbitzuen esparruan egin da, baina komunitatean adingabeen beharrei erantzuteaz arduratzen diren bertze zerbitzuetara eta profesionalengana hedatu behar da. Ildo horretan, egokiak iruditzen zaizkigu Familia Zuzendaritza Nagusiak onartu berri dituen ekimenak, baina, hala ere, dibulgazio lana gehiago nabarmendu behar dela uste dugu.

Babesgabetasun egoerei erantzuteko, gehiengotan, hainbat instantziak eta zerbitzuek hartu behar dute parte, baina zerbitzu edo instantziok administrazio departamentu ezberdinen mendekoak dira sarri: gizarte ongizatearen, hezkuntzaren, osasu-

naren... alorrekoak. Hori dela eta, koordinatuta esku hartu behar da, sektore eta zerbitzu ezberdinetako profesionalen informazioa helarazi behar diote elkarri, lanak jarraitu izan behar du...

Askotan, parte hartzen duten zerbitzuak eta instantziak departamentu edo administrazio ezberdinen mendekoak izatea lan egiteko zailtasun erantsia da, baina alderdiek ahalegin handiagoa eginez eta borondate ona izanik gainditzen da.

Halakoetan, neurrien artean loturarik ez izateko, hutsuneak izateko, bikoiztasuna gertatzeko, irizpide bateraturik ez izateko... arriskua dago, eta ondorioak zerbitzuek eta adingabeek jasaten dituzte: alde batetik, eraginkortasunik eza eta energia alferrik ahitzea eta, bertze alde batetik, utzikeria eta neurrien artean koherentziarik ez izatea.

Azken batean, lehen mailako baliabideek (ikastetxeek, osasun etxeek, udaltzaingoak, prebentziorik aritzen diren komunitateko elkarteek...) eta baliabide espezializatuek (adimen osasunaren alorreko zentroek, ospitaleek eta abarrek) sarean lan egiteko dinamika sistematikoki sortzea bultzatzeaz gain, bestelako neurriak ere hartu behar dira. Litekeena da neurriok handinahiak ez izatea, baina berehala ezar daitezke eta hobekuntza nabariak ekarriko lituzkete: zerbitzuak koordinatzeko mekanismoak, esku hartzeko protokolo bateratuak ezagutaraztea, profesional jakin batzuk adingabeen ibilbidearen tutore aritzea eta haren jarraipena egitea, sistema informatikoak aprobetxatzea... Hala ere, komeni da lehen faseetan esku hartzen duten profesionalen ematen duten laguntzak egiaz zer nolako eragina duen jakitea eta, isilekotasun printzipioa errespetatu beharrak ezartzen dituen mugen esparruan betiere, egoeraren bilakaeraren berri jakitea.

7.3. HASIERA BATEKO EBALUAZIOA ETA KASUA HAURRAK BABESTEKO ZERBITZUETARA BIDERATZEA

7.3.1. Esparru teorikoa

Fase honetarako, oinarrizko gizarte zerbitzuek edo Adin Txikikoak Babesteko Atalekoek badute jada, nolahi, adingabe baten babesgabetasunaren berri, eta, horrenbestez, abiapuntuak izan behar du jakinarazten dizkieten egoerak lehenbailehen eta azkar aztertu eta ikertzea.

Halako jakinarazpenei ez bazaie azkar eta interesez erantzuten, alde batetik, adingabearen egoeran ondorio larriak izan daitezke eta litekeena da, egoera hainbertze larritu eta hain okerrera egitea, are zailagoa da ondoren esku hartzea eta, bertze alde batetik, halako egoerei aurrea hartzen eta halako egoeretan esku hartu behar duten eragile en eta profesionalen inplikazioa ez da behar lukeena.

Hasiera batean, esku hartzeko eskuliburuaren aurreikuspenen arabera, honako hauek dira adingabe bat babesgabetasun egoeran edo babesgabe gelditzeko arriskuan dagoelako jakinarazpenak eta ohartarazpenak hartzeko faseko helburuak:

- Haur baten egoerari buruzko jakinarazpena egin nahi duten pertsona eta erakunde guztiei berehalako batean jaramon egitea.

- Oinarrizko informazioa biltzea, egoera haurrak babesteko zerbitzuen eskumena den ebazte aldera.

- Kasuan-kasuan zer egin behar den erabakitzea:

- Babes zerbitzuek (oinarrizko gizarte zerbitzuek edo Adin Txikikoak Babesteko Atalak) esku

hartu behar duten eta egoeraren larritasuna edo lehentasuna zenbaterainokoa den erabakitzea, edo kasua bertze zerbitzuei (hala nola, adimen osasunaren eta hezkuntzaren alorreko) dagokien eta bideratu egin behar zaien.

- Babesgabetasun egoerarik dagoen lehenengo ebaluatzea.

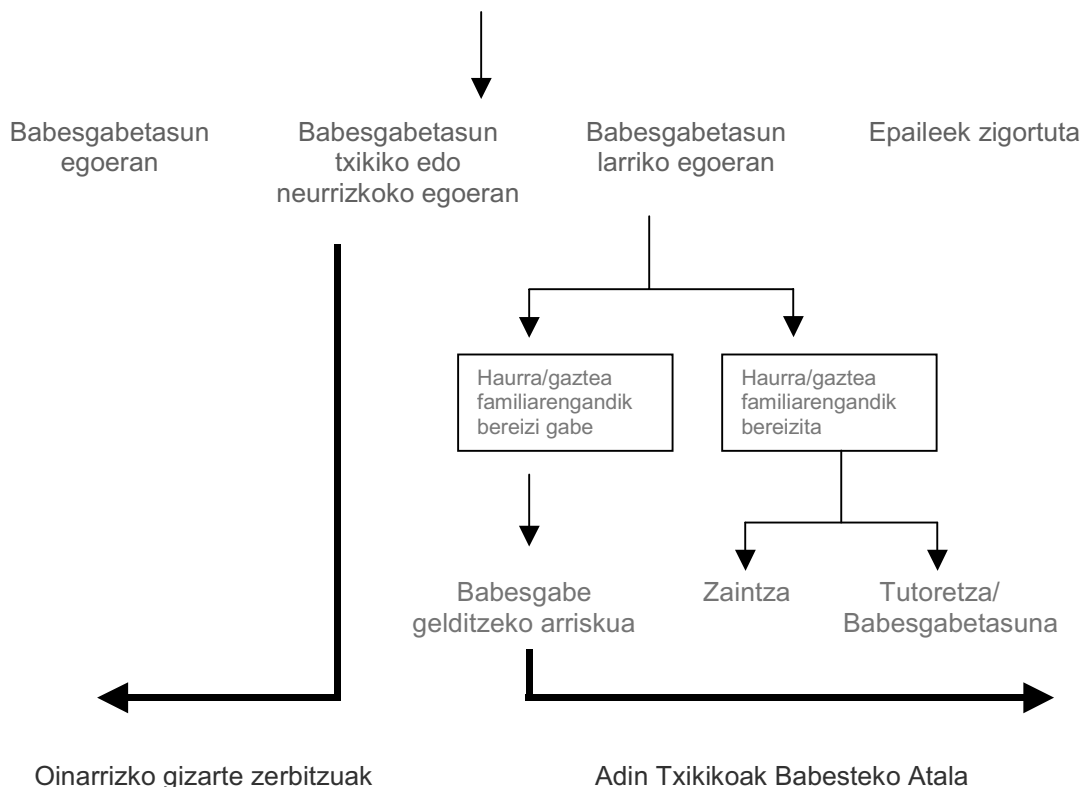
- Haurraren edo familiaren egoera dagokion profesionalari edo zerbitzuari jakinaraztea, behar izanez gero, laguntza eman diezaion.

Gainera, oso garrantzitsua da fase honetan azkar esku hartzea, eta, horregatik, eskuliburuak berak orientabidea emateko bertze erreferente bat dakar, zera baitio, dena delako erabakia eta harekin bat egin beharrekoa egoeraren berri izan eta, gehienez ere, hamabost eguneko epean hartu eta gauzatu behar dela.

Jakina, erabakiak baldintzatzen du kasua oinarrizko gizarte zerbitzuen esku gelditzen den ala, esparru honetako zerbitzu espezializatua den aldetik, Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratu behar den. Izan ere, esparru juridikoari buruzko atalean aipatu dugun eskumenen banaketaren arabera, Nafarroako toki erakundeei dagokie adingabeen arrisku txikiko eta neurrizko arriskuko egoerak antzeman, haiei buruzko adierazpena egin eta halakoetan esku hartzea; arrisku larriko egoerei eta, bereziki, babesgabetasun egoerei buruzko adierazpena egin eta halakoetan esku hartzea, berriz, Nafarroako Gobernuako Adin Txikikoak Babesteko Atalaren eskumena da.

Esku hartzeko eskuliburuko bigarren kapituluak berak haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskumenak aipatzen ditu, eta oinarrizko zerbitzuen eta zerbitzu espezializatuen jardun esparrua diseinatu.

Bete gabeko oinarrizko beharrak dituzten haurrak eta gazteak

Bestalde, erabakitzen denak prozesuko fase honetan ere du berebiziko eragina: ez bada sumatzen egoera zenbateraino den larria edo noraino egin dezakeen okerrera eta komunitatearen baliabideak erabiliz esku hartzea ebatzen bada, baliteke adingabeen benetako beharrak kontuan ez hartzea eta, ondorioz, gehiegi atzeratzea zerbitzu espezializatuen esku-hartzea.

Alderantziz, behar izan gabe, oinarrizko gizarte zerbitzuek kasua zerbitzu espezializatura (Nafarroako Gobernuako Adin Txikikoak Babesteko Atalera) bideratzen badute, lan gehiago ematen diote berez ebatz ditzakeenak baino kasu gehiago pila-tuta dituen egitura bati eta, gainera, familiarterko erlazioari kalte egiteko arriskua dago.

Alde horretatik, kontuan izan beharra dago zerbitzu espezializatueta jotzeak eragin handia duela familietan, bereziki, haien autoestimuan, eta hura nahiko kaltetuta dagoela oro har ordurako. Egia erran, eragina zaila da ebaluatzen, baina, gai honi buruz egindako zenbait ikerlanen arabera, kasua zerbitzu espezializatueta bideratzea atala-

se gisakoa da familien ikuspegitik: ordutik aurrera, adingabeez abusatzen duten, oker tratatzen dituzten edo jaramonik egiten ez dieten susmoa “formal” bihurtzen da, eta, egoeraren bilakaera dena delakoa ere, susmoak eragin lazgarria izan dezake.

Horregatik, ahal dela, hasierako fase honetan, garrantzitsua da, adingabearekin ez ezik, familiarrekin ere harremanetan jartzea ikertzen hasi aurretik, ikerketa hastekoa dela jakinarazteko, zerbitzua eta profesionala dagozkien testuinguruan kokatzeko, zer neurri hartuko diren eta zenbat iraunen duten jakinarazteko...

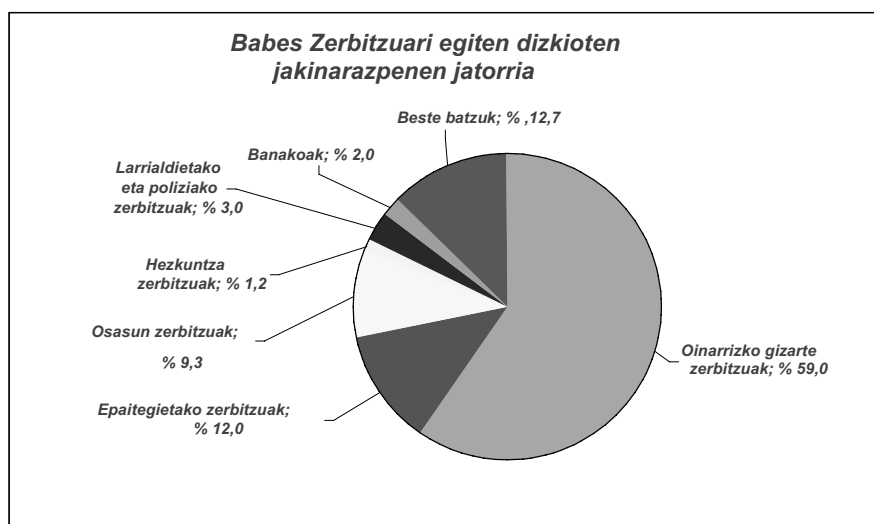
7.3.2. Egungo egoera

Oinarrizko gizarte zerbitzuek bideratzen dute kasu gehien (% 59) Adin Txikikoak Babesteko Atalera, baina badira bertze iturri esanguratsu batzuk, hala nola, epaitegietako zerbitzuak –kasu guztien % 12 bideratzen dituzte–, osasun zerbitzuak –% 9,3–, etab. Horiek guztiek zuzenean jakinarazten dizkiote hainbat egoera (oro har, larrienak) Atalari.

BABES ZERBITZUARI EGITEN DIZKIOTEN JAKINARAZPENAK, EGILEAREN ARABERA

2003. eta 2004. urteak

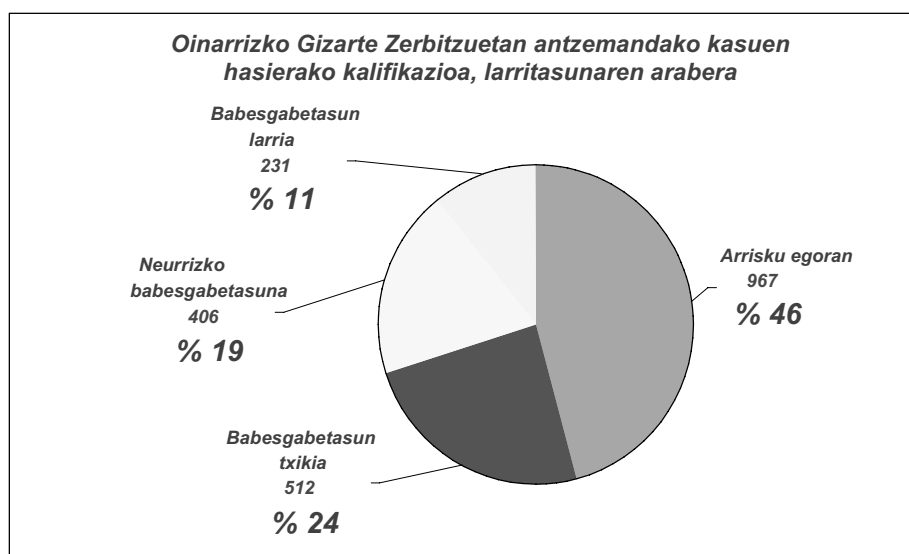
Adin Txikikoak Babesteko Atalari egiten dizkioten jakinarazpenak	%	Kasuen kop.
Hezkuntza zerbitzuak	1,2	5
Oinarrizko gizarte zerbitzuak	59,0	255
Osasun zerbitzuak	9,3	40
Gizarte eta komunitate eragileak		
Epaitegietako zerbitzuak	12,0	52
Banakoak	2,0	9
Larrialdietako eta Poliziako zerbitzuak	3,0	13
Bertze batzuk	12,7	55
GUZTIRA	100	432

Txostenean azaldutako jarraibideekin bat, hurren babesgabetasun egoerei buruzko hasiera bateko ikerketa eta ebaluazio lana oinarrizko gizarte zerbitzuei dagokie; horixe uste dute oinarrizko gizarte zerbitzuetako eta Adin Txikikoak Babesteko Ataleko profesionalak beraiek ere.

Hasiera bateko ebaluazioaren bidez, lehenik eta behin, adingabea babesgabetasun egoeran dagoela egiaztatu behar da. Ondoren, haren larritasuna eta larrialdiko babes neurriak hartu behar diren ala ez ebaluatu behar da, eta egoera zer fak-

torek eragin duten ikertu. Azkenik, egoera konpon-tzerik dagoen aztertu behar da, eta adingabea eta haren familia lagundu eta babestu egin behar diren eta haien ingurunean esku hartu beharrik dagoen. Azken batean, lehenbiziko erabaki garrantzitsua hartu behar da, alegia, zer neurri hartu behar diren esku hartzeko eta adingabeak familia-ekin bizitzen jarrai dezakeen edo, egoeraren larritasuna dela-eta, beharrezkoa den kasua Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratzea, hark modu espezializatuan esku hartu edo babes neurriren bat ezar dezan.

Nafarroako Foru Komunitatean Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planak dakartzan datuak ez daude guztiz eguneratuta, baina badira oinarrizko gizarte zerbitzuen funtzionamenduaren adierazgarri. Oinarrizko 30 gizarte zerbitzuen erantzun zioten Plana prestatzeko igorri zieten inkestari, eta zera ondorioztatzen da haiek emandako datuetatik:

- Oinarrizko gizarte zerbitzuen % 56,7an, esku hartzeko erabakia eta esku hartzeko planaren diseinua eta azterketa lantaldean egiten dute eta, oro har, taldea bi kidek osatzen dute. Hala ere, taldearen osaera askotarikoa da: gizarte langile batek eta hezitzaile batek osatutakoa (11 zerbitzuetakoa), bi gizarte langilek osatutakoa (bitakoa), psikologo batek eta hezitzaile batek osatutakoa (batekoa), gizarte langile batek, psikologo batek eta hezitzaile batek osatua (bitakoa) eta gizarte langile batek, hezitzaile batek eta komunitateko prebentzioan aditu batek osatutakoa (batekoa).

- 12 zerbitzutan (zerbitzuen % 40an), esku hartzeko erabakia gizarte langile batek bakarrik hartzen du, eta harek diseinatzen du adingabearen ingurunean eta familian esku hartzeko plana, hark ebaluatzen du denboran eta hark erabaki eta egiten ditu beharrezko aldaketak esku hartzeko planean.

- Oinarrizko gizarte zerbitzu batean, eginkizun horiek guztiak (esku hartzea erabaki eta esku hartzeko plana diseinatu eta aztertzea) gizarte hezitzaile batek bakarrik egiten ditu.

- Ikerketa eta ebaluazio lanari dagokionez, zerbitzuen % 53,3an gizarte langileek soilik egiten dute, eta zerbitzuen % 33,3an, gizarte langilek eta hezitzaileek osatutako lantaldeek. Oinarrizko

hiru gizarte zerbitzutan bakarrik laguntzen diete psikologoez egiteko horretan.

Ondorioz gain, nabarmendu beharra dago, lehen azaldu dugunez, oinarrizko gizarte zerbitzuetako profesional gehienek ezin dituztela egin behar bezainbateko kalitateaz eta sakontasunaz egiteko horiek guztiak, nagusiki, haurren babesaren alorrean neurri batean bakarrik jarduten direlako eta ez daudelako espezializatuta.

Hori dela-eta, ikerketa eta ebaluazio lana jakintza arlo askotako lantaldeek egin beharko luketela uste dute, gizarte langile, hezitzaile eta psikologo espezializatuak osatutakoak. Alabaina, oro har, Nafarroako oinarrizko gizarte zerbitzuen gaur egungo egoera ez dator bat ikuskera horrekin, nahiz eta, jarduteko irizpide gisa, egoerarik zailenetan (esaterako, familiarren barnean sexu abusua izaten direnean), oinarrizko gizarte zerbitzuen jardun esparrua gaintzen dutenetan, Adin Txikiak Babesteko Atalaren beraren laguntza eta, beharrezko bada, Ikerkuntzarako, Ebaluaziorako eta Esku Hartzeko Kanpo Lantaldearena edo, Lizarran, HNALrena duten; salbuespen bakarra Iruña da, HNAL udal barruti osoan baitaude joan den urteaz geroztik.

Azaldutako egoera are nabarmenagoa da lehen mailako laguntza sareari buruz aritzean erabili ditugun informazio taulak kontuan hartuz gero.

Bestalde, egoera horren ondorioz, batzuetan, Adin Txikiak Babesteko Atalak egin behar du ikerketa eta ebaluazio lana, edo elkarlan aktibo eta estuan aritu behar du oinarrizko gizarte zerbitzuekin lan hori egiteko, haiek dagokion epean ezin dutenean, zuzenean Atalera bideratzen dituzten egoera larri eta premiazkoetan eta oinarrizko gizarte zerbitzuen gaitasun tekniko gaintzen

dutenetan, eta, azkenik, oinarriko gizarte zerbitzuek txostenak osatzen ez dituztenean; dena dela, Departamentuaren hitzetan, txosten osatugabeen kopurua behera egiten hasi da, gizarte zerbitzuak pixkana-pixkana esku hartzeko eskuliburua erabiltzen hasi diren heinean.

Ikerkuntzan bildu beharreko informazioari, erabili beharreko metodoei eta informazioa interpretatu eta balioesteko moduari dagokienez, berriz, orain arte nabarmen hobetu beharreko zat jotzen ziren, ez zegoela-eta irizpide eta prozedura bateraturik, baina esku hartzeko eskuliburua erreferente bihurtu da alde horretatik. Hala ere, begien bistakoa da hainbat dibulgazio eta prestakuntza ekintza eta jardura egin behar direla oraindik, alor honetan aritzen diren profesionalen oinarriko eza-querak erabiliz lan egiteko.

Izan ere, jakinarazten diren egoerei buruzko ikerketa eta ebaluazio lanean ez ezik, horiek guztiek kasu larriak, Adin Txikikoak Babesteko Atalak bere gain hartu eta landu behar dituenak hari bideratu behar zaizkionean ere dute eragin handia.

Kasuak bideratzeko modua ez bada homogeneoa eduki, egitura eta ikertzeko prozedura aldetik eta, ondorioz, ez bada informazio nahikoa ematen, arriskua dago zerbitzu espezializatuek (Adin Txikikoak Babesteko Atalak) ikerketa lana berriz ere egin behar izateko, erabaki bat hartze aldera, eta, hori dela-eta, erabakia atzeratzeko arriskua dago, eta Atalaren lan dinamikari berari kalte egitekoa.

Alor honetan aipa ditzakegun datuak Familia Zuzendaritza Nagusiaren 2004ko oroitidazkikoak dira, eta ondoko taulan ageri dira.

LEHEN MAILAKO GIZARTE ZERBITZUEN EBALUAZIOAREN KALITATEA

Ebaluazioaren kalitateari buruzko adierazleak	2002	2003-2004
Egokiro ebaluatutako kasuen %	% 92,2	% 94,4
Osatu gabe zeudela-eta, birbideratu egiten diren kasuen %	% 23,3	% 12,7

EBALUAZIOA EGITEKO GALDEKATUTAKO ITURRIAK

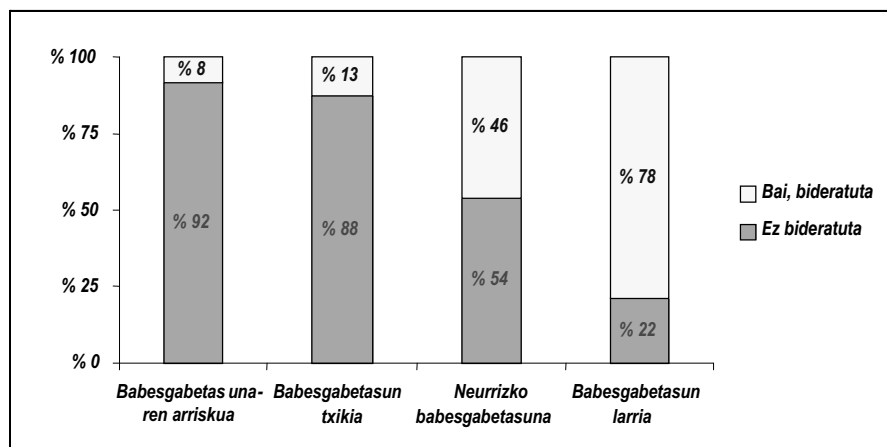
Ebaluazioa egiteko galdekatutako informazio iturriak		
Eskola	% 75	% 74
Osasun etxea	% 52	% 44
Gizarte eta komunitate eragileak	% 27	% 4
Adimen osasunaren alorreko zentroa	% 18	% 12
Epaitegiak	% 6	% 5
Familia bera	Ezin jakin	% 60
Adingabea bera	Ezin jakin	% 32
Polizia	% 7	% 8
Bizilagunak eta banakoak	% 11	% 4
Bertze batzuk	% 35	% 38

**ADIN TXIKIKOAK BABESTEKO ATALAK
EGITEN DITUEN TXOSTENEN KANTITATEA ETA KALITATEA**

Adin Txikikoak Babesteko Atalak egiten dituen ebaluazio txostenetako informazioa	2002	2004
Hutsa	% 50,80	% 44,80
Partziala	% 30,10	% 28,10
Osoa	% 18,90	% 27,50
Egoera konpontzeko planetako espedienteak		
Zailtasun sozialen bat duten adingabeei buruzkoak	% 8	% 6
Gatazka sozialen bat duten adingabeei buruzkoak	% 6,8	% 0

Oinarrizko gizarte zerbitzuek antzematen dituzten kasuak helarazi edo bideratzeko faseari buruz ere badugu daturik, 2003. eta 2004. urteetako, Familia Zuzendaritza Nagusira bideratu diren ala ez eta zenbateraino diren larriak zehaztuta.

Oinarrizko Gizarte Zerbitzuek Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratzen dituzten kasuen %, larritasun mallaren arabera

Oinarrizko gizarte zerbitzuek edo lehen mailakoek antzeman eta Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratzen dituzten kasuen ehunekoak agerian uzten du egoerak larriak direnean soilik bideratzeko joera dagoela, eta, adingabeak babesgabetasun txikiko egoeran edo babesgabe gelditzeko arriskuan daudenean, kasuak ez direla bideratzen; dena dela, halako kasuen ehuneko txiki bat ere bideratzen da, eskumenak banatzeko aipatu irizpideei jarraiki gabe.

Ildo horretan, oinarrizko gizarte zerbitzuek ez dituzte bideratzen Adin Txikikoak Babesteko Atalera babesgabetasun larriko kasuen % 22; arrisku egoeren % 8 eta babesgabetasun txikiko kasuen

% 13, berriz, Atalera bideratzen dira, halakorik egin beharko ez litzatekeen arren.

Egungo egoerari buruzko atal honetan, aipagarria da Iruñeko Udalak ikerketa eta ebaluazio fasean ezarri duen metodologia: auzo unitateen bitartez eta Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldearen laguntzaz egiten du lan hori.

Ebaluazio fasean nola esku hartzen jarraitu erabakitzeke oinarria da, larrialdietan izan ezik –orduan, HNALk bertze aurretiazko ikerketarik gabe esku hartzen du–, auzo unitateko profesionalak aztertzen dutela adingabeen egoera (Nafarroako bertze eremuetan, oinarrizko gizarte zerbitzuek) eta, ondoren, HNALko profesionalak burutu

behar dutela azterketa. Haien eskaerari erantzunez burutu behar dute, gai batzuk zehaztuz eta bertze batzuetan sakonduz; izan ere, kontua ez da adingabeak eta haien familia ezagutzea, babesgabetasuna zenbaterainokoa den eta adingabeengan zenbaterainoko eragina duen zehaztea ere baizik. Analisi sakon hori egiteko, bertze ikuspegi bat erabili behar da: aurrekoa osatu behar du, baina saiatu behar da berriro ez hasten eta pertsonak birritan ez ikertu eta aztertzen.

Haurrez ari garela, egoeraren berri hobeto jakiteko, jotzen da garapen eta heldutasun maila hartu behar dela kontuan, adingabeak zenbateraino dauden atzeratuta adiskideen aldean, zein den haien egoera afektiboa eta haien egoerak zenbaterainoko eragina duen haiengan, ordura arte izandako laguntzak zer-nolako eragina izan duen, etab., baina baita zer egiten duten eta zer ez duten egiten haiekin bizi diren helduek, zer aldatu behariko litzatekeen, zer behar duen halabeharrez adingabeak. HNAlek adingabe bakoitzak zer duen eta zer ez duen jakin behar dute, zerk balio duen babesteko eta zer indartu behar den, zerk eragiten duen babesgabetasuna eta sufrimendua eta zer murriztu behar den, zeri aurre egin behar zaion edo zer egin behar den ondorioz izan ez dezan.

Nolanahi ere, Lantaldearen beraren ustez, esku hartzen laguntzeko ebaluazioa da, ildo bereetik esku hartzen jarraitu behar duen, esku hartzeko modua aldatu behar duen edo areagotu egin

behar duen, adingabeak bakoitzaren beharren arabera laguntzeko planak nola gauzatu behar diren erabakitzeko: sakonago aztertzea, hobeto esku hartzeko modu bat aurkitzeko; neurtzea jarraipena nagusiki auzo unitateak egiten jarraitzea komeni den, edo HNALren laguntza izatea, aldi baterako HNALren ardura izatea edo, bestela, Nafarroako Gobernuak esku hartu eta babesgabetasun adierazpena egin dezan eskatzea.

Lantaldearen aburuz, hasierako ebaluazioa – ebaluazio sakona – plangintza bati jarraiki esku hartzea edo larrialdian esku hartzea sekuentzia azkar, profesionaltasunez eta modu eragingarrian egin behar dute esku hartzen duten instantziek. Egoerak ebaluatu eta haietan esku hartzeko irizpideek sareko lanarekin lotuta egon behar dutela eta bateratuak izan behar dutela jotzen du. Horrexegatik ematen dio halako garrantzia egoerei buruz hausnartzeko guneak eta, areago, sistema osatzen duten eragileek hausnarketa egiteko guneak izan eta kasuak etengabe ikuskatu eta langileak etengabe prestatzeko bideak urratzeari, ezaguerak eguneratu eta praktikaren analisisan sakontzeko.

Oinarrizko gizarte zerbitzuei babesgabetasun eta arrisku egoerei buruz egiten dizkieten jakinarazpen batzuk Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratzen dituzte haiek, eta, hori dela-eta, egoki iritzi diogu jakinarazpenen balantze orokorra, bikoiztasunik gabea kalkulatzeari, larritasunaren arabera.

BABESGABETASUN SUSMOAK, SUSMOA ZER ZERBITZURI JAKINARAZTEN DIOTEN ETA, EBALUAZIOAREN ARABERA, ZENBATERAINO LARRIA DEN 2003. eta 2004. urteak

SUSMO JAKINARAZPENAK	Arriskuan	Babesgabetasun egoeran			GUZTIRA
		Txikikoan	Neurritzokotan	Larrikoan	
Oinarrizko gizarte zerbitzuei jakinarazitakoak, guztira	967	512	406	231	2.115
<i>Oinarrizko gizarte zerbitzuek jakinarazitakoak</i>	40	32	88	94	255
<i>Adin Txikikoak Babesteko Atalari bertzek jakinarazitakoak</i>			29	209	237
Adin Txikikoak Babesteko Atalari jakinarazitakoak, guztira	40	32	117	303	492
GUZTIRA, GUTI GOITI-BEHEITI	967	524	498	303	2.352

Ikuskera honen bidez, egoeren eta haien larritasunaren ikuspegi osoa izan nahi dugu.

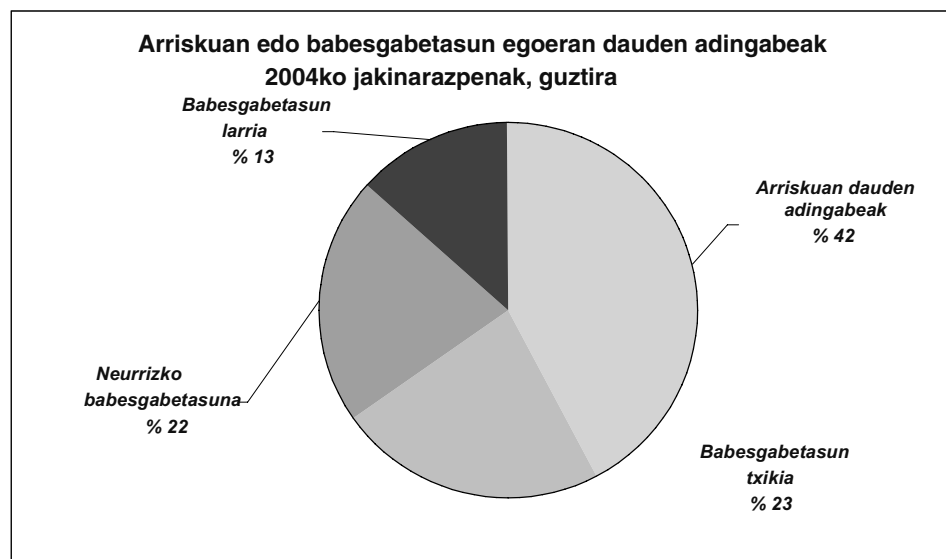
Era berean, laguntza instantzia batzuek eta bertzeek lantzen dituzten kasuen larritasun maila ere oso ezberdina dela ikusten da.

BABESGABETASUN SUSMOEN EHUNEKOAK, SUSMOA ZER ZERBITZURI JAKINARAZTEN DIOTEN ETA, EBALUAZIOAREN ARABERA, ZENBATERAINO LARRIA DEN 2003. eta 2004. urteak

SUSMO JAKINARAZPENAK	Arriskuan	Babesgabetasun egoeran			GUZTIRA
		Txikikoan	Neurrikokoan	Larrikoan	
Oinarrizko gizarte zerbitzuei jakinarazitakoak	% 45,70	% 24,20	% 19,20	% 10,90	2.115
Adin Txikikoak Babesteko Atalari jakinarazitakoak		% 2,80	% 27,00	% 70,10	432

Pentsatzekoa denez, oinarrizko gizarte zerbitzuei askoz ere kasu gehiago jakinarazten dizkiete, baina erdia arrisku egoeratzat jotzekoak dira. Adin Txikikoak Babesteko Atalari jakinarazten dizkiotenen artean, berriz, % 70 babesgabetasun egoera larritzat hartzekoak dira.

Laguntza instantzia bati eta bertzeari helarazten dizkieten egoera guztiak bateratu eta larritasunaren arabera sailkatzen baditugu, ondoko grafikoa da emaitza.

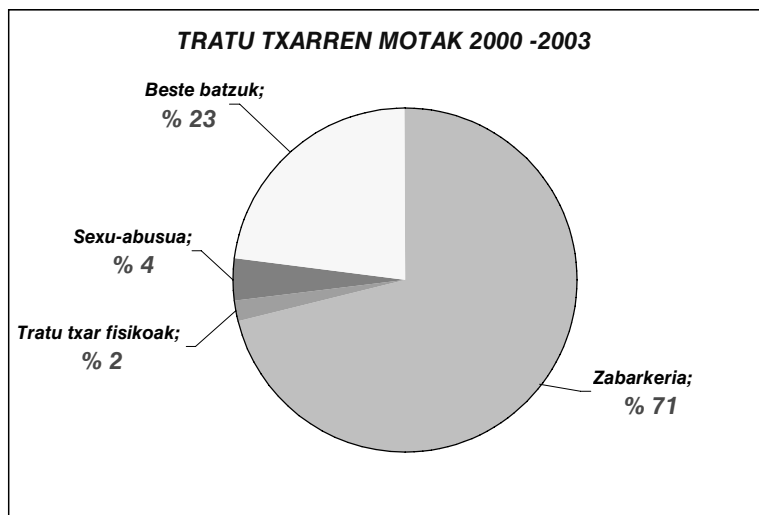
Laguntza instantzia bati eta bertzeari egiten dizkieten jakinarazpenak bateratu eta nork egiten dizkien begiratzan badugu, berriz, honako hau da egileen araberrako banaketa.

JAKINARAZPENAK, GUZTIRA, EGILEEN ARABERA

2003. eta 2004. urteak

Lehen mailako gizarte zerbitzuei eta Adin Txikikoak Babesteko Atalari egiten dizkieten jakinarazpenak, guztira	%	Kasuen kop.
Eragile bat baino gehiago	35,5	814
Familia	17,0	389
Hezkuntza zerbitzuak	13,4	308
Oinarrizko gizarte zerbitzuak	12,7	292
Osasun zerbitzuak	6,3	144
Gizarte eta komunitate eragileak	0,4	8
Epaitegietako zerbitzuak	4,6	105
Banakoak	2,0	47
Larrialdietako eta Poliziako zerbitzuak	1,9	45
Bertze batzuk	6,0	137
GUZTIRA	100	2.292

Babesgabetasun egoerak eragiten dituzten tratu txarren motei buruzko informazioa ere eskatu diogu Familia Zuzendaritza Nagusiari, baina ez digu eman, oraindik ez duela-eta. Hortaz, erakunde horrek Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatuz egindako argitalpenean ageri den informazioa emanen dugu.

Iturria: Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatua.

7.3.3. Hobetu beharrekoak

Iruñeaz aritu gara lehen: han, Udalaren bera- ren ekimenez, zailtasun sozialak dituzten haurrei ematen dieten laguntza hobetu egin da, Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldea hiri osora hedatu- z. Hala eta guztiz ere, bistakoa da alor honetako baliabideak eskasak direla. Izan ere, teorian, egin- kizunak oso zabalak dira eta badirudi argi eta garbi daudela, baina, praktikan, profesionalen lanean gabeziak daude, eta ezin da halako egoe- retan behar bezain ondo eta modu eraginkorren esku hartu.

Lehen mailako zerbitzuen arloan, beharrezkoa da profesionalen prestakuntza areagotu eta hobe- tzea, Horretarako, oinarrizko gizarte zerbitzuetan Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesga- betasun egoeretan esku hartzeko eskuliburua eza- gutarazteko eta hartan trebatzeko orain arte egin- dako lana egiten jarraitu behar da.

Oinarrizko gizarte zerbitzu bakoitza informa- zioa biltzeko ereduari behar bezala jarraitzeko ez ezik, balio behar du metodo edo sistema bat zehaztu eta ziurtatzeko erabakitze beharrezko informazio guztia biltzen dela; gutxienez zer doku- mentu bildu behar diren finkatzeko balio behar du, ziurtatzeko haurrak babesteko neurriak erabakitze- ko erabiltzen den informazioa egokia eta dagokio- na dela. Hartara, ez bairik gabe, segurtasun juridi- koa handiagotuko litzateke eta hobeto babesteko lirateke adingabeen eta haien inguruko pertsonen eskubideak.

Dudarik gabe, alor honetan aritzen diren langi- leak espezializatuago egoten lagunduko luke eta haien hobeto lan egingen lukete adingabeekin eta haien familiekin eta ingurunearekin; alde horretat- ik, aintzat hartu beharra dago adingabeak garai konplexuan daudela adina dela eta. Alabaina, gai- nera, haurrak eta nerabeak artatzeko lantaldeak lehenbailehen sortu behar dira, bertzeak bertze, egiteko horretan laguntzeko. Haur eta Gazteenda- ko Planak xedatzen du sortu behar direla, eta, denborazko kalkuluen arabera, 2002tik 2005era bitartean sortu behar ziren, baina, 2007. urteko lehen hilabeteetan, Iruñean baino ez ziren sortuak –duela zenbait hilabetez geroztik, udal barruti osoan–, eta Lizarran.

Taldeok sortuz, zailtasun sozialak dituzten familien eta adingabeen kopuruak eta beharrek gora egin izanari erantzuteko gaitasuna handiagoa litzateke, oinarrizko gizarte zerbitzuak hasiera batean esku hartzen lagunduko litzaketelako, eta, gainera, bai ikerketa eta ebaluazio lana eta bai adingabearen ingurunean eta familian esku har-

tzeko neurriak erabakitzea jakintza arlo askotako lantaldeen ardura litzateke; lantaldeok espezializa- tutako gizarte langileek, hezitzaileek eta psikolo- goek osatu beharko litzukete.

Azkenik, oinarrizko gizarte zerbitzuek lehen fase honetan egiten duten lana aldizka ebaluatze- ko eta ikuskatzeko sistema ezartzea komeni da, funtsean, helarazten dizkieten kasu guztiak behar bezala lantzen eta tratatzen dituztela egiaztatze- ren, eta, beharrezkoa bada, neurriak hartzea antzematen diren eta jakinarazi egiten dizkieten kasu guztiez ardura daitezzen eta egoerak egokiro ebaluatu eta ebaluazioak ezartzen dituen irizpide- ei edo bideei jarraiki esku har dezaten.

7.4. BABESGABETASUN TXIKIKO ETA NEU- RRIZKOKO EGOERETAN ESKU HARTZEA

7.4.1. Esparru teorikoa

Adingabeak, dena delakoagatik, babesgabe daudenean edo zailtasun sozialak dituztenean, babes sistema publikoak esku hartzen du, eta oinarrizko gizarte zerbitzuek egoera ikertu eta ebaluatu egiten dute; ondoren, ebaluazioarekin bat, kasua zenbateraino larria den, Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratu ala ez erabakitzen dute. Atal honetan landuko dugu zer gertatzen den, azkenean, kasua ez bideratzea erabakitzen dutenean eta, ondorioz, beraiek esku hartu behar dutenean.

Gogoan izan beharra dago, hasiera batean, txostenean aipatu ditugun jarraibideekin bat, adin- gabeak babesgabe gelditzeko arriskuan daudene- an edo babesgabetasun txikiko edo neurritzokoko egoeran daudenean, ardura oinarrizko gizarte zer- bitzuen dela eta haien esku hartu behar dutela; adingabeak babesgabetasun larriko edo handiko egoeran daudenean edo, aldi batez edo behin betiko, familiarik bereizi behar direnean, berriz, ardura Adin Txikikoak Babesteko Atalarena da eta hark esku behar du.

Familia Zuzendaritza Nagusiaren 2004ko oroi- tidazkiak Adin Txikikoak Babesteko Atalera bide- ratzen dituzten kasuen larritasunari buruz daka- rren datuak, baina, erakusten du egoera arriskutsutzat edo babesgabetasun txikiko egoe- ratzat hartzen diren egoera asko ere Atalera bide- ratzen direla oraindik. Jakina, datua deigarriagoa da mugatzen zailak diren neurritzok babesgabetasun egoerei eta, areago, esku hartzeko baliabide- ak eskasagoak direlako eta oinarrizko gizarte zer- bitzuek behartuta daudelako bideratzen dituzten kasuei dagokienez.

	2002	2004
Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratzen diren babesgabetasun egoeren larritasuna	(N396); % 1,8, txikikoak; eta % 25,8, neurrizkokoak.	(N396); % 2,7, txikikoak; eta % 27 neurrizkokoak.

Edonola ere, atal honetan oinarrizko gizarte zerbitzuen eskumenekoak diren eta haiek landu behar dituzten kasuak analizatuko ditugu. Hori dela-eta, oro har bada ere, komeni da gogora ekartzea, bai Adingabeen babes juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoak, bai Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeak ezartzen dituzten printzipioekin eta irizpideekin bat, haurrak babesteko egungo sistemak esku hartzeko modua arautzen duela, Nafarroako haurrei babes egokia eman dakien ziurtatzeko. Hona hemen zenbait irizpide:

- Lehen mailako zerbitzuek eta haurrak babesteko zerbitzu espezializatuek esku hartzeko eta erabakitze funtsezko printzipioek haurren beharretan oinarritu, haien eskubideak babestu eta lehenetsuna haien interesei ematea izan behar dute.

- Gurasotzat hartzen dituzten pertsonekin erreferentziazko eta loturazko harreman egonkorra izatea eta atxikimenduzko harreman egonkorra izatea haurren oinarrizko beharrak dira. Azkenean, haurrak babesteko zerbitzuen helburuak izan behar du haurrek ingurune egonkor eta seguruan bizitzea eta hark haien oinarrizko beharrei erantzutea.

- Prebentzioa (bai lehen mailakoa eta bai bigarren mailakoa) haurren babesgabetasunari aurre egiteko modurik hobereena eta eraginkorrenera da.

- Familia batuta mantentzea eta gurasoak guraso izaten eta egiteko horretan beregain izaten trebatzeko laguntza eta tratamendu zerbitzuak sortzea da babesgabetasun egoeran dauden adingabeen familietan esku hartzeko modurik onena hasiera batean. Halako familiak haurrak babesteko lantalde espezializatuen esparru nagusietako bat dira.

- Babesgabetasun egoeran dagoen adingabe bakoitzaren egoera banaka-banaka ebaluatu eta haren jarraipena banan-banan egin behar da. Babesgabetasun egoeren ondorio negatiboak gainditzeko beharrezko laguntza eta tratamendu zerbitzuak eman behar zaizkio, eta haren oinarrizko beharrei erantzuten zaiela eta pertsona gisa osotasunean hazi eta garatzen dela ziurtatu behar da.

Irizpideok betetzeko eta babesgabetasun egoeran dauden edo babesgabe egoteko arriskuan dauden haurren beharrei behar bezala erantzuten zaiela ziurtatzeko, oinarrizko gizarte zerbitzuek esku har dezakete, baina, gainera, nabarmendu dugunez, Haur eta Gazteendako Planak (zehazki, bigarren programak) ezartzen du haurrak babesteko lantalde espezializatuak sortu behar direla, zailtasun sozialak dituzten familien eta adingabeei erantzuteko baliabideak ugaritzeko eta bai oinarrizko gizarte zerbitzuetan eta bai Familia Zuzendaritza Nagusian haurrak babestu eta haiekin prebentzio, detekzio, ikerketa eta ebaluazio eta esku-hartze lana egiteko talde espezializatuak izateko.

Hain zuzen, zailtasun sozialak dituzten haurrak eta nerabeak artatzeko lantalde espezializatuak dira taldeok, eta bi eskualde jakinetan hasi ziren esku hartzen: Lizarran eta Iruña iparraldean; gaur egun, ordea, Iruñeko udal barruti osoan ere aritzen dira. Ebaluatu beharreko esperientzia pilotu gisara hasi ziren, gero Nafarroako Foru Komunitate osora hedatzeko. Esperientzia ereduak, baina, ezberdinak izan dira: batetik, Lizarran Nafarroako Gobernuak Familia Zuzendaritza Nagusiarren mendeko kanpo lantalde batekin kontratua egin dute eta, bertzetik, Iruñeko Udalak udal talde bat osatu du, Gizarte Gaietako Alorreko langileekin.

Lehen mailako laguntza instantziak oinarrizko gizarte zerbitzuen eskumeneko egoeretan esku hartu behar duten moduaren adierazgarri argia dela-eta, Iruñeko Udaleko Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldeak esku hartzeko darabiltzan irizpideak azalduko ditugu jarraian.

Lantaldeak zuzenean bere ardurapean hartzen dituen egoeretan esku hartzeko ardatz nagusia haien inguruan benetako laguntza sarea sortzea izaten da, haurrez arduratzen diren sistemak eta bereziki horretarako sortutako baliabideak erabiliz. HNALko profesionalek eskolarekin eta osasun etxeekin (bereziki, adimen osasunaren alorrekoekin) lan egiten dute, eta, erran berri dugunez, haurrak babesteko auzoko baliabideekin eta haiei laguntza babesgarria emateko sortzen diren programekin (hala nola, Familian Esku Hartzeko Programekin). Izan ere, esku hartzea, adingabeengan eta haien familiarengan pentsatuz betiere, haien beharren inguruan ikuspegi bateratua izan

eta oro har esku hartzeko modu gero eta sendoago bat diseinatzea dela jotzen dute, denboran jarraitutasuna duen haria sortzeko, eta haien egin-kizuna sareko lanean tutore aritzea da.

Pertsonetikiko (adingabeekiko eta haien senide-ekiko) harremanetan, HNALk haien egoera zein den ulertarazteko esku hartzen du, haren kontzientzia harrarazteko. Batetik, haurrak laguntzen ditu kontzientzia hartzeak txikitu ez ditzan, larritasunari eusten, errudun ez sentitzen, eta, horretarako, lotura afektiboak eskaintzen dizkie, krisialdiak bestela kudeatzeko. Helduekin, berriz, txikitzeari eutsi eta hura mugatzeko esku hartzen du, eta, seme-alabekiko jokabidearen kontzientzia harraraziz, guraso izateko gaitasunak eta baliabideak hobetzeko lan egiten du, guraso aritu ahal izateko eta guraso izaten ondo sentitzeko; horretarako, zehatz-mehatz, banakoak eta familiak etengabeki laguntzen ditu, eta baita taldeak ere, zenbait egoeratan egiten hasia den bezala.

Heldutasuna eta haztea bultzatzen du, aldaketa prozesuak bultzatu eta laguntzen ditu, norbera eta familia aldatzeko prozesuen esparruan, guraso izateko modu hobek aurkitzeko, eta, horretarako, lantaldeko profesionalak eta bertze batzuk txandatu egiten dira, batzuen eta bertzeen ekarpenak elkar osatzeko.

Helburu horiek guztiak lortzeko, bilguneak (bulegoak eta familien etxeak), abileziak ikasteko ariketak, jarduera terapeutikoak eta askotariko laguntza (bertze baliabide batzuk erabili eta sistema sozialekin harremanetan egoteko laguntza) erabiltzen ditu. Itunak eta hitzarmenak erabiltzen ditu, familian bizitzeko proiektuak batera diseinatu, eta laguntzak eta baliabideak eskaini. Bereziki, baina, zubi lana egiten du, adingabea zerbitzuetan eta baliabideetan onar dezaten, haietara egokitu egiten dadin, eta norbaitek haren beharren arabera-ko laguntza eman diezaion.

Lantaldeak askotariko estrategiak eta teknikak konbinatu behar ditu, eta guk zenbaiten berri baino ez dugu eman. Izan ere, aurrekoek gain, babesgabetasun egoeretan maiz gertatzen diren krisialdietan eta larrialdietan esku hartzeko gaitasuna ere izan behar du, eta, horretarako, haien larritasunarekin bat, eskura egon eta erantzuteko gaitasuna izan behar du. Hala ere, oraindik zehaztu gabe dago nola antola daitezkeen, HNALk ez ezik, udal gizarte zerbitzuen sistemak larrialdietan esku hartzeko mekanismoak, baina, haurren larrialdien ezaugarriak eta haien ondorioak direla-eta, bereziki beharrezkoak dira, eta baita bertze alor batzuetan ere.

Jatorrizko familiarengandik berezi gabe, adingabeak babesteaz arduratzen den neurri berean, HNAL zuzeneko familiarik ez duten edo harekin jarraitu ezin duten adingabeek bertze senitarteko batzuekin harreman positiboa izan dezaten ere arduratzen da. Horretarako, ebaluazio lana, lehenik eta behin, familia hedatuaren eragina ona den aztertzeko egin behar da, eta, jarraipena egiteaz gain, familia berria lagundu ere egin behar du, zuzeneko familia ordezkatzeko lanean.

Sarri askotan, ordea, egin beharreko lana gurasoekin artekari aritzea ere bada, seme-alaben zaintza eskualdatzea gatazkatsua izan ez dadin, kasua auzitara eraman behar izan ez dadin eta adingabeek are gehiago sufri ez dezaten, eta, horretarako, jarraipenaz gain, bertze hainbat gauza ere egin behar dira: adingabeak lagundu; jatorrizko familia lagundu, aldatu edo, bederen, seme-alaben babesgabetasuna are gehiago ez larritzeko; eta familia berria lagundu, baliagarria izateko eta heziketa lana ordezkatu edo osatzeko.

Bestalde, babesgabetasun egoerak bereziki dinamikoak, aldakorak direnez gero, bada familian egin beharreko hainbat gauza haurrak babesteko baliabideek (HNALk eta bertzek) egin beharko lukeena, baina oraindik ez dago argi nola eta zer neurritan egin beharko lituzkeen: zentroren batean sartzen dituzten adingabeen familiak osatzea eta zentrotik atera ondoko prozesuetan laguntzea. Edonola ere, beharrezko baliabideak eta prestakuntza izan behar dituzte eta sareko lanaren logika berean parte hartu behar dute betiere.

Ahal dela, HNALk esku hartzea borondatezkoa izan behar du, eta, auzo unitateen bidez edo, bestela, Nafarroako Gobernuak lantaldeen bidez, hark esku hartzea onartzeko lan egin behar da, familieren egoeraren eta zailtasunen kontzientzia hartzeko lehenengo urratsa den aldetik. Alta, litekeena da esku-hartzearen zati bat inposizioa eta kontrola ere izatea, helduek adingabeekin duten jokabideak are kalte handiagorik ez egiteko. Azken batean, haurrak babesteko mekanismoen arrazoi eta helburu nagusia direla-eta, adingabeen interesari eman behar zaio lehentasuna bertze edozeinen aldean, baina borondatezkotasunak eta familiarren laguntzak izugarri baldintzatzen dute esku-hartzea bera eta esku hartzeko prozedurak eta estiloak.

Azkenik, HNALen osaerari eta lan egiteko moduari dagokienez, gogoan izan beharra dago askotariko txostenak egin behar dituzten profesionalak direla eta, maiz, txostenok neurri handian baldintzatzen dituztela administrazio babesleen eta sistema judizialaren erabakiak. Izan ere, haiek ere izan badute zerikusirik HNALen lan prozesuen zati esanguratsu batekin, eta baliteke Fiskaltzak

parte har dezaten eskatzea, babesgabetasun egoeraren bat dagoelako susmoa duenean: hari buruzko adierazpena egiteko, adingabe arauhausleak zigortzeko eta adingabeak senitarteko-engandik adostasunik gabe banantzeko, bertzeak bertze.

Lehen mailako zerbitzuek beraiek esku hartzeari buruz aritu gara hasieran eta, horretarako, Iruñeko Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldeak ezarritako ereduaz mintzatu gara, baina kontuan hartu beharra dago, alde aurretik, norbaitek kasuan kasuko egoerari buruz erabaki behar izan duela, eta baita kasuan kasuko egoera konpontzeko plan bat prestatu edo ezarri ere, xedeak finkatzeko, hartu beharreko neurriak eta erabili beharreko baliabideak eta zerbitzuak zehazteko, elkar koordinatzeko eta abarretarako. Alde horretatik, Plana gauzatzeko esku hartzen amaitzea ekar dezake, edo kasua dagokion zerbitzu espezializatura bideratzea.

Plana beti egin behar da, bai auzia oinarrizko gizarte zerbitzuen esku gelditu eta haien esku hartzen dutenean eta bai kasua Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratzen dutenean. Halakoe-tan, Plana hark egin behar du, eta, hori dela-eta, aurrerago arituko gara xehekiago Planaz, aztertzen dugunean zer gertatzen den kasuak Atalera bideratzen dituztenean.

Edonola ere, fase honetan (babesgabetasuna jazotzeko arriskua dagoenean edo babesgabetasuna txikia edo neurrizkoa denean eta, hortaz, oinarrizko gizarte zerbitzuek esku hartu behar dutenean), bereziki garrantzitsua da esku hartu eta adingabeak eta haien familiak laguntzeko sistema egoki bat ezartzea, arrisku edo babesgabetasun egoera desagerrarazteko, eta, horrez gain, neurri osagarriak ere hartu behar dira, familiaren gaitasunak sendotu eta hobetzeko eta bere baitan eta ingurukoekin dituen harremanak sendotu eta hobetzeko, gizarte laguntza emateko sistemak indartzuz.

Nolabait, halako baliabide edo programa egituratuen xedea da haurrak jatorrizko familiarengan-

dik ez bereiztea edo, behin banandu eta gero, familiarengana itzultzea, arrisku edo babesgabetasun egoera desagerrarazi eta berriro sor ez dadin lortzea, egoerok haurrengan dituzten ondorioak garbitzea eta beharrezko baldintzak sortzea, ziurtatzeko haurren oinarrizko beharrei jatorrizko familiak erantzuten diela.

Horretarako neurriek "familian esku hartzeko programa" izendatu direnak osatzen dituzte eta, hasiera batean, aipagai ditugun egoeretan, oinarrizko gizarte zerbitzuek hartu behar dituzte. Alabaina, maiz, ez da hori gertatzen, eta salbuespen batzuk baino ez daude, hala nola, Iruñekoa; han, badute halako programa bat, gurasoak guraso izateko gaitzeko eta haien lana osatzeko. Halaber, aurrerago arituko gara honetaz, baina badugu Familiar Esku Hartzeko Programa Berezitua; Adin Txikikoak Babesteko Atalak kudeatzen du, Pauma enpresaren bitartez.

Esku-hartzearen hasierako faseetan da garrantzitsu eta beharrezkoen halako baliabideak erabiltzea eta, horregatik, Haur eta Gazteendako Planak berak ere dio haurrak babesteko sistemak (hots, baita oinarrizko sareak, oinarrizko gizarte zerbitzuek) halako programez osatutako egitura bat izan beharko lukeela, guztiak baitira beharrezkoak eta elkarren osagarri. Programek ezaugarri aldetik ezberdinak diren arazoei eta beharrei aurre egiteko balio beharko lukete eta, horregatik, ezberdinak izan beharko lukete helburuei, baliabideei, iraupenari eta ebaluazio sistemari dagokienez.

Hala ere, gogoan izan beharra dago, komunitatearen eta prebentzioaren ikuspegitik betiere, baliabide psikosozialak eta hezkuntza arlokoak erabiliz, haurrak babesgabetasun psikiatrikoko egoeran egotea eragiten duten arrazoei eta babesgabetasun egoeran dauden adingabe askok laguntza psikiatriko gero eta handiagoa behar izateari ere heldu behar zaiola; izan ere, oro har, adostasuna dago esparru honetako zerbitzuen eskasiari buruz, baina, zoritxarrez, eskasia ez da alor honetakoak bakarrik.

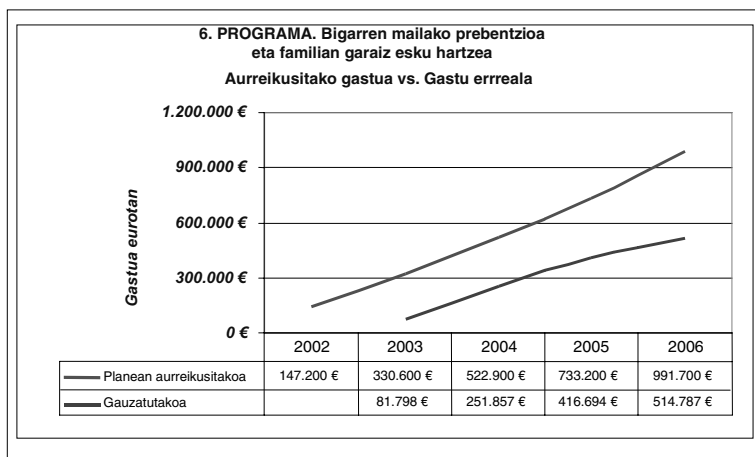
7.4.2. Egungo egoera

Haur eta Gazteendako Plana egin zutenetik, gabezia handia sumatzen da, babesgabetasun egoerei aurre egiteko, familian esku hartzeko balibideak sortzeari eta programa egituratuak ezarzteari buruz.

Alde horretatik, nabarmentzekoa da Plana egiteko galdekatu zituzten oinarrizko 32 gizarte zerbi-

tzuen artean 23k (hau da, % 72k) adierazi izana ez dutelako halako programarik.

Era berean, nabarmentzekoa da Planeko 6. programak, "Bigarren Mailako Prebentzioa eta Familian Garaiz Esku Hartzea" izenekoak ezartzen duen aurrekontuaren eta haren esparruan gastatutakoaren arteko konparazioa.

2004an, Planaren behin-behineko ebaluazioa egin zuten, eta, orduan bildutako informazioarekin bat, oinarrizko oso gizarte zerbitzu gutxik egiten dituzte bigarren mailako prebentzioaren alorreko jarduerak egituratuak.

BIGARREN MAILAKO PREBENTZIOAREN ALORREKO JARDUERA EGITURATUAK EGITEN DITUZTEN OINARRIZKO GIZARTE ZERBITZUAK

Bigarren mailako prebentzioaren alorreko jarduerak egituratuak egiten dituzten oinarrizko gizarte zerbitzuak	2002		2003		2004	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
Gurasoak gaitzea	6	16,6	11	22,5	12	25,5
Babesgabetasun txikiko edo neurrikoko egoeran dauden haurrak eta nerabeak laguntzeko programak	0	0,0	0	0,0	6	12,7
Delituren bat egiteko arriskuan dauden hurrekiko programak	4	11,1	0	0,0	2	4,2
Bigarren mailako prebentzioaren alorreko bertze jarduerak batzuk	Ezin jakin		3	6,1	5	10,6

Aurreko taulan ikusten denez, 2004an, % 25,5ek soilik egiten zituzten gurasoak gaitzeko jarduerak; % 12,7k bakarrik, babesgabetasun txikiko edo neurritzoko egoeran dauden haurrak eta nerabeak laguntzeko programak; eta abar eta abar.

Datu horien aldean, ordea, behin-behineko ebaluazioak dakarren bertze bat daukagu; haren arabera, oinarrizko gizarte zerbitzuen eskumeneko egoeren % 72an egiten dute familian esku hartzeko lehen mailako jardueraren bat.

**OINARRIZKO GIZARTE ZERBITZUEK FAMILIAN ESKU HARTZEKO
LEHEN MAILAKO JARDUERAK**

	2002	2004	2002	2004
Oinarrizko gizarte zerbitzuek familian esku hartzea	973	1.526	% 73	% 72
Familia hezitzaileak esku hartzea	478	?	% 36	?

Ez dugu informaziorik oinarrizko gizarte zerbitzuak nola eta zenbaterainoko kalitateaz esku hartzen duten familian, baina pentsatzekoa da haien jarduna ez dela ez homogeneoa eta ez kalitate onekoa; izan ere, argi eta garbi dago baliabide eskasak dituztela eta adingabeak (batez ere, haien eskumeneko neurritzoko babesgabetasun egoeretan daudenak) babesteko haien prestakuntza mugatua dela.

Alabaina, pentsatzekoa da oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programan parte hartzeko diruz laguntzen diren langileen kopuruak gora egiteak egoera hobetzen lagunduko duela, pixkanaka bada ere; 6.1.2. atalean, baliabideei buruz mintzatzean aritu gara programa horretaz.

Gure ustez, lehentasunezkoa da antzematen diren kasuetan hasierako faseetan esku hartzea, behar adina trebatutako teknikarien bidez, okerre ez ezaz.

Bestalde, 2002an, lehen mailako gizarte zerbitzuek landutako kasuen % 36an familia hezitzaile baten laguntza izan zuten. Ildo horretan, 2005ean, oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programak hamalau hezitzaile kontratua egiteko diru-laguntzak banatu zituen, eta, 2006an, aurreikuspena 29ri egitea zen.

Erran bezala, oinarrizko gizarte zerbitzuek bigarren mailako prebentzioaren alorrean egiten duten lanari buruzko informaziorik eza arrazoitzeko, Familia Zuzendaritza Nagusiak alegatzen du "haurrak babesteko sistemaren esparruko lehen mailako gizarte zerbitzuen eskumena" dela.

Alde horretatik, berriro errepikatuko dugu Familia Zuzendaritza Nagusiak alor honetako erantzukizun nagusia bere gain hartu beharko lukeela; hain zuzen ere, lehen mailako laguntza zerbitzuek haurrak babesteko xedeak eta neurriak ezarri beharko lituzke eta, haurrak babesteko politikak kontrolatu eta ebaluatzeko, sistematikoki zer informazio bildu beharko litzakeen finkatu beharko luke.

Orain artean, gizarte zerbitzuek alor honetan dituzten mugak, neurri batean, Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatuak erremediatu ditu, baina haren estaldura ere oso mugatua da, aurrerago ikusiko dugunez; Programa Adin Txikikoak Babesteko Atalak kudeatzen du.

Hala eta guztiz ere, Haur eta Gazteendako Planarekin bat, oinarrizko sarearena da bigarren mailako prebentzioaren alorreko eta familian esku hartzeko programak gauzatzeko ardura, eta, horretarako, oinarrizko gizarte zerbitzu guztiek esku hartzeko halako zerbitzuak eta programak izan behar dituzte eta HNALen laguntza teknikoa izan behar dute; izan ere, baliabide horiek aipatzen ditu Planak lehen mailako sarearen osagarri.

Dauden tokietan (Lizarran eta Iruñean), badirudi HNAL oso lan garrantzitsua egiten ari direla, helarazi diguten informazioarekin bat; antza, Iruñeko Udaleko Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldea lan bereziki esanguratsua egiten ari da.

Lantaldeak berak jakinarazi digunez, "Zailtasun sozialak dituzten haurrak eta nerabeak laguntzeko oinarrizko dokumentua" testuan ageri da arlo honetan egiten duen lanaren berri –dokumentua 2003. urteko urrikoa da–, eta jardunaren antolamendua eta lan egiteko prozesuak ere aipatzen ditu.

**IRUÑEKO HNALri BIDERATZEN DIZKIOTEN
KASU BERRIEN JATORRIA**

ESPEDIENTEEN KOPURUA	2004		2005		GUZTIRA	
Adin Txikikoak Babesteko Atala (Familia Zuzendaritza Nagusia)	24	% 27,5	12	% 30,70	36	% 28,6
Gizarte zerbitzuetako auzo unitateak	57	% 65,5	26	% 66,70	83	% 65,9
Fiskaltza	3	% 3,5			3	% 2,4
Bertze batzuk	3	% 3,5	1	% 2,60	4	% 3,2
GUZTIRA	87	% 100,0	39	% 100,0	126	% 100,0

Iruñeko Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldere bideratzen diren kasu berrien bi heren (% 66,7) Iruñeko auzo unitateek bideratzen dituzte, eta bertze heren bat ia (% 28,6), Nafarroako Gobernuo Familia Zuzendaritza Nagusiko haurrak babesteko lantalde espezializatuek.

Bideratzen diren kasuen kopuruan izandako beharakadaren zioa izan daiteke, HNAL sortu zenerako, bazirela hainbat egoera larri pilatuta, zegokion laguntza instantziak bere gain hartu ezin zituenak eta, orduetik aurrera, HNALren eskumeneo bihurtu zirenak. Hartara, HNALk kasu horiek guztiak bere gain hartu eta "antzemandako baina tratatu gabeko kasuen poltsa" hustu ondoren, bideratzen diren kasuen kantitatea egonkor bihurtu da, eta egonkorra izan da urtez urte.

HNALren eginkizun nagusiak babesgabetasun eta arrisku egoerak ebaluatzea eta auzo unitateak eta haurrekin lan egiten duten bertze profesional batzuk aholkatu eta laguntzea, adingabe jakin batzuk eta haien familiak banan-banan laguntzea eta haienzako laguntza sare formala eta informala sortu eta dinamizatzea, esku hartzen duen esparruetan programa espezializatuak (hala nola, Familian Esku Hartzeko Programa) diseinatu eta haien jarraipena egitea eta, beharrezkoa denean, administrazio babesleak laguntzea dira.

Sortu zirenetik, auzo unitateek larritasun handiko zenbait babesgabetasun egoera egiaztatzeko ere erabiltzen dituzte HNAL, eta, ondoren, kasuok Familia Zuzendaritza Nagusira bideratzen dituzte.

**IRUÑEKO HNALren JARDUNA
URTEAN LANDUTAKO ESPEDIENTEEN KOPURUA**

ESPEDIENTEEN KOPURUA	2004		2005	
Berriak	87	% 100	39	% 39,8
Aurreko urtekoak			59	% 60,2
GUZTIRA	87	% 100,0	98	% 100,0

2005 osoan, Iruñeko HNALk 97 espediente landu zituen: 39 berriak ziren, eta 59, aurreko urtean abiarazitakoak.

IRUÑEKO HNALk LAGUNDUTAKO ADINGABEAK

ADINA	2004		2005	
0-2	22	% 16,8	22	% 14,8
3-5	24	% 18,3	23	% 15,4
6-8	18	% 13,7	24	% 16,1
9-11	16	% 12,2	23	% 15,4
12-14	30	% 22,9	31	% 20,8
15-18	21	% 16,0	26	% 17,4
GUZTIRA	131	% 100	149	% 100

Urte berean, Iruñeko HNALK 149 adingaberekin lan egin zuen, hau da, aurreko urtean baino % 13,7 gehiagorekin.

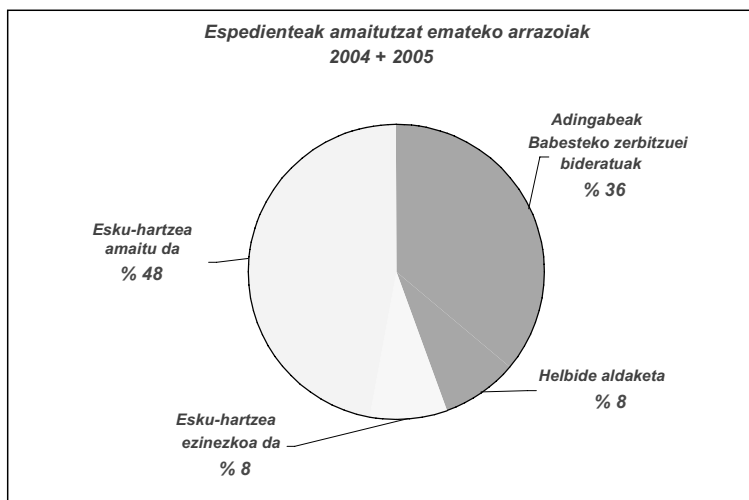
Otik 6 urtera arteko adingabeen ehunekoak behera egin zuen: 2004an lagundutako adingabe guztien % 35,1 izan ziren, eta 2005ean, % 30,2. Aitzitik, 6tik 12 urtera bitarteko adingabeekiko jardunak gora egin zuen: 2004an % 25,9koa izan zen –34 adingaberekin lan egin zuen–, eta 2005ean, berriz, % 31,5koa –47 adingaberekin lan egin zuen–.

2004. eta 2005. urteen artean abiarazitako 126 espedienteen artean, 28 amaitu zituzten, hau da, % 22. Era berean, amaitutzat emandako artean, % 48 esku hartzen amaitu zutelako amaitu zituzten; % 36, Familia Zuzendaritza Nagusira bideratu zituztelako; % 8, adingabea etxez aldatu zelako HNALren eskumenetik kanpo zegoen lekuren batera; eta bertze % 8a, ezinezkoa zelako esku hartzea.

IRUÑEKO HNALK AMAITUTZAT EMANDAKO ESPEDIENTEAK 2004 + 2005

	Amaitutako espedienteak
<i>2004an amaitutakoak</i>	28
<i>2005ean amaitutakoak</i>	8
Amaitutakoak, guztira	28
2004an eta 2005ean abiarazitako espedienteak, guztira	126
Amaitutako espedienteen %	22

Honako grafiko honetan ageri dira espedienteak amaitutzat emateko arrazoi nagusiak.

Ebaluazioaz gain, HNALren eginkizun nagusia familian garaiz esku hartzea da.

FAMILIAN ESKU HARTZEKO PROGRAMA

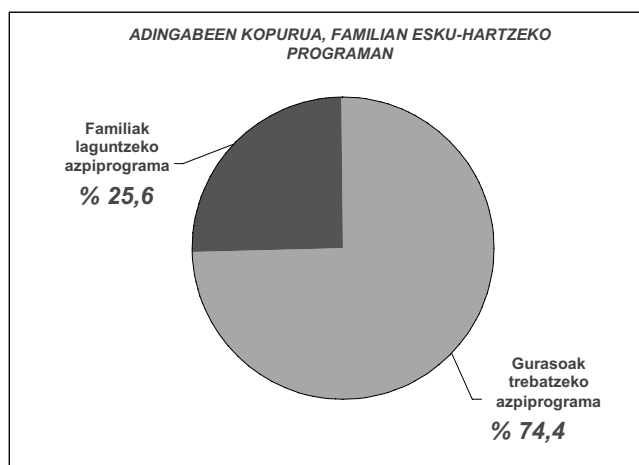
	Familiak		Adingabeak	
	Kop.	%	Kop.	%
Familian Esku Hartzeko Programaren esparrukoak	42	43,0	74	49,7
Familian Esku Hartzeko Programatik kanpokoak	56	57,0	75	50,3
GUZTIRA	98	100,0	149	100,0

2005. urtean, Familian Esku Hartzeko programa 42 familiarekin eta 74 adingaberekin erabili zuten guztira, hau da, HNALK tratatu zituen familia guztien % 43,3rekin eta adingabe guztien % 49,6rekin.

Ebaluazioa egin ondoren, arrisku egoeran edo babesgabetasun txikiko egoeran daudela jotzen duten adingabeak, oro har, auzo unitateen esku uzten dituzte berriro ere, hark egin dezan jarraipena. HNALren ardurapean jarraitzen duten baina

Familian Esku Hartzeko Programan parte hartu beharra ez duten adingabeen jarraipena, berriz, HNALK berak egiten du, eta honako jarduerak huetakoren bat antolatzen du horretarako:

- Gurasoentzako talde jarduerak.
- Nerabeentzako talde jarduerak.
- Psikologoaren esku-hartze terapeutikoa.
- Jarraipena egin eta egoera kontrolatzeko ereduren bat ezartzea.

Familian Esku Hartzeko programan parte hartzen duten familien % 75ekin egiten den lana da, aldi behin eta aldi baterako, gurasoak trebatzea, Gurasoak trebatzeko azpiprogramaren esparruan, eta, ondoren, antzemandako zailtasunak konpondu ostean, beraiek gauzatzea seme-alabekin gizarte eta heziketa programak, familiaren baitan. Familien % 25ekin egiten den lana, berriz, Familiak laguntzeko azpiprogramaren bidez laguntzea da; izan ere, gurasoek seme-alabekin guraso iza-

teko gaitasunak erabiltzeko ahalmen txikia dutela jotzen da eta, hori dela-eta, adingabeen familiartean erreferentzia positiboko heldu bat barneratzearen alde egiten da, ahal den neurrian gabezia horiek bete ditzan.

2005ean, 13 egoeratan amaitu zen gizarte eta heziketa arloan Familian Esku Hartzeko Programaren esparruan esku hartzen, hau da, Programak tratatutako kasuen % 30,9an, eta esku hartzeari uzteko arrazoiak honako taula honetan ageri dira.

FAMILIAN ESKU HARTZEKO PROGRAMA AMAITZEKO ARRAZOIAK

	Kasua	%
Familia Zuzendaritza Nagusira bideratzea	6	46,2
Esku hartzearen helburuak aldatzea	3	23,1
Finkatutako helburuak lortzea	3	23,1
Esku hartzeko ezintasuna	1	7,7
GUZTIRA	13	100

Orain artean izandako esperientziari esker, HNAlk eta bertze lantalde espezializatu batzuek tratatu beharreko pertsonak sailkatzeko gutxieneko kategoriak sortu ahal izan dira, baina irekiak, aldakorak eta dinamikoak dira:

- Familiartean babesgabetasun txikiko edota neurritzokoko egoeran dauden haurrak eta nerabeak.

- Familia hedatuak hartzen dituen adingabeak. Haien jarraipena egitea auzo unitateen eta Nafarroako Gobernuaren gaitasunez harago dago.

- Pertsona gisa eta gizarte eta eskola arloan moldatu ez diren sintoma larriak dituzten eta delituren bat egiteko arrisku handian dauden haurrak eta nerabeak. Haien artean, 12 urtetik beherako haurrak laguntzeak izan behar du lehentasuna.

- Honako arrazoi hauek direla-eta, haurrak babesgabe uzteko arrisku handian dauden eta laguntza espezifikoa ez duten familiak:

- Lehenago babestu behar izan diren seme-alabak dituzten eta bertze seme edo alaba bat izaten duten gurasoak.

- Adimen osasunaren alorreko arazo larriak dituzten eta laguntzarik ez duten gurasoak eta gurasordeak.

- Seme edo alaba bat izatekoak diren guraso drogazaleak.

- Laguntzarik ez duten guraso nerabeak.

Bestalde, behar berriak sortzen dira eta, une jakin batzuetan, behar batzuk espero baino larriagoak bihurtzen dira, eta, haiei erantzuteko, ahalik eta baliabide askotarikoenak behar dira: helduen laguntzarik gabeko adingabe atzerritarrak izatea, zentroetan eta familietan hartuta dauden eta jarrazko arazo larriak edo drogak kontsumitzearekin lotutako arazo larriak dituzten nerabeen kopuruak gora egitea, etab. Halakoetan, litekeena da eskura ditugun baliabideak haien beharretara ez egokitztea: adingabe atzerritarren ama hizkuntza dakien edo haien kulturaren berri duen profesionalik ez izatea, adingabeek desohitzeko programetan ezin parte hartzea, programok borondatezkoak izatea, adimen osasunaren alorreko zerbitzuek ematen duten erantzuna nabarmenki eskasa izatea...

Alde horretatik, kontuan izan beharra dago ohikoa dela adimen osasunaren alorreko sareak arazo psikikoak edo psikosozialak izan ditzaketen haurrak tratatu behar izatea.

Haurrok sare horrek esku hartzea behar dute, baina, zalantzarik gabe, haurren eta gazteen gainerako psikopatologiei aurre egiteko beharrezko

baliabideak murrizten dituzte. Gainera, gizarte zerbitzuek, haurrak babesteko komunitateko lantaldeek, eskolako orientatzaileek eta HNAllek ere lan egiten dute haurrokin eta, seguru asko, ez litzuke adimen osasunaren alorreko sareak lagundu beharko.

Gainera, laguntza espezifikoki dagokionez, adimen osasunaren alorreko Nafarroako sareak tratatzen dituen haur gehienak helduentzako osasun etxeetan tratatzen ditu. Haurrentzako eta gazteentzako unitatean osasun etxe sektorialek diagnostikoaren espezifikotasuna dela-eta bideratzen dituzten kasuak lantzen dituzte, eta han bakarrik ez dituzte helduen artean tratatzen. Jakina, haurrentzako eta gazteentzako unitatera bideratzen dituzten haurrak ere ebaluatzen ditugu hasiera batean gure zentroetan.

Ondorioz, haurrok ulertzen ez dituzten psiko-patologiak eta mendekotasunak dituzten pertsonak ikusi behar izaten dituzte maiz; batzuetan, zailtasunak dituzten senideekin eta bizilagunekin elkartzeko dira; maiz, beren buruari galdetzen diote zergatik dauden zaindariak; eta ez dute ulertzen zergatik joaten den norbait haien mediku berarengana zaintzapean edota eskuburdinak jarrita.

7.4.3. Hobetu beharrekoak

Kasuak, egoeraren larritasunaren arabera, Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratu behar diren ala ez eta, beraz, haiek tratatzeko eskumena nori dagokion erabakitzeari dagokionez, nabarmentzekoa da, Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburuak aipatzen dituen irizpideei eta protokoloiei jarraitzeari kalte egin gabe, hura funtsezko faktorea dela sistemak ondo funtzionatzeko; horretarako, ordea, lan handia egin behar da, eskuliburuan trebatu, hura ezagutarazi eta elkar koordinatzeko.

Hainbatetan, zerbitzu espezializatuak (hala nola, Adin Txikikoak Babesteko Atala) izatearen ondorioz, litekeena da lehen mailako laguntza sareek neurri batean esku ez hartzea, edo haiek aitzakiatzat erabiltzea, esku-hartzea eta erantzuna murrizteko. Halakoetan, adingabeak zentro batean sartzeko arriskua handiagoa da, eta haiek normalizatu eta gizarteratzeko aukerak, txikiagoak.

Halabeharrezkoa da arriskuoi aurre hartzea eta lehen mailako laguntza zerbitzuek ahal bezainbat esku har dezaten bultzatzea, baina, horretarako, ezinbestean, beharrezko bitartekoez eta baliabideez hornitu behar dira; bestela, nolabait esku ez hartzeko arriskua dago, eta kasua bideratzeko arrazoa izateko esku hartzeko baliabiderik ez izatea, kasuaren beraren larritasuna baino gehiago.

Haurrak eta nerabeak artatzeko lantaldeen esperientziari dagokionez, berriz, Iruña iparraldekoarena ikusirik, erran daiteke, haiei esker, lan egiteko, ikertu eta ebaluatzeko eta esku hartzeko modu berriak esperimintatzeko parada izan dela: ikerketa eta ebaluazio prozesua egokia izatea garrantzitsua dela ikusi da, esku hartzeko metodoak baliozkotu dira, zailtasun sozialak dituzten adingabeak laguntzeko modu eta bide egokiak ondorioztatu dira eta, horren guztiaren ondorioz, azkenean, eredu hau hiriko bertze barrutietan hedatu eta ezarri da.

Iruñeko HNAL hedatzeko prozesu batean dago, eta Iruña osoan aritzen da dagoeneko. Horri esker, zailtasun sozialen bat duten adingabe guztiak laguntza baliabide batera jo dezake; han jarduten diren profesionalak oso espezializatuta daude, eta askotariko baliabideak dituzte erabilgarri, adingabeon oinarrizko beharrei erantzuteko eta haiek pertsona gisa behar bezala hazi eta gizarteratzeko. Alde horretatik, nabarmentzekoa da Iruñeko Udalak egindako apustua, baita zer pozgarria den hori guztia alor honetan aritzen diren profesionalen ikuspegitik.

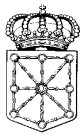
Halere, haurrak babesteko lantalde espezializatuok Foru Komunitateko bertze eskualdeetan ezartzeko aurreikuspenak ez dira bete oraindik. Iruñeko herritarrek halako baliabide bat erabil dezakete, baina Iruñerriko bertze udalerrietako (Barañaingo, Burlatako, Atarrabiako, Noaingo...) herritarrek ez dute aukerarik lantalde espezializatuak esku har dezaten. Nafarroako bertze eskualdeetan, berriz, Lizarran bakarrik dago martxan antzeko esperientzia bat, eta Tafallan aurten abiaraztekoak dira; gainerakoak abian jartzeke daude. Ondorioz, litekeena da adingabeek zailtasun sozialen bat izatea, eta, egoera larrietan (Familia Zuzendaritza Nagusiak esku hartzen duenean) izan ezik, badirudi ez dituztela behar bezala laguntzen; aitzitik, oinarrizko gizarte zerbitzuek

bakarrik laguntzen dituzte, baina, erran bezala, eskaintza ez da aski askotan gure haurren benetako beharrei erantzuteko.

Azken batean, ezinbestekoa da lantaldeok Nafarroa osora hedatzea, Haur eta Gazteendako Planak xedatzen duenarekin bat, eta, horretarako, haien osaera eta lan egiteko formak egokitzea, askotariko eginkizunak bete edo askotariko egoeretan esku hartu beharko baitute.

Halaber, beharrezkoa da bigarren mailako prebentzioaren alorrean neurri gehiago hartzea. Familian esku hartzeko programak (gurasoak trebatzeko saioak, gizarte abilezietan trebatzekoak, etab.), sare espezializatura ez ezik, oinarrizko sarera ere hedatu behar dira; izan ere, gaur egun, ez da familia batzuekin lan egiten, hain zuzen ere, taldean eta komunitatean laguntzarik ez duten zantzuak ageri dituztenekin. Egia erran, zaila da halako familiek jardueraren batean parte hartzea, baina ezinbestekoa da halakoak eskaintzea eta parte hartzera bultzatzea; izan ere, prebentzioaren helburuak lortuko baditugu, hiru mailetan lortu behar ditugu.

Azkenik, fase honetan, garrantzizkoa da haurrak arrisku psikiatrikoan egotea eragiten duten arrazoiei komunitatearen eta prebentzioaren ikuspegitik ekitea, baliabide psikosozialak eta hezkuntza arlokoak erabiliz, eta kontuan izatea askotariko behar berriak sortzen ari direla. Behar berrioi behar bezalako erantzunak eman behar zaizkie, eta, horretarako, baliabide aproposak egokitu eta ezarri behar dira. Alde horretatik, nabarmendu beharra dago laguntza psikiatrikoa gero eta beharrezkoagoa dela, eta, hori dela-eta, neurri egokiak hartu behar direla, irizpide malguak eta prozedurak ezartzeko, adimen osasunaren arloko sareak tratamendu egoki eta, beharrezkoa izanez gero, ezberdina ematen duela ziurtatze aldera.

NAFARROAKO PARLAMENTUKO
ALDIZKARI OFIZIALA

HARPIDETZA ORRIA

Izen-deiturak .....

Helbidea .....

Telefonoa ..... *Hiria* .....

P. K. ..... *Probintzia* .....

Ordaintzeko:

Dirua Nafarroako Kutxako 2054/0000 41 110007133.9 zenbakiko kontu korrontera igorri edo bertan sartu.

HARPIDETZAREN PREZIOA ALDIZKARI OFIZIALA ETA BILKURA EGUNKARIA	IDAZKARITZA ETA ADMINISTRAZIOA NAFARROAKO PARLAMENTUA «Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofiziala» Navas de Tolosa, 1 31002 IRUÑA
Urtebete ..... 47,00 euro	
Aldizkari Ofizialaren prezioa, aleko ..... 1,25 »	
Bilkura Egunkariaren prezioa, aleko ..... 1,40 »	